

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI**

**TÜRKİYE’NİN ULUSAL GÜVENLİĞİ BAĞLAMINDA
AYRILIKÇI TERÖR ÖRGÜTÜ SORUNU**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAZIRLAYAN
Ata ŞENGÜL**

**TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Haydar ÇAKMAK**

Ankara-2010

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI**

**TÜRKİYE’NİN ULUSAL GÜVENLİĞİ BAĞLAMINDA
AYRILIKÇI TERÖR ÖRGÜTÜ SORUNU**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAZIRLAYAN
Ata ŞENGÜL**

**TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Haydar ÇAKMAK**

Ankara-2010

ONAY

Ata ŞENGÜL tarafından “Türkiye’nin Ulusal Güvenliği Bağlamında Ayrılıkçı Terör Örgütü Sorunu” başlıklı bu çalışma, 30/06/2010 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

.....

Unvanı, Adı Soyadı (Başkan)

Prof. Dr. Haydar ÇAKMAK

İmza

.....

Unvanı, Adı Soyadı

Prof. Dr. Hasan ÜNAL

İmza

.....

Unvanı, Adı Soyadı

Yrd. Doç. Dr. Haluk ÖZDEMİR

ÖNSÖZ

Tarih boyunca büyük milletlerin derdi de hep büyük olmuştur. “Büyük başın derdi büyük olur” atasözümüzde de ifade edilen bu husus, 5000 yıllık mazisi boyunca, Çin derdinden Moğol derdine, Haçlı derdinden Ermeni derdine kadar Türk Milleti’nin tarihinde hep var olagelmıştır. Millet olarak, Cumhuriyetin kurulması ile birlikte yeniden tarih sahnesinde yer aldığımız günlerden bu yana yaşanan terör tehlikesi, sayısız dertlerimize eklenen yeni bir dert olmuştur.

Devletin ve milletin zamanından çalınan 30 yıl göz önünde bulundurulduğunda, PKK terörünün bıraktığı izlerin oldukça derin olduğunu söylemek gerekir. Bununla birlikte, terörün amacının zaten böyle derin izler bırakmak olduğu akla getirildiğinde; PKK terörünün izlerini silmenin terörle mücadelenin bir gereği olduğunu ifade etmek gerekir.

Ülkemizin karşı karşıya olduğu bu tehdit hakkında yapmış olduğum “Türkiye’nin Ulusal Güvenliği Bağlamında Ayrılıkçı Terör Örgütü” bu çalışma ile, terörizm ve PKK-KONGRA-GEL terörüne yönelik bir bakış açısı koymaya çalıştım. Çalışma süresi boyunca yardımlarını ve engin hoşgörüsünü esirgemeyen tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Haydar ÇAKMAK hocama ve Uluslararası İlişkiler alanında bana çok şey öğreten Sayın Prof. Dr. Osman Metin ÖZTÜRK hocama en derin saygılarımı bu vesile ile ifade etmek isterim. Ayrıca, en az benim kadar gayret gösteren, değerli annem Neriman ŞENGÜL’e teşekkürü bir borç bilirim.

Bu çalışmayı tamamlarken terörle mücadeleye, her türlü zorluğa rağmen, kararlılıkla devam eden kolluk kuvvetlerine başarılar diler, hayatını kaybeden şehitlerimizi rahmet ve saygı ile anarım.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
GİRİŞ.....	2

BİRİNCİ BÖLÜM

I. TERÖRİZM KAVRAMININ ANALİZİ

1.1. KAVRAMSAL AÇIDAN TERÖRİZM.....	5
1.1.1. Terör Kavramı ile Karşılaştırılması.....	12
1.2. TARİHSEL AÇIDAN TERÖRİZM OLGUSU.....	16
1.2.1. Tarihin İlk Dönemlerinde Terörizm.....	17
1.2.2. Fransız Devrimi ile Başlayan Modern Terörizm.....	22
1.2.3. 19. ve 20. Yüzyılda Terörizm.....	23
1.3. TERÖRİZMİN ÖZELLİKLERİ.....	29
1.4. TERÖRİZMİN UNSURLARI.....	30
1.4.1. İdeolojik Unsur.....	30
1.4.2. Örgüt Unsuru.....	31
1.4.3. Şiddet Unsuru.....	32
1.5. TERÖRİZMİN SEBEPLERİ.....	33
1.5.1. Ekonomik Sebepler.....	34
1.5.2. Sosyal Sebepler.....	35
1.5.3. Siyasi Sebepler.....	36
1.5.4. Psikolojik Sebepler.....	36
1.6. TERÖRİZMİN AMACI.....	38
1.7. TERÖRİZMİN SAFHALARI.....	39
1.7.1. Hazırlık Safhası.....	39
1.7.2. Örgütlenme Safhası.....	40
1.7.3. Eylem Safhası.....	41
1.7.4. İç Savaş Safhası.....	42
2.4. TERÖRİZMİN ÇEŞİTLERİ.....	43

1.8.1. Bölücü Terörizm.....	43
1.8.2. Etnik Terörizm.....	45
1.8.3. Narko Terörizm.....	49
1.8.4. Siber Terörizm.....	51
1.8.5. Dinci Terörizm.....	55
1.8.6. Kimyasal, Biyolojik ve Nükleer Terörizm.....	57

İKİNCİ BÖLÜM

II. TÜRKİYE’NİN ULUSAL GÜVENLİĞİ ÇERÇEVESİNDE PKK-KONGRA-GEL TERÖR ÖRGÜTÜ

2.1. ULUSAL GÜVENLİK KAVRAMININ TANIMI.....	62
2.2. PKK-KONGRA-GEL TERÖR ÖRGÜTÜNÜN TÜRKİYE’NİN ULUSAL GÜVENLİK ALGILAMASINDAKİ YERİ.....	66
2.3. PKK-KONGRA-GEL TERÖR ÖRGÜTÜNÜN AMACI, STRATEJİSİ VE TAKTİĞİ.....	70
2.4. 1998-2004 YILLARI ARASINDA YAŞANAN GELİŞMELER.....	74
2.4.1. Örgüt Elebaşı Abdullah Öcalan’ın Yakalanması ve Yargılanması.....	74
2.4.2. Örgütün Yenilenme Çabaları: KADEK ve KONGRA-GEL.....	84
2.4.3. Örgütün Siyasallaşma Çabaları.....	86

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. TÜRKİYE’NİN PKK KONGRA-GEL TERÖR ÖRGÜTÜ İLE MÜCADELESİNDE ALMASI GEREKEN ÖNLEMLER

3.1 TÜRKİYE’NİN ÖRGÜTÜN OLUŞTURABİLECEĞİ TEHDİT DURUMLARINI ORTADAN KALDIRMAYA YÖNELİK ALMASI GEREKEN ÖNLEMLER.....	101
3.1.1. Siyasi Önlemler.....	101

3.1.2. İdari Önlemler.....	104
3.1.3. Sosyal Önlemler.....	106
3.1.4. Kültürel Önlemler.....	110
3.1.5. Diplomatik Önlemler.....	113
3.1.6. Ekonomik ve Mali Önlemler.....	116
3.1.7. Askeri ve Polisiye Önlemler.....	121
SONUÇ.....	126
KAYNAKÇA.....	130
ÖZET.....	144
ABSTRACT.....	145

GİRİŞ

Bir insanlık suçu olan ve masum insanların katledilmesi yoluyla iletişim kurma stratejisi olarak tanımlanan terörizm, yüzyılımızın en önemli güvenlik sorunu olarak uluslararası ilişkiler ve güvenlik alanında yer almaktadır. Sürekli yenilenen ve mutasyona uğrayan bir virüs gibi değişime uğrayan bu kavram, ne kadar sofistike bir hale gelebileceğini, 21. yüzyılın henüz başında, 11 Eylül saldırıları ile bir kez daha ispatlamıştır.

Kendini yenileyen terörizm kavramı, geçmiş yüzyıldan çok daha farklı özelliklere sahiptir. Özellikle, iletişim, ulaşım ve mali kaynaklara ulaşma olanaklarının artmasıyla birlikte terör eylemleri, mütevazı bir hal olmaktan çıkarak büyük yankı uyandıracak eylemlere ve tahribatlara yol açan, uluslararası aktörlerin ilişkilerini bozabilecek kadar etkili niteliklere kavuşmuştur. Mobil telefonlar ve internet gibi hızlı iletişim kaynakları, terör örgütleri için daha düşük maliyet ve zaman kaybı ile örgüte eleman temin etmenin kolaylığını sağlamanın yanında, geniş çaplı örgütlenmeler yerine küçük asimetrik nitelikleri itibarıyla, kaynağında tespit edilip yok edilmesi neredeyse imkânsız mobilitateye sahip örgüt modellerinin gelişmesine katkı sağlamıştır. Bunun yanı sıra, terör örgütlerinin eylemlerinde kullandıkları araç ve gereçlerin niteliği de değişime uğramıştır. Günümüzde, terör eylemleri artık sanal ortamlarda yapılabildiği gibi nükleer, kimyasal veya biyolojik silahlar kullanılarak ve hatta cep telefonları ile patlatılabilen bombalar ile yapılabilmektedir.

İçinde bulunduğumuz yüzyıl içindeki terörizm hareketlerinin neredeyse hepsi, salt bir ülke içinde yer almayıp uluslararası düzeyde kendini göstermektedir. Bu durum, terörizm ve terör kavramlarını uluslararası alana taşımakla birlikte, ilginçtir, insanlığın en önemli sorunu olan terörizm ve terör

kavramlarına yönelik genel geçer tanımlamaların henüz yapılmadığı bilinen bir gerçektir.

Üzerinde anlaşmaya varılmış bir tanımın yapılamamış olmasında ülkelerin bu kavramlara yönelik bakış açılarının etkili olduğu söylenebilir. Örneğin Batı dünyası, Soğuk Savaş dönemi boyunca yaşanan terör hareketlerinin neredeyse hepsini, sosyalist kökenli olmaları sebebiyle, sol ideolojiler ve ülkeler tarafından yönlendirildiğini düşünüyordu. Batı dünyası için sol, terörizm demektir. Aynı Batı Dünyası, 90'lı yıllardan itibaren artan ve 11 Eylül saldırıları ile birlikte zirveye ulaşan terörizmin, El Kaide örneği üzerinden, dinci çevrelerce uygulanan yeni bir savaş biçimi olduğu algılaması sonucuna varmıştır. Burada göz ardı edilen husus, terörizmin her türlü ideoloji veya hareket tarafından stratejik bir savaş modeli olarak kullanılabilecek potansiyele sahip olduğu gerçeğidir. Bu noktadan hareketle, geçmişte solu kullanan terörizm, günümüzde din faktörünü kullanmakta; belki gelecekte, günümüz Avrupa'sında artan ırkçı hareket ve söylemleri kullanarak yeni bir kılığa bürünecektir. Unutmamak gerekir ki, terörün dini, dili ve milliyeti yoktur.

Ülkemiz uzun yıllardan bu yana farklı terör örgütleri ile mücadele etmek zorunda kalmıştır. 20. yüzyıl içinde ortaya çıkan kanlı terör örgütlerinden biri olan PKK, bu terör örgütlerinden biridir. Etnik temele dayanan ayrılıkçı bir terörizm stratejisi uygulayan PKK terör örgütü bağımsız bir Kürdistan kurulması hayaliyle kurulmuş bir terör örgütü olup Türkiye'nin ulusal güvenliğini, günümüzde dahi, tehdit eden bir niteliğe sahiptir.

Bu çalışmada, terörizm, terör ve ulusal güvenlik kavramları ekseninde PKK terör örgütünün Türkiye'nin ulusal güvenliği bağlamında oluşturduğu tehdit üzerinde durulmuştur. Çalışma, üç bölüm halinde olup birinci bölümde, terörizmin kavramsal analizi yapılmış terör kavramı ile karşılaştırılarak aralarındaki fark ortaya konulmuştur. Devam eden alt bölümlerde terörizmin tarihi, özellikleri, unsurları, sebepleri amacı, safhaları açıklanmış son alt

bölümde terörizmin türleri incelenmiştir. İkinci bölümde, ulusal güvenlik kavramı irdelenerek PKK terör örgütünün Türkiye'nin güvenlik algılamasındaki yeri değerlendirilmiştir. Devam eden alt bölümlerde, terör örgütünün amacı stratejisi ve taktiğine değinilmiş ve örgütün elebaşı Abdullah Öcalan'ın yakalanmasından itibaren örgüt bazında yaşanan gelişmeler ele alınmıştır. Son bölümde ise, Türkiye'nin PKK terörüne karşı alması gereken önlemler konusunda yedi başlık altında çeşitli tespitlerde bulunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

I. TERÖRİZM KAVRAMININ ANALİZİ

1.1. KAVRAMSAL AÇIDAN TERÖRİZM

Son yıllarda bütün dünyada gündemden düşmeyecek derecede evrensel bir nitelik kazanan önemli toplumsal olgulardan biri terörizmdir. Terörizm, terör, terörist ve ilgili diğer kavramlar, bir yandan akademik çerçevede tanımlanmaya diğer taraftan da hem ulusal hem de uluslararası seviyede anlamlandırılmaya çalışılmaktadır. Bununla birlikte, kavramsallaştırma çabalarına rağmen bir fikir birliğinin sağlandığından bahsetmek pek mümkün görünmemektedir. Bunun sebepleri arasında, terörizmin kendini yenileyen bir olgu olarak her dönemde farklı anlamlar ve tanımlamaların doğmasına sebep olması yer almaktadır. Sadece, 1936-1981 yılları arasında 109 farklı terör tanımını yapıldığı bilinmektedir.¹ 11 Eylül saldırıları sonrasında yeni bir kavram olarak ortaya çıkan “asimetrik tehdit”, terörizmin gerek olgu gerekse kavram olarak yeni bir boyut kazanmasına örnek teşkil etmektedir. Diğer yandan, terörizmin çok yönlü ve karmaşık bir niteliğe sahip olması her türlü politik ve ahlaki değer yargısından sıyrılarak objektif bir bakış açısının yakalanmasını güçleştirmektedir. Bu konuda, Laqueur da tarih boyunca karşılaşılmış bütün terör çeşitlerini kapsayacak bir tanımın yapılmasının imkânsızlığından bahsederek terörizmin geniş ve karmaşık özelliğine vurgu yapmaktadır.² Son olarak, uluslararası alanda yer alan kurumların terörizme olan bakış açıları, terminolojik birliğin yakalanmasını güçleştiren bir diğer unsurdur. Zira kişinin yaptığı eylemden ötürü, herhangi bir uluslararası aktörce özgürlük mücadelesi veren bir

¹ Schmid, Alex P., Jongman Albert J., Political Terrorism: A New Guide to Actors, Authors, Concepts, Data Bases, Theories and Literature, Transaction Books, New Brunswick, 1988, s.5-6

² Laqueur, Walter, Terrorism, Little Brown and Company, Boston, 1977, s.6

savaşçı olarak değerlendirilmesi mümkün iken bir başka aktör tarafından terör suçlusu olarak değerlendirilmesi söz konusu olabilmektedir. Bu belirsizlikler yüzündendir ki, terörizmi diğer organize şiddet türlerinden soyutlayarak tanımlamak hatta incelemek zorlaşmaktadır.³

Hollandalı Siyaset Bilimci Alex P. Schmid terörizmin 140 ayrı tanımını saptayarak bunların içinde 22 ortak nitelik ve 20 ortak amaç veya işlev olduğunu tespit etmiştir.⁴ Şiddet veya zor kullanımı, bir siyasal amaç güdülmesi, dehşet veya korku salma, tehdit ve toplumda uyandırılan psikolojik etki veya üçüncü kişilerden beklenen tepki en sık sözü edilen öğeler arasında yer almaktadır. Gerek ileride bahsedilecek terörizme yönelik tanımlamalar gerekse farklı kesimler tarafından geliştirilen yeni tanımlamalar söz konusu öğelerin birçoğunu bünyesinde barındırmaktadır.

Türkçe anlamı itibariyle terörizm, Türk Dil Kurumu'nun "Güncel Türkçe Sözlüğü"ne göre, "yıldırıcılık" olarak tanımlanırken, "Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü"nde ise "siyasal bir hedefe ulaşmak amacıyla devlete, halka veya bireylere karşı şiddet eylemlerine başvurma" olarak tanımlanmıştır.⁵ Yabancı sözlükler de terörizm kavramına yönelik tanımlamalar getirmiştir. Meydan Larousse'da ihtilalci grupların giriştikleri şiddet eylemlerinin tümü olarak ve aynı zamanda, bir hükümet tarafından uygulanan şiddet rejimi olarak da tanımlanırken Sosyal Bilimler Ansiklopedisi terörizmi, önceden belirlenmiş hedefleri elde etmek için şiddet kullanan, şiddete başvuran bir grubun veya partinin kullandığı metot olarak tanımlamaktadır.⁶ Son olarak Encyclopaedia of Britannica ise, özet bir ifade

³ Hayati Hazır, **Siyasal Şiddet ve Terörizm**, Nobel Yayınları, Ankara, 2001, s.43

⁴ Doğu Ergil, "Uluslararası Terörizm", Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt:47 Sayı:3-4 Haziran-Aralık, 1992, s.140

⁵ (Çevrimiçi) <http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=verilst&kelime=ter%F6rizm&ayn=tam>, (12.08.2009)

⁶ Edwin R. A Seligman (Edit.), **Encyclopaedia of the Social Sciences**, Vol:XIV, Macmillian and Co. Ltd, London, MCMXXXII, s.575

ile, bir gayeyle (bombalama, öldürme ve adam kaçırmaya gibi) güç kullanılması olarak tanımlanmaktadır.⁷

Doktrinde yapılan tanımlamalar ise hiç şüphesiz, sözlük anlamından çok farklı ve derin unsurlar içermektedir. Her ne kadar yapılan tanımlar, bütün terör türlerini kapsayacak nitelikte olmasa bile terörün taşıdığı özellikler konusunda bilgi vermek suretiyle bir eylemin, terör eylemi olup olmadığı konusunda ışık tutmaktadır. Dolayısıyla, objektif bir bakış açısı ile tüm unsurlarıyla bir tanım elde edilemese bile sorunun tespiti ve uygun teşhisin konulması amacıyla yapılan bu tanımlamalar fayda taşımaktadır.

Terörizmin, “siyasal, dinsel, ideolojik amaçlara ulaşmak için hükümetleri veya toplulukları zorlamak ve sindirmek maksadıyla kişilere ve mallara karşı yasadışı olarak şiddet veya kuvvet kullanmak yahut şiddet veya kuvvet kullanma tehdidinde bulunmak” şeklinde tanımlanması mümkün olduğu gibi, “genelde siyasal bir silah olarak bir ülkede denetimi ele geçirmek, hükümet politikasını etkilemek veya hükümetleri istikrarsız kılmak hatta devirmek maksadıyla şiddet kullanılması veya şiddet kullanılması tehdidi” olarak tanımlanması mümkündür.⁸

Doğu ERGİL, terörizmi aşağıdan terör olarak adlandırmaktadır. Ona göre terörizm, şiddet ve dehşet olgularının birleştikleri bir eylemdir. Yönetilenlerden (aşağıdan) kaynaklanan terörizmin şiddet ögesi, birinci derecede, iktidar seçkinlerine ve onları ayakta tutan sosyal kurumlara ve kesitlere, daha somutta, bu kesitlerden çıkan militan örgütlere yöneliktir.⁹ Aynı kişinin bir başka tanımlamasında terörizm, saldırılan veya korkutulan sivil ve masum kurbanlar aracılığı ile hedeflenenenden daha büyük bir kitleyi, yıldırıp korkutarak, yasa dışı stratejik ve siyasal amaçlarını gerçekleştirmek

⁷ Andrew Mango, **Türkiye’nin Terörle Savaşı**, Doğan Kitapçılık, İstanbul, 2005, s.12

⁸ Hamza İlbeği, “Terörizm ve Terörizmin Önlenmesine Yönelik Uluslararası Gelişmeler”, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli, 2002, s.6

⁹ Doğu Ergil, **Terör ve Şiddet**, Turhan Kitabevi, Ankara, 1980, s.39

için bir grubun veya devletin bilinçli ve planlı bir biçimde şiddet kullanması veya şiddet kullanma tehdidinde bulunması olarak tanımlanmıştır.¹⁰

Gültekin AVCI, terörizmi, politik amaçlar için toplumun mevcut hukuki, siyasal ve toplumsal yapısını illegal kanallardan değiştirme çabalarının tümü olarak görmüştür.¹¹ Terörizm için önemli olan şey faaliyetlerden ziyade toplumda oluşturulacak etkidir. Bu noktada, Deniz Ülke ARİBOĞAN'ın ifade ettiği “küçük maliyetle büyük iş” tanımlaması¹², terörizmin basit mantığını anlamak adına formüle edilmiş kısa ama özlü bir niteliktedir.

Terörizm konusunda önemli tespitleri bulunan Yılmaz ALTUĞ, bir azınlığın hedeflediği amaca demokratik ve normal yollarla varamayacağını anlayıp amacına, topluma dehşet ve korku salarak varmak istemesini terörizm olarak kabul etmiştir.¹³ Bu tanıma getirilebilecek eleştiri, terörizmin sadece belli bir azınlık tarafından değil; aynı zamanda, çoğunluk veya iktidar tarafından da benimsenebileceği ihtimalidir. Bu konuda, egemen söyleme karşı çıkan Amerikan muhalif Noam Chomsky, terörizmin devletler tarafından uygulandığını, terörizmle mücadele eden başlıca ülke olan ABD'nin, bu konu günümüzde fazla tartışılmasa da, Reagan döneminde uluslararası terörizmi finanse ettiğini, yönlendirdiğini, sınır ötesi operasyonlar için kullandığını ve Nikaragua'nın, bunun tipik bir örneği olduğunu belirterek ABD'yi yasa tanımaz bir terörist devlet olarak görmektedir.¹⁴

Paul WILKINSON, terörizme politik bir nitelik katarak, bir takım siyasi taleplerin karşılanması sağlamak amacıyla, bireyleri, grupları, toplumu ya da hükümetleri yıldırma için cinayet ya da imha hareketlerinin sistematik bir biçimde uygulanmasını ya da bu amaçla tehdit oluşturulmasını terörizm

¹⁰ Doğu Ergil, ag.m., s.140

¹¹ Gültekin Avcı, **Seçilmiş Terör**, Birey Yayıncılık, Mayıs, 2007, s. 12

¹² Hukuki Perspektif Dergisi, “Türkiye ve Dünyada Terör Nedenleri ve Çözüm Önerileri Hakkında Yuvarlak Masa Toplantıları”, Sayı:5, Yıl:2005, s.53

¹³ Yılmaz Altuğ, **Terörün Anatomisi**, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1995, s. 14

¹⁴ Noam Chomsky, “Uluslararası Terörizm: Görünüş ile Gerçek”, **Terörizm Efsanesi**, çeviren: Bahadır Sina Şener Ayraç Yayınevi, Mart, 1999, s.15

olarak adlandırmıştır.¹⁵ Aytekin YILMAZ ise, terörizm kavramı yerine siyasal şiddet kavramını kullanmış ve politik amaçlar için fiziki güç kullanmayı siyasal şiddet olarak tanımlamıştır.¹⁶ Ancak ifade etmek gerekir ki, siyasal şiddet, terörizmden çok daha geniş bir kavram olup devletler tarafından kullanıldığı takdirde söz konusu olmaktadır.

Mevlüt BOZDEMİR için terörizm, siyasal amaçlar için örgütlü, sistemli ve sürekli terör kullanmayı yöntem olarak benimseyen bir strateji anlayışıdır.¹⁷

Genel Kurmay Başkanlığı Terörle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi tarafından 23-24 Mart 2006'da düzenlenen "Küresel Terörizm ve Uluslararası İşbirliği Sempozyumu" nda dönemin Genel Kurmay Başkanı Hilmi ÖZKÖK, terörizmin hesaplı ve siyasal amaçlı bir şiddet biçimi olarak eylemin yapıldığı yerden bölgeye, bölgeden dünyaya yayılan çirkin bir mesaj olduğunu ifade etmek suretiyle askerin terörizme bakış açısını ifade etmektedir.¹⁸ Bir emniyet mensubu olan Hulusi ÇELİK ise terörizmi, mer'i hukuk nizamının teminatı altındaki toplumun hak ve menfaatlerini, kendi hak ve hürriyetleri uğruna yok farz ederek kişilere, bir insan grubuna, mülke, devlete karşı şiddet kullanarak korku, tereddüt ve panik yaratılması şeklinde tanımlamıştır.¹⁹ Olağanüstü Hal eski Valisi Hayri KOZAKÇIOĞLU tarafından yapılan benzer bir tanımlamada terörizm, tespit edilen amaçlara ulaşmak için önceden yapılan eğitim ve hazırlık sonucunda mer'i nizam ve kanunlara karşı çıkmak suretiyle en hafifinden başlayarak öldürmeye kadar uzanan ve suç olan eylem zinciri olarak tanımlanmış; tüm bu olayların, illegal olarak kurulmuş bir örgüt tarafından gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.²⁰

¹⁵ Paul Wilkinson,, **Terrorism and the Liberal State**, The Macmillan Press, London, 1977, s.49

¹⁶ Aytekin Yılmaz, **Etnik Ayrımcılık**, Ankara, 1994, Vadi Yayınları, s.7

¹⁷ Mevlüt Bozdemir, "Terör mü Terörizm mi?", Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi BasınYayın Yüksek Okulu Yıllığı 100. Yılında Atatürk'e Armağan Dizisi, Sayı:28, Yıl:1982, Ankara, s.526

¹⁸ "Terörü Ancak İşbirliği Önler" Türkiye Gazetesi, 24.03.2006, s.1

¹⁹ Hulusi Çelik, "Terörizm", Polis Dergisi, Yıl:7, Sayı:27, Yayın No:157, 2001, s.109

²⁰ Yılmaz Altuğ, **Terörün Anatomisi**, s.22

Terörizm ile ilgili farklı tanımları bir araya getiren Hasan Basri ŞENOCAK'ın yaptığı tanım, nispeten geniş kapsamlı ve doyurucu bir nitelik taşımaktadır. Ona göre terörizm, siyasal ekonomik, kültürel ve politik amaçlarını gerçekleştirmek ve propagandasını yapabilmek için belli bir devlete, etnik-dini-kültürel bir gruba ve/veya etkin çok uluslu şirketlere karşı yapılan bir dizi şiddet eylemini ve/veya şiddet kullanma tehdidini içeren eylemlerdir.²¹

Farklı bir bakış açısı getirmek adına onu bir propaganda unsuru olarak gören bunu uygulayan kişilerin de düşüncelerine yer vermek yerinde olacaktır. Terörizmi bir siyaset aracı veya devlet uygulaması haline getiren Lenin'e göre terörizm insanlara dehşet salmak ve onları arzulanan bir davranış biçimine yöneltmektir. Latin Amerikalı Marksist teorisyen Carlos MARIGHELLA'nın "Şehir Gerillasının El Kitabı" isimli eserinde terörizm, politikleşmiş silahlı propaganda olarak kabul edilmektedir.²² Türkiye'deki Marksist teorisyen ve aynı zamanda terör örgütü lideri olan Mahir ÇAYAN da "Kesintisiz Devrim" isimli illegal notlarından oluşan kitabında; Marks ve Lenin'in devrim yaklaşımlarından hareketle terörizmi, silahlı propaganda olarak kabul etmiş ve silahlı propagandanın Marksizm'in ve Leninizm'in evrensel tezlerinin bu somut tarihsel durumun pratiğine uygulanması sonucu ortaya çıkmış olan emperyalist hegemonya altında olan ülkelerin proleter devrimcilerinin Bolşevik çizgisi olduğunu iddia etmiştir.²³ Terörizme çok farklı bir bakış açısıyla yaklaşan DHKPC terör örgütünün elebaşı Dursun KARATAŞ'a göre ise, ulusal ve sosyal kurtuluş hareketlerinin emperyalizm tarafından engellenmek istenmesi ve mahkûm edilmesi için terörizm suçlamasıyla kurtuluş hareketleri gayri meşru duruma düşürülmek istenmektedir.²⁴

²¹ Hasan, Basri Şenocak, **Avrupa Terör Örgütleri ve Ülke Uygulamaları**, Platin Yayınları, Ankara, 2006, s.24

²² Şenol Aydın, "Terör Ve Terörizm: Terörizmin Gelişimine Genel Bir Bakış", Polis Dergisi, Yıl:10, Sayı: 38, Yayın No:362, 2004, s.354

²³ Şenol Aydın, a.g.m., s.354

²⁴ Micheal Gunter, "Ermeni Terörizminin Çağdaş Görünümü", Ankara Üniversitesi Uluslararası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı Sempozyumu Tebliğleri, 17-18 Nisan 1984, s.107

Terörizme yönelik yukarıda sıralanan tanımlar dikkate alındığında terörizmin üç temel özelliğe sahip olduğu görülmektedir. Bunlardan ilki, belirlenmiş bir amaca ulaşmak için şiddetin sistematik bir araç olarak kullanılmasıdır. Burada kastedilen şiddet adı bir şiddet olmayıp siyasal niteliklidir. Nitekim terörizmi anomik şiddetten ayıran özellik, bir örgüt tarafından organize edilmesi ve hedeflerinin kesin olmasıdır.²⁵ Siyasal şiddete örgütlü kolektif hareketler başvurmaktadır. Bu tür hareket veya eylemler, siyasal iktidarı yok etmek ve siyasal sistemi değiştirmek veya kökünden değiştirmek amacını gütmektedir.²⁶

Şiddet olaylarını kullanarak hedef toplum veya toplumları etkilemek suretiyle, politik amaçların zorla kabul ettirilmesi terörizmin ikinci temel özelliğidir. Yapılan eylemlerin türü, yeri ve zamanının saptanmasında daha çok oluşturacağı etki ve bunun sonucu olarak örgütün amaçları doğrultusunda ortaya çıkan propaganda değeri belirleyici rol oynamaktadır.

Terörizm, tarihi yönü ve içerdiği çok yönlü karakteri itibariyle diğer suçlardan farklılık arz eder. Bu farklılık, terörizmin diğer bir özelliği olan ideolojiye sahip olmasından kaynaklanmaktadır. İdeoloji, terörizm için bir dinamo görevi üstlenmektedir. Uygulanacak şiddet eylemlerinin tipi, amacı, örgüte üye temini ve şiddet yoluyla propagandasını yapacağı konu ideolojiye göre tayin edilmektedir.

İdeoloji de terörizm de birbirine muhtaç kavramlardır. Zira terörizm temelde aynı amaca ulaşmak isteyen, fakat farklı yöntemleri benimsemiş, farklı ideolojilerin kullandığı ortak bir stratejidir. Öte yandan ideoloji, hem dayanağı hem de en büyük silahı olup terörizmi adi suçlardan ayıran ve çoğu dönemde canlı ve ayakta kalmasını sağlayan temel yapı taşıdır.²⁷

²⁵ Hamza İlbeği, a.g.ç., s.8

²⁶ Pulat Y Tacar, **Terör ve Demokrasi**, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1999, s.36

²⁷ Olcay Atar, "Türkiye'de Terörizmin İdeolojik Kökenleri", Polis Dergisi, Sayı:36, Temmuz-Ağustos-Eylül 2003, s.587

1.1.1. Terör Kavramı ile Karşılaştırılması

Bir olguyu incelerken sözcüklerin etimolojik anlamlarını göz önünde bulundurmak sosyal bilimler açısından olmazsa olmaz bir kural niteliğindedir. Çünkü sözcüklerin ve içerdiği anlamların özü, olguların sağlıklı bir şekilde tespitinde etken unsurlardır. Bunun için, terör tanımlamalarındaki kavramların dikkatlice incelenmesi gerekmektedir.

Türk Dil Kurumu, “Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü”nde terör kavramını “yıldıрма, cana kıyma ve malı yakıp yıkma, korkutma, tedhiş” olarak tanımlayarak genel bir çerçeve çizmiştir.²⁸ Longman Dictionary, terörü, bir şeyin sebep olduğu aşırı korku hali olarak tanımlamıştır.²⁹ İngilizcede “terror”, Fransızcada “terreur” olarak kabul görmüş bu kelime, Latince bir kelime olan “terrere” den türetilmiştir. Terör kelimesi, özellikle Fransa için ayrı bir anlamsal öneme sahiptir. İleride değinileceği üzere, Fransız Devrimi sonrasında, 1793-1794 yılları arasında, Jakobenlerin aşırı uygulamaları nedeniyle yaşanan korku, dehşet ve panik ortamı terör dönemi olarak adlandırılmış hemen bütün kaynaklarda terör dönemi olarak anılmıştır.

Siyaset bilimi ve Uluslararası İlişkiler bilim dallarıyla ilgili hazırlanan sözlüklerde yer alan terör tanımlamalarında yer alan en önemli özellik, şiddetin politik amaçlı olduğunun vurgulanmasıdır. EVANS ve NEWHAM, uluslararası ilişkiler terminolojisini açıkladıkları sözlükte terörü siyasal amaçlara ulaşmak maksadıyla sistematik temelde şiddet kullanımı veya şiddet kullanma tehdidi olarak değerlendirmişken ROBERTSON, Siyaset Bilimi Sözlüğü’nde terörü hükümete veya topluma radikal politik ve sosyal değişimleri kabul etmeleri yönünde baskı oluşturacak bir araç olarak tanımlamakta ve siyasal amaçlı şiddet nitelendirmesini yapmaktadır.³⁰ Siyasal Terimler ve Örgütler Sözlüğü’nde ise, kamu otoritesini ya da toplum

²⁸ (Çevrimiçi), <http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=verilst&kelime=ter%F6r&ayn=tam>, (12.08.2009)

²⁹ Longman Dictionary, New Edition, 1998, s.690

³⁰ Nilüfer Karacasulu, Şevket Ovalı, “Terör: Kavramsal Çeşitlilik”, Mülkiye Dergisi, Cilt No:XXVIII, Sayı:243, s.54

yapısını yıkmak için girişilen korku ve yılgınlık, toplumu sarsan şiddet hareketleri terör olarak tanımlanmıştır.³¹

Terör en kısa ve basit tarifi ile, örgütlü ve kurlsız şiddet hareketidir.³²

Terör tanımı çok farklılıklar göstermekle birlikte, ortak görüşte buluşan uygulayıcılar ve akademisyenler bu fenomeni, herhangi bir amaca (bu amaç çoğunlukla siyasaldır) ulaşmak için sivillerin veya güvenlik görevlilerinin propagandaya yönelik, ses getirici eylemlerle öldürölmesi şeklinde tanımlamaktadır.³³ Elbette, bu tanımda dile getirilen ses getirici eylemlerden kastedilen şey, etkili şiddet yöntemlerinin kullanılmasıdır.

Terörizmi aşağıdan terör olarak adlandıran ERGİL, terörizmin hem öncüsü hem de mirasçısı olan terör kavramını yukarıdan terör olarak adlandırmıştır.³⁴ Yukarıdan terör, devletin, yani iktidar seçkinlerinin ya da egemen güçlerin uyguladıkları terördür. Totaliter niteliği gereği kaçınılmaz ve olmazsa olmaz olarak sunulan bir egemenlik yöntemi, siyaset stratejisi ve iradi bir yönetim biçimi olan yukarıdan terör, ona tabi olanlara kendi zaaflarının, bilgisizliklerinin, çaresizliklerinin ve kötölüklerinin zararlı sonuçlarından korunmaları için gerekli bir kurtuluş yolu olarak benimsetilir.³⁵ Terörizmi bir devlet uygulaması ya da siyaset aracı haline getiren Sovyet diktatör Lenin'e göre de terörün amacı, insanlara dehşet salmak ve onları arzulanan bir davranış biçimine yöneltmektir.³⁶

Hukuki bir bakış açısına göre terör, şiddetin sosyal, ulusal, ırki, dinsel, fesat çıkarıcı ve benzer diğer maksatlarla ve sosyal sınıflar arasında çatışma,

³¹ Ansiklopedik Siyasi Terimler ve Örgütler Sözlüğü, Güvenlik ve Yargı Muhabirleri Derneği Yayınları, Ankara, 1993, s.124

³² Suat İlhan, “**Terör: Neden Türkiye**”, ASAM Yayınları, Ankara, 2002, s.6

³³ İhsan Bal, “Terör Nedir Neden Terörist Olunur”, **Terörizm**, Derleyen: İhsan Bal, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, USAK Yayınları, Ankara, 2006, s.8

³⁴ Doğu Ergil, ag.e., s.26

³⁵ Doğu Ergil, ag.e., s.26

³⁶ Doğu Ergil, a.g.e., s.139

savaşı tahrik etmek üzere, planlı ve hukuk dışı olarak kullanılması şeklinde tanımlanabilir.³⁷

Tıpkı terörizmde olduğu gibi, terör kavramı ile ilgili olarak öğretide ileri sürülen tanımlara rağmen, evrensel ölçekte kabul gören bir tanım hakkında net ve kesin bir görüş birliği sağlanamamıştır. Bununla birlikte terör, çok genel bir yaklaşımla, uzun süreli korku ve dehşet durumunu ifade etmede kullanılmaktadır.³⁸ Ancak bu şekilde bir tanımlama, hangi olayların terör kapsamında değerlendirileceği konusunda oldukça geniş bir perspektif sunduğundan tanımlama ve tespit noktasında birtakım zorlukların yaşanmasına sebep olmaktadır ki; bu zorluklar, terörle mücadelede ortak akli yakalamanın ve ortak mücadele stratejileri geliştirmenin önüne çıkan engeller olarak kendisini göstermektedir.

Necmettin ÖZERKMEN'nin aktardığına göre, Mackey, yaptığı terör çalışmasında terörü “Bir politik hedefi elde etmek için gayri meşru olarak şiddet kullanma” şeklinde tanımlamaktadır.³⁹ Bu tanımda dikkate değer husus, şiddetin meşru-gayri meşru ayrımına tabi tutulmasıdır. Bu ayrım, şiddetin meşruluğunun nasıl tespit edileceği sorununa eğilen düşünürler, mevcut bütün olanaklar kullanılıp başarı kazanılamadığı durumlarda, son çare olarak şiddete başvurulabileceğini; şiddete başvurma yetkisinin sadece meşru hükümetlere ait bulunduğunu; uygulanacak şiddetin asgari tutulması ve ölçülü olması gerektiğini; bu hakkın siyasal partileri korkutmak ya da ortadan kaldırmak için kullanılamayacağını belirtmektedirler.⁴⁰ Bu noktadan hareketle, şiddeti meşru olarak kullanma hakkının, kanunlarla belirlenmiş şartların varlığı halinde, kamu otoritesine ait olduğu sonucu çıkmaktadır. Dolayısıyla, kamu otoritesinin dışında, şiddete başvurma veya onu kullanma isteği, gayri meşru olarak nitelendirilmektedir. Nitekim, Fransız araştırmacı

³⁷ “Her Yönü ile Tedhiş” Sulhi Dönmezer., Son Havadis Gazetesi, 10.11.1977

³⁸ Mesut Hakkı Çaşın, **Uluslararası Terörizm**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2008, s.102

³⁹ Necmettin, Özerkmen, “Terör, Terörizm ve Radikal İslamcı Terör”, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi, Sayı:44, Yıl:2004, s.250

⁴⁰ Pulat Y Tacar, a.g.e., s.40

Jean-Claude CHESNAİS'in şiddete ilişkin olarak "Histoire de la Violence" başlıklı eserinde, uluslararası polis örgütü Interpol'ün sınıflandırmasını esas alarak yaptığı şiddet türleri tipolojisinde, vatandaşların iktidara karşı uyguladığı şiddet türleri arasında grevler ve ihtilallerin dışında terörü de saymaktadır.⁴¹ Ancak bu noktada, devletlerin de şiddeti kullanarak teröre başvurabileceğinin unutulmaması gerekmektedir. Konuyu destekleyen nitelikte bir tanım yapan Bassiouni'ye göre terör, iktidarı etkilemeye yönelik bir sonuç elde etmek veya belirli bir davanın veya sorunun propagandasını yapmak için suçu işleyenlerin kendilerine ya da devlet adına hareket edip etmediklerine bakılmaksızın, toplumun belli bir kesiminde korku oluşturmak üzere tasarlanmış ve uluslararası düzeyde yasaklanmış şiddetin ideolojik olarak beliren stratejisidir.⁴² Küçük bir örgütün terörist yöntemleri uygulamasıyla, büyük bir örgütün ya da devletin veya devletlerden oluşan bir topluluğun bu yöntemleri uygulaması arasında bir fark yoktur.⁴³ Sonuç olarak ifade etmek gerekir ki, kimden ve hangi sebepten kaynaklanırsa kaynaklansın terör daima gayri meşru bir niteliğe sahiptir.

Terör ve terörizm kavramları arasındaki hassas ayrım, günlük konuşma dilinde ortadan kalktığından korku ve şiddet içeren birçok olay için kullanılmaktadır. Ancak terör ve terörizm, doktrinde birbirinden farklı özelliklere sahiptir. Terörden farklı olarak terörizm, siyasal amaçlar için örgütlü, sistemli ve sürekli şiddet kullanmayı yöntem olarak benimseyen bir stratejidir. Örneğin, her yıl binlerce insanın yaşamını kaybettiği trafik kazaları, trafik terörü olarak adlandırılmaktadır. Öte yandan, futbol maçlarında taraftarlar arasında yaşanan kavgalar, futbol terörü olarak lanse edilmektedir. Benzer şekilde, kanunları hiçe sayarak çeşitli ortamlarda, bazen sevinçten bazen öfkeden, silahına sarılan insanların yol açtığı yaralanmalar veya ölümler de terör nitelemesi ile kamuoyuna sunulmaktadır. Hiç şüphe yok ki,

⁴¹ Necmettin Özerkmen, a.g.m., s.248

⁴² M. Cherif Bassiouni, **International Terrorism, Multilateral Conventions 1937-2001**, International and Comparative Criminal Law Series Transnational Publishers, New York, 2001, s.16-17

⁴³ İbrahim Kaya, **Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk**, USAK Yayınları, Ankara, 2005, s.23

bu tür olayların terör olarak adlandırılması, kavramın içerdiği korku ve şiddetten kaynaklanmaktadır. Birbirinden bağımsız terör hareketlerinin toplumda dehşete ve korkuya yol açacağı muhakkaktır; ancak bu durum, terörizm için yeterli değildir. Zira terörizmden söz edebilmek için aynı siyasal amaca yönelmiş bir dizi terör olayının varlığı gereklidir.⁴⁴ Her ne kadar, tanımlamalar konusunda farklı görüşler olsa da konuyla ilgili tüm uzmanlarda, terör kabaca, her türlü şiddeti ifade ederken terörizmin siyasal amaçlar için bir dizi şiddet eylemini ifade ettiği hususunda bir konsensüs oluşmuştur.⁴⁵

Realizm, Komünizm, Anarşizm gibi sonu “izim” ile biten bütün sözcükler bir öğretiyi tarif ederken, terörizm çoğu zaman terör eyleminin stratejisini ve söylemini içerir.⁴⁶ Bir başka ifade ile, her ne kadar siyasi ve felsefi sistemler gibi anılmakta ise de gerçekte bir sistemi, bir ideolojiyi içermemektedir.⁴⁷

1.2. TARİHSEL AÇIDAN TERÖRİZM OLGUSU

Alexandre YONAH terörizmin tarihin kendisi kadar eski olduğunu söylemektedir.⁴⁸ Gerçekten de, insanın var olmasıyla birlikte başlayan mücadelelerin bir türü de terörizm olmuştur. Nitekim terörizmin unsurlarından biri olan şiddet unsuru göz önünde bulundurulduğunda semavi dinlerin tüm kitaplarında ilk insan olarak kabul edilen Hazreti Adem’in oğullarından Kabil’in, kardeşi Habil’i öldürmesi terörizmin insanlık kadar eski bir olgu olduğu sonucunu çıkarabilir. Bununla birlikte, terörizm olgusunun ne zaman,

⁴⁴ Aynur Ak, “Uluslararası Terörizm”, Ankara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1995, s.5

⁴⁵ Hasan Basri Şenocak, a.g.e., s.6

⁴⁶ Haydar Çakmak, “Kavramsal Olarak Terör”, **Terörizm**, Editör: Haydar Çakmak, Platin Yayınları, Ankara, 2008, s.29

⁴⁷ Hamide Zafer, “Ceza Hukukunda Terörizm ve Terörizmle Mücadele Yöntemleri” Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul, 1996, s.3

⁴⁸ Alexandre Yonah, **International Terroism: Political and Legal Documents**, Martinus Nijhoff Publishers, The Netherlands, 1992, s. IX

nerede ve hangi terör olayı ile birlikte meydana çıktığı konusunda fikir birliği söz konusu değildir.⁴⁹

İnsanların kendi aralarındaki ilişkilerinden doğan bir mücadele şekli olan terörizm, tarihin hemen her döneminde bireylerin ya da örgütlerin toplumsal, ekonomik ve dinî amaçlara ulaşmak amacıyla toplumda korku ve şiddeti bir araç olarak kullandıkları görülmüştür. Devlet kavramının meydana çıkması ile birlikte siyasi bir niteliğe bürünen terörizm, gerek siyasal yapıyı gerekse de toplumsal yapıyı değiştirme amacına yönelmiştir. Bu açıdan bakıldığında, çağımızın önemli sorunu olan terörizmi tarihi süreç içinde gelişen bir olgu olarak kabul etmek gerekmektedir.

1.2.1. Tarihin İlk Dönemlerinde Terörizm

Fikir birliğinin sağlandığı tarihin en eski terörizm hareketlerinden biri, M.S. 6-135 yılları arasında, Filistin’de bağnaz ve aşırı dereceli din adamları tarafından kurulan Zealots adlı örgüte bağlı Sicariler mezhebi mensuplarının gerçekleştirdiği eylemlerdir.

Roma yönetiminin Ortadoğu’da kâbusu haline gelen Sicariler, terörizmin bir siyasal araç olarak kullanımının ilk örneğini oluşturmaktadır.⁵⁰ Sicariler’e göre Kudüs, Romalılardan kurtarılsa günahkâr rejim iktidardan düşecek; böylece, Tanrı onlara kendisini göstererek ödüllendirecek ve onları kurtaracaktı.⁵¹ Kudüs’ü ele geçirmek için ölmenin kutsal olduğuna inanan ve ölmeyi eğlenceli bir olay olarak gören Sicariler yankı uyandıran suikast eylemlerinden başka Kudüs’ün suyollarını tahrip etmek, tahıl ambarlarını yakmak gibi eylemlerde de bulunmuşlardır.⁵²

⁴⁹ Haydar Çakmak, “Tarihi Açıdan Terör”, a.g.e., s.17

⁵⁰ Deniz Ülke Arıboğan, **Tarihin Sonundan Barışın Sonuna: Nefretten Teröre**, Ankara, 2005, s. 166

⁵¹ Walter Laqueur, **Terroism In The Twenty-first Century**, Little Brown Comp, Boston 1977, s.7

⁵² Haydar Çakmak, “Tarihi Açıdan Terör”, a.g.e., s.17

Aşırı milliyetçi bir kimliğe sahip olan Sicariler'in kurbanları genelde dönemin Yahudi Barış Partisi'nin ılımlı mensupları olmuştur.⁵³ Düşmanlarına gündüz kalabalık ortamlarda saldırmayı tercih eden Sicariler, Sica denilen küçük bir kılıcı kıyafetlerinin altına saklar, kalabalığın en yoğun olduğu yerde kurbanlarına saldırarak hemen kalabalığa karışırlardı. Sicarilerin mücadelesi, yaklaşık yedi yıl sürmüş ve bu mücadeleden Roma galip çıkmıştır.⁵⁴

Din kökenli bir başka terörist örgüt ise, Sicarilerden yaklaşık bin yıl sonra, yine Ortadoğu'da ortaya çıkan Haşhaşinlerdir. Müslüman Şii mezhebine bağlı İsmailiye mensubu olan Haşhaşinler, gerçek İslam'ı yozlaştırdıkları gerekçesi ile suçlu buldukları Müslüman devlet yöneticilere ve liderlere karşı suikast saldırıları düzenleyen, din adına terör faaliyetlerinin meşru olduğunu savunan, dinsel içerikli terörün temsilcileri olarak tanımlanabilirler.⁵⁵

Günümüzde, evrensel nitelikli en büyük asimetrik tehdit olarak nitelendirilen dinci terörizm ile Haşhaşin doktrini ve uygulamaları arasında bolca ortak payda bulunduğu ve ayrıca Haşhaşinler, örgütlenme, eğitim, propaganda, kurtarılmış bölge, vur-kaç gibi konularda bugün uygulanan terörizm strateji ve taktiklerinin ilk uygulayıcıları olma özelliğini taşıdıklarından bu tarihi terör grubu, günümüz terörizm tarihi çalışmalarında alışagelenden biraz daha ayrıntılı biçimde incelemeyi hak etmiştir.

Örgüt, adını, Fedayin adı verilen militanlarına eylemlerini gerçekleştirmeden önce verilen bir tür uyuşturucu olan haşhaştan almıştır. Bu noktada, üç husus dikkate değerdir. Günümüz İngilizce ve Fransızcasında "cani, suikastçı" anlamına gelen "assassin" kelimesi, haşhaş yiyen anlamına gelen haşhaşin kelimesinden türetilmiştir. Bu durum, Haşhaşinler'in tarihte bıraktıkları izi anlama bakımından önemlidir. Diğer yandan, fedayinlere

⁵³ **Türkiye ve Terörizm Raporu**, Türkiye Barolar Birliği, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, No:107, Ankara, 2006, s.28

⁵⁴ Deniz Ülke Arıboğan, age, s. 167

⁵⁵ Mesut Hakkı Caşın, a.g.e., s.233

cesaret kazanmaları için uyuşturucu verilmiş olması, PKK-KONGRA GEL gibi günümüz terör örgütleri tarafından da benimsenmiş bir yöntemdir. Son olarak Hasan Sabbah'ın yarattığı “Fedayin” ifadesi, Filistin Kurtuluş Örgütü militanları tarafından kullanılarak, bin yıl sonra, yeniden günümüz terörizm literatüründe yerini almıştır.

Örgütün kurucusu ve bilinen en önemli lideri Hasan Sabbah, 1090 senesinde Kahire'de, El Ezher'de aldığı eğitimin ardından İran'a dönmüş, Hazar Denizi'nin güneyine yakın, İran'ın Kezvin kenti dolaylarındaki Alamut Kalesi'ni kendisine üs edinmiştir. Örgüt üyeleri burada dokuz aşamalı deneyim ve eğitim süzgecinden geçirilerek seçiliyordu. Katı disiplin içinde, verilen buyruğa uyarak düşünmeden ölüme atılmak temel ilkeydi. Örgüt içinde ölüm korkusu düşünülmez; bir buyrukla herkes kendini düşünmeden ölüme atmak yükümlülüğünü taşırdı.⁵⁶ Aldıkları görevi ne pahasına olursa olsun yerine getirirlerdi. Eylemleri gerçekleştiremedikleri takdirde hayatlarına son verirlerdi. Gerçekleştirdikleri eylemlerden sonra liderleri Hasan Sabbah'ın sunduğu haşhaşla ödüllendirilen ve kendilerinden geçmiş bir halde cennete ulaştıklarını düşünen eylemciler, liderlerine, onlara cenneti sunabilmesi dolayısıyla sonsuz bir bağlılık göstermişlerdir.⁵⁷ Daha güvenli olmasına rağmen ok, arbalet, zehir benzeri silahlara hiç teveccüh etmemişler, cinayete kutsal bir anlam yükleyebilmek amacıyla, sadece bıçak kullanmışlardır. Bıçağı da mutlaka kurbanın kalbine saplamışlardır. Bu onlar için bir çeşit imza niteliği taşımıştır.

Haşhaşinler, Büyük Selçuklular döneminde terörü sistemli bir araç haline getirmiştir. Zira, XI. yüzyıldan XIII. yüzyılda Moğol Hükümdarı Hülagu Han tarafından ortadan kaldırılincaya kadar, Selçuklu Veziri Nizam-ül Mülk, Selaheddin Eyyubi, Kudüs Kralı Conrad de Monferrat gibi önemli devlet

⁵⁶ Mustafa Çoşturoğlu, “Terörün Tarihsel ve Toplumsal Kökeni”, Birleşmiş Milletler Türk Derneği Yıllığı, C.I. Ankara 1985 s.48

⁵⁷ Deniz Ülke Arıboğan, a.g.e., s.168

adamlarına ve memurlarına suikastlar düzenleyerek devletin kendini bile koruyamadığını halka göstermeye çalışmıştır.

Korkunun, düşünce ve mantık süreçlerini bozarak insanları sürüleştireceğini iddia eden Sabbah, grubun düşmanla açık bir savaşta mücadele etmek için çok küçük olduğunu; fakat, küçük disiplinli bir kuvvet tarafından planlı, sistematik, uzun vadeli bir terör kampanyasının en müessir bir siyasi silah olduğunu anlamıştır.⁵⁸

Haşhaşinler, her ne kadar inanmadıkları halifelik kurumunu tamamen ortadan kaldırıp, kendi inançları doğrultusunda yeni bir dini sistemi kurmayı amaç edinmiş görünseler de; durumun siyasi bir yönü de vardır. Çünkü Hasan Sabbah, Sünni halka kendi görüşlerini kabul ettirmeye ve mevcutta var olan sosyal, dini ve siyasi düzeni yıkmaya çalışmıştır. Bu çalışmaların büyük çoğunluğunu “dai”ler aracılığıyla yaptığı propagandalar ile ya da adam kaçırp, halkı katledip, bölgeyi yağmalayarak veyahut uygun gördüğü yerlere kaleler inşa ettirerek yapmıştır⁵⁹ Öte yandan, kendi başlattığı terörü sürdürebilmek ve ona taban kazandırabilmek için, devleti de halka karşı benzer yöntemler kullanmak zorunda bırakmaya çalışmıştır. Amacı, devleti halkın gözünde "zalim" konumuna iterek, kendi yaptıklarını yasallaştırmak olmuştur. Söz konusu bu faaliyetler Hasan Sabbah'ın siyasi yönünü göstermektedir.

Sicariler ve Haşhaşinler dışında Hindistan'da dini bir tarikat olan Thuglar, 600'lerin sonundan 1800'lerin ortalarına kadar bin yıldan fazla süren Hindu terörizminin temsilcisidir. Esasen Thug, Hindu terör ve yıkım tanrıçası olan Kali'ye kurban etmek üzere kırsal bölgelerdeki yolcuları sistematik bir biçimde öldüren, katil ve hırsızlardan oluşan Hintli dinsel birliğin adıdır.⁶⁰

⁵⁸ Yılmaz Altuğ, **Terörizm: Dünü, Bugünü, Yarını**, İçişleri Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1989, s. 18

⁵⁹ Ayşe Atıcı, “Büyük Selçuklu İmparatorluğunda Bâtını Hareketi” Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2005 s. 214

⁶⁰ Hüseyin Salur, “Küreselleşme Bağlamında Din ve Terörizm”, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Adana, 2006, s.25

İngiliz General William Sleeman tarafından ortadan kaldırılan bu örgütün militanları, kurbanlarını genelde yerlilerden yani Hintlilerden seçer ve Batılılara dokunmazlardı.⁶¹ Kendilerine has öldürme yöntemi olan ipekten bir bağ ile kurbanlarını boğarlardı.⁶²

Thuglar ölümü küçük görmüş ve amaçlarını net olarak ortaya koyamamışlardır.⁶³ Bununla birlikte, örgütün siyasal amaçlarını ortaya koymak zor olmasına karşın, eylem performansı açısından oldukça etkili oldukları bilinmektedir.

Thug terörizminin bir tür devamı niteliğinde olan ve günümüzde Hindistan'ın kuzeyinde bulunan Pencap eyaletinde Sihlerin, bütün yabancı etkilerden temizlenmiş bir Khalistan, yani temizler ülkesi, kurmayı düşledikleri bir şiddet hareketi olan Sih terörizmi, Hindulara karşı kanlı eylemler içerisinde. Hintlilerin ünlü pasif direnişçisi Mahatma Gandhi'yi öldüren de bu gruptur.⁶⁴

İsa'nın doğumu ile başlayan ve Fransız İhtilaline kadar devam eden dönemde, nitelikleri itibariyle ön plana çıkan ve yukarıda bahsedilen terör gruplarından hareketle, genel örgütlenme modelinin dini ritüellerle gizliliği sağlanan tarikat-mezhep yapılanmaları olduğu söylenebilir. Örgütlerin bu model çerçevesinde taşıdıkları amacın temelinde, siyasal ve dinsel motiflerin birlikteliği bulunmaktadır. Eylem türü olarak suikast tercih edilmiş, eylemci türü ise ağırlıklı olarak dini nitelikli vaatlerle motive edilen suikastçılar olmuştur. Hedef olarak seçilen kişiler genellikle, yönetici sınıf ve seçkinler olmuştur. Terörizmin propaganda unsuru ise tarikat-mezhep yapılanmalarının doğal sonucu olarak tarikat ya da mezhep mensupları olmuştur.

⁶¹ Haydar Çakmak, "Tarihi Açından Terör", s.18

⁶² Haydar Çakmak, "Tarihi Açından Terör", s.18

⁶³ Ahmet Çeşme, **Psikolojik Harekât ve PKK**, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2005, İstanbul, s.45

⁶⁴ Yılmaz Altuğ, **Terörün Anatomisi**, s. 84-85

1.2.2. Fransız Devrimi ile Başlayan Modern Terörizm

Modern terörizmin başlangıcı olarak genelde, Fransız Devrimi ve sonrasında gelişen olaylar gösterilmektedir. Zira, bu kavramın kullanılmış olmasında Devrim'den sonra yaşanan gelişmeler ve 1792–1794 yılları arasında yaşanan dönem etkili olmuştur. Nitekim, bu yıllar arasında görev yapan inkılâp hükûmetine ekseriye tedhiş hükûmeti adı verilir. Bu hükûmetin bütün kuvvetiyle mevcut olduğu devre dehşet devri veyahut tedhiş devri de denir.⁶⁵

İhtilal sonrasında, bir yandan Avrupa'nın oluşturduğu koalisyon ordusuna karşı savaşan Fransa öte yandan, kendi içinde yaşanan gelişmelerle meşguldü. İhtilalden sonra kurulan yasama meclisi, iç ve dış olayların yoğun olduğu bu dönemde yerini Konvansiyon Meclisi'ne bırakmıştı. Bu meclis ilk olarak, 21 Eylül 1792 tarihli oturumunda krallığı kaldırmış ve ertesi gün, II. Cumhuriyeti ilan etmiştir.⁶⁶ Bunun yanı sıra, koalisyon ordusuna karşı savaşan Paris Komünü, Kral ve Kraliçeyi tutuklayarak Fransa'da bin yıla yakın süregelen monarşiyi sona erdirmiştir.⁶⁷ İlerleyen dönemlerde, Cumhuriyet yönetimine karşı ihtilâl hazırlıkları içinde olmakla suçlan Kral, Konvansiyon önünde yargılanarak oy çokluğu ile giyotine gönderilmiştir.⁶⁸

Hemen her konuda anlaşmazlık içinde olan dönemin siyasi gruplarından Jakobenler ile Jirondenler arasındaki mücadele, Kral'ın idamı ile birlikte, baskı ve şiddeti arttıracak kadar derinleşmiştir. Nitekim, içte ve dışta yaşanan siyasi, ekonomik ve sosyal olumsuzluklar bir dizi sert önlemler alınması sonucunu doğurmuştur. Bu dönemde kurulan İhtilal Mahkemesi, sadece Paris'te, 2774 kişiyi idam cezasına mahkûm etmiş; yargılanmadan idam edilenler ve taşradakiler ile beraber bu sayı, 40.000 kişiyi bulmuştur.

⁶⁵ A.Aulard, Fransız İnkılâbının Siyasi Tarihi (1789-1804) ", (Çeviren: Nazım Poroy), Türk Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, X. Dizi, Cilt:II, Ankara, 1987 s.500

⁶⁶ A.Aulard, a.g.e., s.382

⁶⁷ Server Tanilli "Dünyayı Değiştiren 10 Yıl: Fransız Devrimi Üstüne (1789-1799)", Say Yayınları, 1989, İstanbul, s.109

⁶⁸ Server Tanilli, "Dünyayı Değiştiren 10 Yıl...", s.115

İhtilal mahkemesinin bir günde yedi ölüm hükmü verdiği belirtilmektedir.⁶⁹ Bu konuda, Jakoben Konvansiyonu'nun önemli önderlerinden Robespierre, kamu selametinin bir diktatörlük iktidarını gerektirdiğini belirterek terörün hızlı, ciddi ve bükülmez bir adalet olduğunu ifade etmiştir.⁷⁰

Konvansiyon'a tam anlamı ile hakim olan Jakobenlerin içeride bir terör rejimi kurmalarının nedenleri, bir yanda Avrupa devletlerinin Fransa'ya karşı uyguladıkları askeri ve siyasi baskılar, öte yanda devrimde aradıklarını bulamayan ve ihanete uğradıklarına inanan köylü ve işçilerin ülkenin hemen her yerinde rejime karşı ayaklanmalarıdır.⁷¹ Ancak İdam edilenlerin %8'inin soylu, %14'ünün burjuva, %6'sının din adamı ve %70'inin köylü ve işçi kökenli olması, Konvansiyon rejiminin niteliğini açıkça ortaya koymaktadır.⁷²

Konvansiyon Meclisi, diktatörlük suçlamalarından kurtularak taşra halkına ve illere güven vermek amacıyla bir anayasa hazırlama yoluna gitmiştir. Ancak, bu anayasa yürürlüğe sokulamamıştır. Öte yandan, şiddet ve baskının dayanılmaz hale gelmesi, Jirondenler'in orduyla işbirliğine gitmesine yol açmıştır. Bunun sonucunda, 27 Temmuz 1794'te terör uygulamalarıyla tanınan Robespierre ve yandaşları yakalanarak idam edilmişlerdir.

1.2.3. 19. ve 20. Yüzyılda Terörizm

Fransız Devrimi ile başlayan kişi hak ve özgürlüklerindeki gelişmelere paralel olarak, özellikle ekonomik yönden aşağı tabakalarda bulunan halk kitlelerinin ayaklanmaları ile elde edilen siyasi hak ve özgürlükler, 19. yüzyılda başlayıp 20. yüzyıla kadar uzanan sosyal nitelikli hareketlere,

⁶⁹ Çoşkun Üçok, **Siyasi Tarih (1789-1960)**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1978, s.24

⁷⁰ Server Tanilli “**Fransız Devriminden Portreler**”, Adam Yayıncılık, 2001, İstanbul, s.56

⁷¹ Oral Sander, **Siyasi Tarih**, İmge Kitabevi, Ankara, 2000 s. 148

⁷² Oral Sander, a.g.e. s.148

ayaklanmalara ve ihtilallere uygun bir ortam sağlamış; yeni ideolojilerin doğmasına sebep olmuştur. Terörün, 19. yüzyılda, bu kadar yaygın olmasının en büyük nedenlerinden biri de bu dönemde gelişen ve mevcut yönetim sistemlerine ters düşen Anarşizm, Komünizm, Nihilizm gibi akımların terörü ortak araç olarak kullanmaları olmuştur. Diğer bir ifade ile, amacın yöntemi meşru kılması, terörizmin yaygınlığının altındaki en büyük etmen olarak ifade edilmektedir.⁷³ Nitekim, amaç için kullanılan yöntem o kadar çok meşru görülmüştür ki, strateji olan terörizm zamanla amaca dönüşmüştür. Yani değişik ideolojilerin, amaçlarına ulaşmada kendisini engelleyen mevcut sisteme karşı yaptığı mücadelede kullanılan bir strateji haline gelmiştir.⁷⁴ Buna bağlı olarak 18. yüzyılda başlayan modern terörizm olgusu, 19 yüzyılda ideoloji kavramı ile yeni bir boyut ve anlam kazanarak daha yoğun bir şekilde kullanılmış; bir başka ifade ile terör, ideolojinin amacına hizmet eden bir strateji haline gelmiştir.

Bu dönemde, teröre hayat veren ve ivme kazandıran Anarşizm olmuştur. Kendisini anarşist olarak niteleyen ve bu sözcüğe olumlu anlam yükleyen ilk kişi, Fransız düşünür Pierre Joseph Proudhon'dur. Proudhon'un temel ilkeleri karşılıklılık, federalizm ve doğrudan eylemdir. Karşılıklılık, toplumun eşitlikçi bir temelde örgütlenmesini öngörmektedir. Mülkiyetin hırsızlık olduğu görüşünü öne sürmekle birlikte, komünizmi reddederek işçilerin üretim için gerekli toprak ve üretim araçlarının denetimine sahip olmasını özgürlüğün temel güvencesi saymaktadır. Proudhon'un tasarladığı şey, köylülere, zanaatçılara ve işçi birliklerinin yöneteceği fabrika ve işletmelere dayalı bir toplumsal yapıdır. Bu yapıda, merkezî devletin yerini, birbirlerine sözleşmeler ve karşılıklı çıkarlarla bağlı özerk topluluklar ile sanayi birliklerinin oluşturduğu federal sistem almaktadır. Sistemde, mahkemelerin yerinde hakemlik, bürokrasinin yerinde ise işçi yönetimi yer

⁷³ Yılmaz Altuğ, **Terörün Anatomisi**, s. 46

⁷⁴ Olcay Atar, "Terörizmin Felsefi Argümanları", (çevrimiçi), http://www.emniyet.gov.tr/StratejiGelistirmeDB/dergi/40/makaleler/Olcay_ATAR.htm (Erişim: 23.09.2009)

alır. Böylece, toplumda oluşacak doğal birlikle karşılaştırıldığında var olan düzen, sonsuz tiranlığa yol açan tam bir kaos olacaktır.⁷⁵

Proudhon'un bu çarpıcı ve hiç kuşku yok ki, yoksul sınıflarla idealist gençleri derinden etkileyen görüşlerinden de anlaşılacağı üzere, anarşist felsefe, ister iyi ister kötü ellerce yönetilir olsun her türlü yönetimi, araçları, kuralları, uygulamaları, hukuku, yöntemi ve yaptırımları ile bir kül olarak reddetmektedir. Çünkü O'na göre devlet, özetle, tüm kuralları ile insan özgürlüğünü kısıtlayan, onurunu çiğneyen ve kurtulunması gereken bir kurumdur.⁷⁶ Toplumlari baskı altında tutan bu otoritenin ortadan kaldırılmasıyla insanların mutluluğa ulaşacağı düşüncesinden yola çıkan anarşizmin, amacı itibariyle haksız ve kötü olduğunu söylemek pek de doğru olmaz. Ancak, gerek felsefecilerin gerekse bu akımın uygulayıcılarının pek de masum olmayan hatta bugün insanlığın baş belası olarak tabir edilen terörizmi kullanmaları insanlık tarihindeki en büyük toplumsal ve düşünsel hatalardan biridir. Görülüyor ki, ideoloji olarak ortaya çıkan anarşizm kendisini dünya sahnesinde terörizmle ifade edebilmiştir.⁷⁷

19. yüzyılda ortaya çıkan diğer önemli bir akım olan Nihilizm, genel bir ifade ile hiçbir değere inanmamak olarak adlandırılabilir. Anarşizmin aksine Nihilizm, insanlar için hiçbir mutlu gelecek görmez ve belli bir değer sistemi ile çalıştığından, riyakâr ve sahte addettiği mevcut sistemi yıkmaya çalışır. Nihilizmin bu niteliğinden ötürü amaçları da genellikle tanımlanamamaktadır.⁷⁸

⁷⁵ Adülkadir Şenkal, "Anarşizm Nedir", (Çevrimiçi)

http://www.calisma.org/index.php?option=com_content&task=view&id=1043&Itemid=43
(Erişim:08.05.2009)

⁷⁶ Ercan Çitlioğlu, **Gri Tehdit Terörizm**, Ümit Yayıncılık, Ankara, 2005, s. 114

⁷⁷ Atar, Olcay, "Terörizmin Felsefi..."

⁷⁸ Torun, Abdullah, Siyasal Terörizm: Neden ve Sonuçları Üzerine Bir İnceleme, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Dergisi, Cilt 3, Sayı 1 Ocak 2003 s.163

Anarşizmde olduğu gibi Nihilizmde de; bireyin üzerindeki her türlü sınırlandırıcı ve kısıtlayıcı kuralların kaldırılması, bireyin mutlak anlamda özgür olduğu ve onurunun öne çıktığı bir model amaçlanır. Ancak bu noktada, bireyciliği çok katı bir biçimde anlayan Nihilizm; Anarşizm'in savunduğu etik anlayışı da yadsıyarak, bilimsel temele dayalı olmayan ve pozitivizmle açıklanmayan her türlü değer ve inancı toptan reddederek düşünsel açıdan daha radikal bir çizgiye oturur.⁷⁹

Nihilizm ile bağlantılı olarak dile getirilen ve ilk gizli terör örgütüne örnek olarak verilen Narodnoya Volya, 19. yüzyıl'da faaliyet gösteren bir örgüt olarak ortaya çıkmıştır. Türkçe karşılığı Halkın Özgürlüğü olan ve Çarlık rejimini ihtilal yolu ile devirmek amacı ile Anarşistlerin, Nihilistlerin ve Narodovoltsy'ların (örgüt yandaşlarına verilen ad) bir araya geldiği bu örgütün, 1878'de St. Petersburg Valisi Trepov'a karşı giriştikleri suikast saldırısı ile başlayan eylemlerinin zirve noktası, 1888'de Çar II. Aleksandr'ın vurularak öldürülmesi olmuştur. Çarın öldürülmesinden sonra dağılan bu örgütün yerini 1900 yılında kurulan Sosyal Devrimci Parti almış ve eylemlerine devam etmiştir.

Eylem stratejisi olarak devletin önemli yerlerindeki seçilmiş hedeflere karşı suikastları tercih eden her iki örgütün de ideolojik motivasyonu, yukarıdan gelen şiddet ve zorbalık eylemlerinin sorumlusu olarak gördükleri kişileri yok etmek ya da cezalandırmak olarak tarif edilmiştir.⁸⁰

19. yüzyıldaki terör anlayışının özellikleri, terörün günümüze kadar gelişiminde nasıl bir evreden geçtiği hususunda bilgi vermektedir. Dönemin parlayan yıldızı olan Liberalizmin ve beraberinde getirdiği Kapitalizmin insanların aradığı huzur, adalet ve mutluluğu verememesi sonucunda ortaya çıkan Anarşizm, Nihilizm gibi akımların savunucuları, fikirlerini terör karşıtı yöntemlerle taşıma niyetinden ziyade, gerek dönemin mevcut yönetim

⁷⁹ Ercan Çitlioğlu, a.g.e., s.167

⁸⁰ Deniz Ülke Arıboğan, a.g.e., s.24

fonksiyonu, gerekse söz konusu akımların hayalî olması nedeniyle terörizme doğru sürüklenmiştir. Terörün bu dönemdeki başka bir tipik özelliği ise, hizmet ettiği davanın sesini geniş halk kitlelerine duyurmaya çalışmasıdır. Eylemli propaganda olarak adlandırılan bu yöntemin dönemin ideolojilerinin terörizme izin verdiğini ve bu yöneme ihtiyaç duyduğunu ifade etmek gerekir. Yine söz konusu akımların siyasal ve sosyo-ekonomik bir model, sosyolojik mesajlar içeren birer felsefî akım olmalarına karşın; terör, belirli konularda sağlanacak kazanımlar için daha çok geçici nitelikli bir amaç ya da araç görünümündedir.

20. yüzyıl, özellikle ikinci yarısından sonra dünyada terörün yaygınlaştığı, şiddetin insanları bunalttığı bir dönem olarak tarihteki yerini almıştır.⁸¹ Bunun sebeplerini söz konusu yüzyılın kendine özgü özellikleri arasında aramak gerekmektedir. Zira, yaşanan iki büyük dünya savaşı sonrasında insan kayıplarının on milyonlar ile ifade edilmesi, ortaya çıkan ekonomik çöküntü, yerle bir edilen şehirler, bozulan düzenler, devletlerin uluslararası rekabeti sürdürebilmek için yeni arayışlara yönelmesi, ideolojik olarak dünyanın iki keskin tarafa bölünmesi, şiddetin ve terörün gelişimine hız kazandıran bir ortam sunarak on yıllar boyunca beslenen, evrilen ve devletler tarafından kullanılan bir mücadele aracı haline gelmesine sebep olmuştur. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan Milletler Cemiyeti'nin terörün önlenmesine ve cezalandırılmasına yönelik imzalamış olduğu 1937 tarihli Terörizm ile Mücadele ve Terörizmin Önlenmesine Dair Sözleşme, terörün o dönem için insanlık adına büyük tehditler oluşturduğunu ve önemli boyutlar kazandığını göstermektedir.⁸² Ancak ne kadar ilginçtir ki, böylesi önem arz eden uluslararası nitelikli bu sözleşme, 26 devlet tarafından imzalanmış ancak, yalnızca biri tarafından onaylanmış ve hiç uygulamaya konulamamıştır.⁸³

⁸¹ Süleyman Ekizer, "Terörle Mücadelede Bilimsel Yaklaşımlar" I. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu, Mart 2000, Elazığ, s.85

⁸² Şükrü Alpaslan, **Hukuk ve Terminoloji Açısından Tedhişçilik**, İstanbul, 1983 s.31

⁸³ Ertan Beşe, **Terörizm, Avrupa Birliği ve İnsan Hakları**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2002, s.36

Milletler Cemiyeti'nin dünya barışının korunması noktasında gösterdiği çabaların sonuçsuz kalmasından sonra devletler, İkinci Dünya Savaşı'nı başlatmış ve şiddetin her türünü yaşamışlardır. Bu sebeptendir ki, dünyanın bir daha böyle bir şiddete maruz kalmaması için savaş sonrasında Birleşmiş Milletler Teşkilatı kurulmuştur.

Birleşmiş Milletler bu yöndeki ilk çabasını, 21 Kasım 1947'de kabul ettiği 177/II sayılı kararı ile, Milletlerarası Hukuk Komisyonu'nu (ILC) "İnsanlığın Güvenliğine ve Barışa Karşı Suçlar Kanun Taslağı"nı hazırlamakla görevlendirerek göstermiştir. Söz konusu bu taslakta, devlet destekli terörün insanlığın güvenliğine ve barışa karşı bir suç olduğu tespitinde bulunulmuştur.⁸⁴

Birleşmiş Milletlerin terör konusunda hazırladığı ve devletlerin imzaladığı çeşitli konulara yönelik sözleşmeleri mevcuttur. Ancak bu sözleşmeler 20. yüzyıl'da terörün hız kesmesine engel olamadığı gibi terör şiddetini daha arttırmıştır. Özellikle 60'lı yılların başından itibaren, dünyayı yeni bir terör dalgası sarmış ve çok sayıda bombalama, öldürme, rehin alma, uçak kaçırma ve sabotaj eylemi gerçekleştirilmiştir.

Çeşitli ülkelerde farklı biçimlerde ortaya çıkan terörizm üç şekilde görülmektedir.⁸⁵ Birincisi, İrlanda, Kanada ve İspanya'daki gibi ayrılıkçı terörizm; ikincisi, Latin Amerika ülkelerindeki şehir ve kır gerillacılığı; üçüncüsü ise, Kuzey Amerika, Batı Avrupa ve Japonya'da ortaya çıkan yeni sol akımlarla başlayan şehir terörü dalgasıdır. Ayrılıkçı terörü, İrlanda'da IRA, İspanya'da ETA terör örgütleri devam ettirirken; Latin Amerika'daki gerilla terörünün ilk örnekleri, kır gerillası olarak Bolivya'da Che Guevera, şehir gerillası olarak Brezilya'da Carlos Merighella liderliğindeki örgütler tarafından ortaya konmuştur. Öte yandan, Almanya'da Baader-Meinhof, ABD'de Kara Panterler, Japonya'da Birleşik Kızıl Ordu, Türkiye'de PKK ve İtalya'da Kızıl

⁸⁴ Hamide Zafer, a.g.e., s.23

⁸⁵ Çeşme, Ahmet, a.g.e., s.45

Tugaylar gibi terör örgütleri türemiştir. Ülkemizde faaliyet gösteren sol örgütlerin kuruluşu ve gelişmesi de yine bu döneme rastlamaktadır.⁸⁶

20.yüzyıl'ın son çeyreğinde siyasal şiddet ve terör, ülkeleri daha fazla meşgul eden kavramlar ve olgular arasında ilk sırada yer almıştır. Özellikle, Komünizmin çökmesiyle birlikte, 1990'lı yıllarda dünyanın pek çok bölgesinde çözülen ülkeler ve bu ülkelerde yaşanan etnik ve dinsel çatışmalar, ayrılıkçı hareketler ve savaşların yanında terörizm olgusu, hem yaşanan teknolojik gelişmeler, hem de değişen kaynaklar itibarıyla oldukça farklı görünümeler kazanmıştır. Öteden beri süregelen terör örgütü faaliyetlerinin yanında, büyük mali kaynak gerektiren nükleer, kimyasal ve biyolojik maddeler üzerinden varlık gösteren yeni terör örgütleri ve faaliyetleri görülmeye başlamıştır.

1.3. TERÖRİZMİN ÖZELLİKLERİ

Madrid Kulübü'nün 8–11 Mart 2005 tarihleri arasında düzenlediği Demokrasi, Terörizm ve Güvenlik Uluslararası Zirvesi'ne katılan Wesleyan Üniversitesi öğretim üyesi Marta Crenshaw, terörün siyasi bir hareket şekli olduğunu, kökeninde şiddeti meşrulaştırmaya, desteklemeye yardımcı olan doktrinlerin ve birçok değişik inançların hizmetinde kullanılan politik memnuniyetsizliğin bulunduğunu dile getirmiştir.⁸⁷ Bu ifadeden anlaşılacağı üzere terörizmin ilk özelliği, siyasi içerikli olmasıdır. Başka bir ifade ile, sürekli bir şiddet eyleminin terörizm sayılabilmesi için siyasal amaç içermesi gereklidir. Bununla birlikte sanıldığı gibi aksine terörizm; tek başına bir doktrin, bir ideoloji veya sistematik bir düşünce değildir. Terörizm, bir eylem tarzı, amaca ulaşmak için belirlenen stratejiler doğrultusunda kullanılan bir araç, genel bir ifade ile, bir hareket tarzı, bir metottur.⁸⁸ Bu hareket veya metot ise

⁸⁶ Gürol Korkmaz, **Terör ve Medya İlişkisi**, TEMÜH Yayınları, Ankara, 1999, s.25

⁸⁷ Martha Crenshaw, "Political Explanations", Addressing the Causes of Terrorism: The Club de Madrid Series on Democracy and Terrorism, Volume I, Madrid, 2005, s.13

⁸⁸ Atilla Yayla, "Terörizm Kavramsal bir Çerçeve", Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi Cilt: XLV Ocak-Aralık, Ankara, 1990, s.339

ancak, bir terör örgütünün varlığı ile uygulanabilecek bir strateji olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bakımdan, adi örgütler ile terör örgütleri farklı amaçlar taşımakta ve farklı sonuçlar doğurmaktadır. Terörizmin en büyük özelliği, kimliğini saklı tutması ve alışlagelmiş bütün kuralları çiğnemesidir.⁸⁹ Terörizmin ayırt edici diğer bir özelliği, barındırdığı şiddettir. Kan davası, namus cinayeti, kasten öldürme gibi adi şiddet olarak kabul edilebilecek durumlarda amaç, şiddetin uygulandığı varlığı veya kişiyi yok etmek, ona zarar vermektir. Bu durumda şiddet, kişisel menfaatler doğrultusunda kullanılır ve amaca ulaşıldığı anda sona erer. Ancak terörizmin şiddeti, kişisel menfaatlerden veya anlaşmazlıklardan doğmamaktadır. Burada şiddeti doğuran unsur ideoloji ve amaçtır. Terörist açısından işlenen cinayetler amaca ulaşmak için kullanılan birer araçtır. Şiddet, terörizmin bir alt unsuru olup her çeşit terörde şiddet veya şiddet tehdidi kullanılır.⁹⁰

Milletlerin sosyal, ekonomik, politik ve askeri güçlerinin birbirleriyle bağımlılık içinde olması ve bunlardan herhangi birine yapılacak terörist saldırının diğerlerini de belirli oranlarda etkilemesi, terör örgütünün lider kadrosunu, taarruz edilmesi halinde, toplamda en çok etkiyi yaratacak olan düğüm noktalarını tespit etmek eğilimi içine sokmuştur. Bu yüzden, terörizm için devlet bir sistemdir ve terörizmin amacı sistemi etkileyecek stratejiler belirlemek ve bunları hayata geçirmektir.⁹¹

1.4. TERÖRİZMİN UNSURLARI

1.4.1. İdeolojik Unsur

İdeoloji; siyasi ve toplumsal bir doktrin meydana getiren, bir hükümetin, bir partinin, bir siyasal sınıfın ve benzeri bir yapılanmanın hareketlerine yön

⁸⁹ Mustafa Özsoy, “Terör Kavramının Tanımı”, Polis Dergisi, Yıl: 7, Sayı: 29, Ekim/Kasım/Aralık, 2001, s. 165

⁹⁰ Atilla Yayla, a.g.m., s.341

⁹¹ Yaşar Onay, **Etki Odaklı Hareket: Terör**, Yeni Yüzyıl Yayınları, İstanbul, 2009, s.150

veren düşünce ve görüşler sistemi olarak ifade edilmektedir.⁹² İdeoloji, terör örgütleri için olmazsa olmaz bir unsurdur. Zira ideoloji, örgütün hareket noktasını oluşturur. Bir başka ifade ile, hareketin rehberidir. Bu yönüyle, kendiliğinden gelişen diğer şiddet eylemlerinden farklılık göstermektedir. Gerçekleştirilecek şiddet olaylarının amacının belirlenmesinde, propaganda faaliyetlerinde, işlenecek temanın ortaya konulmasında, örgüte sağlanacak lojistik ve beşeri unsurların temininde bu unsur önemli bir yer teşkil etmektedir.

Bunun yanında, örgütün uygulayacağı strateji de ideolojiye göre belirlenmektedir.⁹³ Uygulanacak bu stratejinin başarıya ulaşabilmesi, ideolojinin toplumda bir yer edinebilmesine bağlıdır.

İdeolojinin varlığı, her durum için terörizm anlamına gelmemektedir. Terör kavramı içerisinde ele alınan ideoloji, yıkıcı bir hareket tarzını benimsemiş, sisteme bir tepki olarak şiddet vasfı ile birlikte ortaya çıkan, siyasi hedefi bulunan ideolojidir.⁹⁴

1.4.2. Örgüt Unsuru

Terörist bir örgüt; organize olmuş bir yapı içerisinde, aynı ideolojiyi savunan ve aynı hedefe yönelmiş olan kişiler topluluğudur. Tanımdan da anlaşılacağı üzere, süreklilik arz eden terör eylemlerinden bahsedebilmek için bir ideoloji etrafında birleşmiş kişiler tarafından kurulan organize bir örgütün varlığı gerekmektedir. Bu bağlamda, örgütsel yapı içerisinde, terör amaçlı bir eylemin düşünülüp planlanmasından gerçekleştirilmesine kadar gerekli istihbaratı yapan, eylemi veya örgütü yöneten, emirleri veren ve

⁹² Mehmet Dikici, **İdeal İdeoloji ve Milli Ülkü**, Akçağ Yayınları, 2005, Ankara, s.28

⁹³ Nurullah Aydın,, Terör, Terörizm ve Terörle Mücadelede Stratejik Yaklaşımlar, (Çevrimiçi) http://www.egm.gov.tr/StratejiGelistirmeDB/dergi/40/makaleler/Nurullah_AYDIN.htm (18.08.2009)

⁹⁴ Sabri Dilmaç, “Uluslararası Bir Sorun Terörizm ve Türkiye” Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1996, s.40

eylemi gerçekleştiren birçok kişi bulunmaktadır.⁹⁵ Bu bakımdan, herhangi bir örgüte bağlı olmaksızın bir kişi tarafından gerçekleştirilen eylemler ile terör örgütleri tarafından gerçekleştirilen eylemler arasında farklılık söz konusudur.

Bir terör örgütünün başarıya ulaşabilmesi için örgütlenme vazgeçilmez bir unsurdur.⁹⁶ Örgütlenme bir ideolojinin yaşamsal kanallarıdır. Bu kanallar vasıtasıyla örgüt amaçları ve stratejisi toplumla buluşturulur.

1.4.3. Şiddet Unsuru

Genel olarak şiddet, belirli bir ideoloji etrafında örgütlenip, gerekli desteği sağlayanlarca silahla, bombayla veya silahsız olarak; baskı, cebir, şiddet, yıldırma, korkutma, sindirme yöntemlerinden birini kullanarak etkinlik sağlamak suretiyle belli bir düşünceyi, davranışı kabul ettirmek; anayasal, hukuki, sosyal, ekonomik ve siyasi sistemleri değiştirmek amacıyla başvurulmuş her türlü eyleme denir.⁹⁷

Terör ile ilgili yüzlerce tanımlamadaki özellik, terör eylemlerinin şiddet unsurundan bağımsız olamayacağı gerçeğidir. Terör, barışçıl araçlarla ulaşamadığı hedefine şiddeti kullanarak ulaşmaya çalışmaktadır. Bu sebepten dolayıdır ki, şiddet, terörün olmazsa olmaz bir koşulu olarak terörün unsurları arasında yer almaktadır.

Şiddet, terör örgütlerinin hedefleri için önemli bir araçtır.⁹⁸ Terör örgütleri örgütlenme aşamasında, belirli bir alt yapı oluşturduktan sonra, kamuoyuna adlarını duyurmaya ve dikkatleri, yürüttükleri mücadelenin üzerine çekmeye gayret gösterirler. Bu aşamada örgütler, şiddet yoluyla savundukları

⁹⁵ Necati Alkan, “Gençlik ve Terörizm”, TEMUH Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2002, s.32

⁹⁶ Necati Alkan, “Psikolojik Harekat Terörizm ve Polis”, TEMUH Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2000, s.72

⁹⁷ Zuhuri Küçükkaya, “Türkiye’de Terör ve Terörün Gelişimi”, Polis Dergisi, Yıl:9, Sayı:34, Ankara, s.366

⁹⁸ THORNTON, T. Pery: “Terror as a Weapon of Political Agitations”, Internal War, Editör: H. Eckstein, London, 1964, s.63

amaçlarını en iyi şekilde vurgulayacak bir hedef tespiti ile eylem safhasına giriş yaparlar. Şiddet, her ne kadar hedef tanısa bile, genelde masum insanlara yönelik olmaktadır. Nitekim, ülkemizde PKK terör örgütü örneğinde görüldüğü üzere, örgütlenme aşaması belirli bir seviyeye getirildikten sonra, 1984 yılında, Eruh ve Şemdinli ilçelerindeki köy baskınları ile iç ve dış kamuoyunun dikkatinin örgüt üzerine çekilmesine çalışılmıştır.

1.5. TERÖRİZMİN SEBEPLERİ

Bir olgu olarak terörizmin, diğer olgularda olduğu gibi, bir toplum içinde varlık gösterebilmesi için birtakım sebeplerin varlığı gerekmektedir. Terörizm tanımlarının farklılık göstermesine bağlı olarak, ortaya çıkış sebeplerini de önceden, mutlak ve sınırlı bir şekilde, ortaya koyma imkânı yoktur. Bununla birlikte, terörizmin sebeplerini aşağıdaki başlıklar altında sınıflandırmak mümkündür. Söz konusu bu başlıklar, birbirinden bağımsız olmayıp bir zincirin halkaları gibi birbirini tamamlayan unsurlardır. Nitekim, ülkemizde faaliyet gösteren terör örgütleri üzerinde yapılan araştırmalarda, örgüt mensuplarının genelde, eğitim seviyesi düşük, alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen bireyler olduğu görülmektedir.⁹⁹

Toplumların refah düzeyleri ve toplumsal değişme ile çatışma ve şiddet arasındaki ilintilere hemen hemen her toplumda rastlanmaktadır. Gerçekten de, yapılan karşılaştırmalı araştırmalarda, siyasal çatışma durumları ile; söz gelimi, kişi başına ulusal gelirin yüksekliği veya düşüklüğü arasında belli bir ilintinin var olduğu görülmektedir.¹⁰⁰

KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Vakfı tarafından PKK terör örgütü üyeleri üzerinde yapılan araştırma, terörün irdelenen sebepleri hakkında ciddi

⁹⁹ Alkan, Necati, a.g.e. s.38

¹⁰⁰ Ruşen Keleş, Artun Ünsal, **Kent ve Siyasal Şiddet**, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 507, Ankara, 1982, s.7

anlamda sonuçlar sunmaktadır. Söz konusu bu araştırmadan çıkan sonuca göre, tutukluların büyük bir kısmı; Güneydoğu Anadolu Bölgesinin kırsal kesimlerinde doğan, gerek ailelerinin gerekse kendilerinin eğitim seviyelerinin düşük, kalabalık ailelerden gelen, kendilerini ülkenin ekonomik ve toplumsal kalkınmasının dışına itilmiş hisseden ve toplumun marjinal kesimlerini temsil eden, çoğunluğu 18–27 arası yaştaki gençlerden oluşmaktadır.¹⁰¹

1.5.1. Ekonomik Sebepler

Toplumun milli gelirinin düşük olması, mevcut gelir dağılımının adaletsiz olmasına bağlı olarak toplum içinde sınıflaşmaların baş göstermesi, kronik enflasyonun ortaya çıkması, işsizliğin sürekli artması, devletin ekonomi üzerindeki kontrolünü yitirmesi, sürekli artan dış borçlar nedeniyle ülke üzerindeki baskıların artması, ekonomik anlamda ülkenin dışa bağımlı olması, işçi sendikalarının amacından saparak ideolojik kamplar haline dönüşmesi, grevlerin ve lokavtların baş göstermesi gibi ekonomik sebepler birbirlerini tetikleyerek terörizmin ortaya çıkmasına sebep olan unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylesi zor ekonomik şartlar altında yaşamaya çalışmak, toplumun özellikle alt tabakasında bulunan insanları maddi anlamda olumsuz etkilediği gibi psikolojik bakımdan ve moral bakımından da etkilemektedir.

Yukarıda atıfta bulunulan araştırmada; tutukluların gerek kendilerinin gerekse ailelerinin gelir düzeylerinin oldukça düşük olduğu görülmektedir. Gelir seviyesinin artmasına paralel olarak bu oran düşmektedir.¹⁰² Bu araştırma sonucundan da çıkarılacağı üzere, PKK ve diğer terör örgütleri, ekonomik sıkıntıları propaganda malzemesi olarak kullanmakta ve istismar

¹⁰¹ Cihat Özönder, “Terörün Sosyo-Kültürel Yönleri”, Doğu Anadolu Güvenlik ve Huzur Sempozyumu, Fırat Üniversitesi, Elazığ, 1998, s.291

¹⁰² Cihat Özönder, a.g.m., s.292

etmektedir. Özellikle Marksist-Leninist temelli örgütler için ekonomik olumsuzluklar, âdeta yoksulluk edebiyatına çevrilmiştir.

1.5.2. Sosyal Sebepler

Toplum içinde feodal yapıların bulunması, yaşanan göç olaylarına bağlı olarak özellikle büyükşehirlerde gecekondulaşmanın artması ve sağlıksız kentleşme, din, dil, mezhep, etnik farklılık gibi ayrılıkların keskinleşmesi, hızlı nüfus artışı, eğitim kalitesinin ve düzeyinin düşüklüğü, toplumun geleneksel inançlarına katı bir şekilde bağlı olması, kişi temel hak ve hürriyetlerinin yanı sıra sosyal ve ekonomik hakların kısıtlı düzeyde olması, toplum içinde ideolojik kamplaşmaların başlaması, güvenlik ve kolluk kuvvetlerine olan güvenin azalması, toplumu bir arada tutacak değerlerin aşınması ve birliktelik bilincinin sarsılması, toplum içinde yaşayan insanların egoist bir anlayış ile hareket etmeleri, aydınların sosyo-politik kimlikleri, manevi değer yargılarının yerini maddi değer yargılarının alması gibi sebepler sosyal anlamda terörizmin toplum içinde filizlenmesine sebep olmaktadır.

Yukarıda bahsi geçen araştırmada örgüt elemanlarının hem kendilerinin hem de ailelerinin eğitim seviyelerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Gelir seviyesinde olduğu gibi eğitim seviyesinde de seviye yükseldikçe bu oranın düştüğü ifade edilmektedir. Bu durum, çevresini, Türkiye ve dünyayı algılamada güçlükleri bulunanların PKK propagandasına daha açık olduğu; diğer yandan, gelir düzeyi yüksek, toplumla bütünleşmiş kesimlerde fazla etkili olamadığı şeklinde değerlendirilebilir.¹⁰³

¹⁰³ Cihat Özönder, a.g.m., s.292

1.5.3. Siyasi Sebepler

Siyasal sebepleri iç ve dış olmak üzere iki ayrı şekilde değerlendirmek gerekir. Mevcut yönetim sisteminin oturmamış olması, iktidarın otoriteyi sağlama ve sürdürme konusundaki yetersizliği, eski rejime duyulan özlem, hükümetin bazı çıkar gruplarının etkisi altına girmesi, siyasi partiler arasındaki ideolojik keskinlik ve buna bağlı olarak uzlaşma müessesinin işleyemez hale gelmesi, hükümet bunalımlarının sürekli hale gelmesi, bürokraside meydana gelen yozlaşma, yolsuzlukların artması, devlet kurum ve kuruluşlarının cesaret, inanç ve fazilet yoksunu kadrolar tarafından yönetilmesi gibi sebepler terörizmin iç siyasi nedenleri arasında sayılabilir.

Bir ülkenin gelişmesine engel olmak veya gücünü azaltmak için terörizm, maliyeti düşük; etkisi ise, oldukça yüksek bir araç olarak kullanılabilir. Buna karşın terörizm tehdidi altında olan ülkeler için terörizmle mücadele, ekonomik ve sosyal maliyeti oldukça yüksek olmakta ve ülke kaynakları verimli bir şekilde kullanılamamaktadır. Buna bağlı olarak denilebilir ki, terörizme kaynak teşkil eden dış siyasi nedenler arasında hedef ülkenin mevcut gücünü azaltmak yer almaktadır.

Hedef ülkelerin küresel ve bölgesel güçler için taşıdığı jeopolitik önem de diğer bir dış siyasi sebep olarak karşımıza çıkabilmektedir. Bu amaç ile kullanılan terörizm, bir çeşit şantaj aracı olarak kabul edilebilir. Tüm bunların dışında terörizm, bir devletin kendi ideolojisini, yönetim sistemini ihraç etmek amacına da aracılık teşkil etmektedir.

1.5.4. Psikolojik Sebepler

Terörizm ve hızlı toplumsal değişim arasındaki ilişkiyi izah edebilmek için ülkemizde son elli yılda sosyal çerçevede yaşanan değişimleri bir örnek model olarak göz önünde bulundurmak gerekmektedir.

Türkiye, geleneksel toplum yapısı ile modern sanayi toplumu yapısı arasında geçişli niteliğe sahip bir toplumdur. Geçişli toplum, istikrarlı ve dengeli bir kimliği olan geleneksel toplum ile iş bölümü neticesi farklılaşmış ve kendi içinde bütünleşmiş modern toplum yapısı arasında sıkışmış, henüz dengeli bir kimliğe sahip olmayan kuruluşlardır. Bu tür toplumlar şiddete açık toplum olarak karşımıza çıkmaktadır.¹⁰⁴

Türkiye, 1923–1950 arası durgun bir sosyal yapıya sahip iken; 1950’lerden itibaren siyasal özgürlükler, Marshall Planı ile gündeme gelen zirai makineleşme, kırsal alandan kentsel metropol merkezlere göçler, bu durgun yapıyı bozarak önemli sosyal dalgalanmalar meydana getirmiştir. Bu oluşum, Türkiye için bir kabuk değiştirme safhasıdır. Büyük kentlerin marjinal alanlarında meydana gelen gecekondulaşma, bu tür coğrafî ve sosyal hareketliliklerin bir ürünüdür. Bir de buna demokratikleşme atılımları eklenince, İbni Haldun’un deyimiyle, toplumun Asabiyesi gevşemiş, dokusu zayıflamış Haderi bir toplum yapısıyla ülkemiz karşı karşıya gelmiştir.¹⁰⁵ Bu kimliğinden ötürü Türkiye, ilkin ideolojik şartlandırma açısından gençlik protestosu ile karşılaşmıştır. Hızlı sosyal değişme, teknolojik ilerleme, buna bağlı olarak geleneksel değerlerin bozulması ve toplumun hareketlilik yönünden motive edilmesi terör ve şiddet normlarının belirmesine ve giderek kurumlaşmasına neden olmuştur.¹⁰⁶

İnsanın bireysel ve grup davranışında, çok farklı nitelikler ve her birinin altında çok farklı psikolojik dinamikler yer alabilir.¹⁰⁷ Bununla birlikte, ekonomik ve siyasi istikrarsızlıktan kaynaklanan olumsuzluklar toplum bireylerini psikolojik açıdan etki altına almaktadır. İnsanlar, temel ihtiyaçlarını karşılayamamanın verdiği psikoloji ile farklı yönelişler içerisine girebilmektedirler.

¹⁰⁴ Orhan Türkdoğan, **Sosyal Şiddet ve Türkiye Gerçeği**, Timaş Yayınları, İstanbul, 1996, s.345

¹⁰⁵ Orhan Türkdoğan, a.g.e., s., 345

¹⁰⁶ Orhan Türkdoğan, a.g.e., s.345-346

¹⁰⁷ Erol Göka, “Teröristin Psikolojisi; Dinî, İdeolojik ve Etnik”, Dünya’da ve Türkiye’de Terör Konferansı, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü, Ankara, 2002, s.210

Terör örgütlerine katılan şahıslar incelendiğinde, çoğunlukla gelişim çağında olan bu gençlerin çoğunun aile ve çevrelerinin doğurduğu problemler nedeniyle psikolojik yönden sağlıklı olmadıkları görülmektedir.¹⁰⁸ Aileye ve çevreye uyum sağlayamayan gençler toplum içerisinde bir yer edinmemelerinin getirdiği sosyal ve psikolojik uyumsuzluklara bağlı olarak çevrelerinden kopma eğilimi göstermekte; bu ise, sağlıklı düşünce yapısını bozarak duygusal davranışları itibarıyla en az mantık muhakemesi yapan bir kesim olan gençleri kendini ispat etmeye yönelik yeni arayışlara itmektedir. Terör örgütleri, bu safhada ortaya çıkmakta ve birtakım vaatler ile toplumla uyum sorunu yaşayan bu tür kişileri terörizm yaratmak amacıyla kullanmaktadır.

1.6. TERÖRİZMİN AMACI

Her ne kadar amaca ulaşmada izledikleri usul ve yöntemler gerek karakter gerekse zamanlama bakımından farklılık gösterse de yıkıcı unsurların genelde hepsinin amacı, mevcut rejimin yıkılarak kendi görüşleri doğrultusunda yeni bir düzenin kurulması gibi ortak bir noktada toplanmaktadır.¹⁰⁹

Bu temel amacın dışında terör örgütlerinin amaçlarını halkı ya da halkın bir bölümünü korkutmak, hükümetin fark gözetmeksizin herkese karşı önlem almasını sağlamak, baskıcı yöntemler uygulanması için bilinçli olarak kışkırtmak, kendisine destek olabilecek güçleri harekete geçirmek, kamuoyunu etkilemek, halkın kendi içinde karşıt gruplara bölünmesini sağlamak, eylemlerin finansmanı için para sağlamak, kişinin içinde bulunduğu toplumsal çevreden kopmasını sağlamak, toplumun ve bireylerin

¹⁰⁸ KUYAKSİL, Ali, “Türkiye’de Terör ve Terörün Kaynakları”, (çevrimiçi) http://www.egm.gov.tr/egitim/dergi/eskisayi/40/web/makaleler/Ali_KUYAKSIL.htm (23.09.2009)

¹⁰⁹ Türkiye’de Anarşi ve Terörün Sebepleri ve Hedefleri, YÖK Yayınları, Ankara, 1985, s.31

moralini bozmak, panik yaratmak, huzursuzluk ve düzensizlik yaratmak, karşıt grubu ya da direnç gösteren grubu fiziki olarak yok etmek veya bunları etkisizleştirmek, hükümetin eylemlerini ve icraatını bozarak saygınlığını yok etmek, demokratik kurumları ortadan kaldırmak, halkın hükümete olan güvenini sarsmak, toplumun işleyiş düzenini bozmak, terörist hareketin ve amacının propagandasını yapmak, halk kesimlerinin desteğini sağlamak, bazı hedefleri ve hedef kişileri açıklayarak güvenlik güçlerini onları korumaya zorlamak, terör örgütüne yeni elemanların katılmasını sağlamak, örgüt içinde disiplini sağlamak, disipline uymayanları cezalandırmak şeklinde sıralamak mümkündür.¹¹⁰ Sıralanan bu amaçlar, terör örgütlerinin mevcut rejimi yıkarak kendi görüşleri doğrultusunda yeni bir düzenin kurulmasına yönelik amacını tamamlayıcı birer unsur olarak yer almaktadır.

1.7. TERÖRİZMİN SAFHALARI

Terörizmin safhaları, siyasal şiddetin en hafif ayağını oluşturan toplantı ve gösteri yürüyüşlerinden, kargaşa hareketlerine, ayaklanmaya, iç savaşa ve son noktası olan ihtilale kadar uzanan geniş bir yelpaze üzerinde ilerlemek suretiyle uzun bir süreç içerisinde gerçekleştirilmektedir. Bu süreci etkileyen faktörler arasında, ülkenin siyasal, hukukî ve toplumsal yapısı, kitle iletişim araçlarının gelişmesi, terör örgütlerinin ideolojik, malî ve beşerî kaynakları ile toplum terör örgütlerine olan bakış açısı yer almaktadır.

1.7.1. Hazırlık Safhası

Bu aşama, terörist eylemlerin gerçekleştirilmesi amacıyla hazırlık adı altında sürdürülen planlama faaliyetlerini kapsamaktadır. Bu aşamada yapılması gereken en önemli iş, içten çökertilmesi planlanan toplumun her

¹¹⁰ Tacar, Y. Pulat, a.g.e., s.47

yönüyle analiz edilmesidir. Hedeflenen şey toplumu çökertmek olunca, analizler neticesinde belirlenen güç ve zafiyetlere göre zayıf yönlerin daha fazla derinleştirilmesi, güçlü yönlerin ise istismar edilmek suretiyle zayıflatılması gerekmektedir.

Örgütün ideolojisine eğilimli kişilerin sempatzan haline getirilerek örgüt için bir taban oluşturmak, bu aşamanın gerçekleşmesi için önemli bir unsurdur. Nitekim bu taban ile örgüt, yasal sınırlar içinde grev, gösteri yürüyüşü, toplantı gibi kitle eylemlerine yönelerek başlangıçta basit ve masum görünen istek ve ihtiyaçlarını kitle iletişim araçları ile kamuoyuna ulaştırmakta, bu sayede hem tanıtımını yapmakta hem de tabanı oluşturmakta ve kuvvetlendirmektedir.

Uzun bir süre devam edecek olan bu safhada yapılan planların ve eylemlerin devlet tarafından yasadışı olarak nitelendirilmesine olanak yoktur. Zira bu uygulamalar düşük düzeyde bulunmakta ve basit, makul ve doğal istekler olarak göze çarpmaktadır. Topluma düşük düzeyde kazandırılan bağışıklık, giderek dozajın artırılmasına imkân sağlamış olmaktadır.¹¹¹

1.7.2. Örgütlenme Safhası

Bu safhada hazırlık safhasında elde edilen veriler doğrultusunda örgütlenme çalışmalarına başlanılmaktadır. Bu safhanın amacı sempatzan kitle arasında örgütlenmeyi sağlamaktır. Taban içinde öne çıkan sempatzanlar, kendilerini destekleyenler ile bir araya gelebileceği gibi belirli çevreler tarafından belirlenen kişilere el atılarak bir araya getirilmekte ve tehdit odağının ortaya koyduğu tip dâhilinde örgütlenmeye başlamaktadırlar.

¹¹¹ Türkiye’de Anarşi ve Terörün Sebepleri ve Hedefleri, s.35

Bu safhada belirlenen terörist adayları, bir taraftan yurtdışı eğitim kamplarında terör eğitimi almakta; diğer taraftan, yasal örgütlenmeler ile irtibatlandırılmaktadır. Böylece elde edilen güç birliği ile, başlatılması planlanan yasadışı silahlı toplu eylemler ve küçük silahlı eylemler bir bütünlük içinde gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Korsan miting, boykot ve işgal, pankartlama ve afişleme, gizli bildiri ve yayın, hücre çalışması ve küçük silahlı eylemler bu dönemin karakteristik faaliyetleridir.¹¹²

Terör örgütleri, çok iyi teşkilatlanmış bir örgüt yapısı kurmayı hedeflemektedir. Çünkü hedef aldıkları devleti yıktıklarında kendi örgütlerinin devletin amacını devam ettirebilecek nitelikte olması gerektiği düşüncesine sahiptirler.

Terör örgütlerinin hazırlık ve örgütlenme safhalarında gençlik büyük bir öneme sahiptir. Bu yüzden, bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de terör örgütleri, gençliğe son derece bilinçli ve stratejik amaçlar ile yönelmektedirler. Nitekim 1970'lerin başlarında ortaya çıkan terör eylemlerinin hazırlık ve örgütlenme aşamasında gençlik dinamizminin en zirvede bulunduğu üniversiteler karargâh rolü oynamıştır.¹¹³

1.7.3. Eylem Safhası

Terör örgütleri, örgütlenme aşamasında, belirli bir alt yapı oluşturduktan sonra, artık sıra kamuoyuna kendilerini duyurma ve dikkatleri yürüttükleri mücadelenin üzerine çekmeye gelmiştir.¹¹⁴ Bu mücadele esnasında, terörün ayrılmaz bir parçası olan şiddetin somut bir şekilde ortaya çıkması eylem safhasının en tipik özelliğidir.

¹¹² Türkiye'de Anarşi ve Terörün Sebepleri ve Hedefleri, s.63

¹¹³ Mahmut Karaaslan,, "Terör ve Gençlik", Cumhuriyetin 75. Yılında Doğu Anadolu'da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu 17-19 Aralık 1998, 1999, Elazığ, s.55.

¹¹⁴ Sabri Dilmaç, "Global Tehdit: Terörizm ve Türkiye'ye Etkisi", (Çevrimiçi) http://www.egm.gov.tr/egitim/dergi/eskisayi/40/web/makaleler/Sabri_DILMAC.htm 23.09.2009

Bu aşamada örgütler, savundukları amaçlarını en iyi vurgulayacak bir hedef tespiti ile eylem safhasına giriş yaparlar. Bu safhada, ses getiren terör eylemleri ve şiddet faaliyetleri giderek arttırılır.¹¹⁵ Bu suretle, eğitimden geçirilmiş örgütlerin liderliğinde şehir ve kırdaki toplu halde yapılan silahlı eylemlere bağlı olarak oluşturulan tedhişle halk arasında panik yaratmak, toplumun direncini kırarak kendi davalarına karşı olumsuzlukları ortadan kaldırmak ve kitleleri itaate zorlamak, devletin gücünü zaafa uğratarak devletin yetersizliğini vurgulamak, toplum ile devlet arasındaki bağı zayıflatmak amaçlanmaktadır.

1.7.4. İç Savaş Safhası

Terörizmin son safhası olan iç savaş safhasında amaç, ülke yönetimini ele geçirmektir. Bu safha, aynı zamanda, terör örgütleri için nihai bir amaç teşkil etmektedir. Burada artık çeşitli yerleşim yerleri hatta büyük şehirler ele geçirilmiştir. Ele geçirilen yerlerde düzenli illegal birlikler ve üsler kurularak devlet güçleri ile açık bir şekilde silahlı mücadeleye girişilmiştir. Oluşturulan bu iç savaş ortamından sonra ya ülke içerisinde ya da yabancı bir ülkenin müdahalesi ile ihtilal gerçekleştirilmeye çalışılır.¹¹⁶

Çok yakın bir zamanda diliminde, 12 Eylül 1980 öncesinin günlerinde, 5000'ni aşkın gencin hayatını kaybetmesine ve iki mislinden fazlasının yaralanmasına giden olaylar; devlet adamlarına, güvenlik kuvvetleri mensuplarına, öğretim üyelerine, basın mensuplarına, toplumun sevilen şahsiyetlerine yöneltilen suikastlar, resmî ve özel binalara, kültür yuvalarına, eğitim ve öğretim yuvalarına, stratejik önem arz eden yerlere, fabrikalara,

¹¹⁵ Osman Akagündüz, **Terörden Kurtuluş Savaşı: Terörün Ağırlık Merkezi**, Talent Yayınları, İstanbul, 2009, s.53

¹¹⁶ İlhan Akbulut, **Devlet Terörizmi ve Ülke Bölücülüğü**, İstanbul 1989, s. 53

siyasî parti merkez ve bürolarına, meskenlere yapılan sabotajlar, Türkiye'yi kardeş kavgası içinde bir görünüme hatta iç savaşa sokmuştur.¹¹⁷

1.8. TERÖRİZMİN ÇEŞİTLERİ

1.8.1. Bölücü Terörizm

Bölücülük kavramı, bir bütün olan toplumun unsurlarının, ayrı ırk, ayrı din veya mezhep olduklarını iddia ederek toplumu bölme amacı ile yapılan faaliyetler olarak adlandırılmaktadır.¹¹⁸ Bölücü terörün amacı yaşadığı ülkede kendisini farklı hisseden grupların, belirli bir bölgeyi bağlı olduğu ülkeden ayırarak bağımsız hale getirmektir.¹¹⁹ Ancak burada bir ayrım vardır. Sömürge durumunda bulunan bir yeri bağımsızlığa kavuşturmaya çalışmakla sömürge olmayan bir yeri bağımsızlaştırma peşinde koşmak birbirinden farklı şeylerdir. Önemli olan, gerçek durumun nasıl olduğu değil, teröre yönelen gruplarca nasıl algılandığıdır.¹²⁰ Zira demokrasi dışı uygulamaların olduğu ülkelerde yaşayan insanlar kadar demokratik uygulamaların yerleştiği ülke vatandaşlarının bazıları da sömürge durumunda olduklarına inanabilir ve buna karşı mücadele içine girebilir.

Bölücü veya ayrılıkçı terörizmin iki önemli hedefi vardır.¹²¹ Bunlardan ilki, sömürge durumlarında sömürgeci güce bölgeyi elinde tutmanın kendisine çok pahalıya mal olduğunu göstermeye çalışmak ve vazgeçmeye zorlamaktır. Diğer ise, önce ayrılıkçı hareketin mücadele ettiği ülkenin kamuoyunu sonra dünya kamuoyunu etkilemektir. Diğer tanımlamalarda

¹¹⁷ Mahmut İhsan Özgen, *Türkiye'de Şiddet Hareketleri, Kaynakları ve Hedefleri*, Ankara, 1989, s.3

¹¹⁸ *Türkiye'de Yıkıcı ve Bölücü Akımlar*, Kara Kuvvetleri Komutanlığı Yayınları, 1982, Ankara, s.43

¹¹⁹ Yılmaz, Aytekin, a.g.e., s.97

¹²⁰ Hamza İlbeği, a.g.e., s.26

¹²¹ Mesut Hakkı Caşın, a.g.e., s.591

olduğu gibi, bölücü terörizm tanımlaması üzerinde herhangi bir uzlaşma olmadığı için söz konusu bu iki hedef içinde dünya kamuoyunu etkileyerek dış destek sağlamak nispeten daha kolaydır. Bu dış destek, ayrılıkçı ve milliyetçiliğe sempatik bakmalarından kaynaklanmakla birlikte genelde ülkeler, kendi ulusal çıkarlarına uygun düştüğü için terörü yaşayan ülkeleri sıkıntıya sokma politikalarının bir enstrümanı olarak da kullanmaktadırlar.¹²²

İç ve dış kamuoyunu etkilemek adına ayrılıkçı terör hareketlerinin mücadelesinin temelinde alenilik yatmaktadır. Bu sebepten ötürü, ayrılıkçı terör hareketlerinin yapacağı eylemlerin etkisi ve gücü onun propaganda değeriyle orantılıdır. Bu yüzden, hür basına sahip demokratik ülkelerdeki ayrılıkçı terörist hareketler, dışa kapalı, basın hürriyetinin bulunmadığı, kitle iletişiminin son derece zayıf olduğu totaliter ülkelerdeki hareketlere göre çok daha şanslıdır.¹²³

Bölücü terörist örgütler, insanların birbirini düşman olarak algılamasını sağlamak için kendi taraftarlarını yaşadıkları ülkedeki vatandaşlardan farklı bir kimlikle tanımlamaktadırlar.¹²⁴ Diğerlerini yabancı kılma girişimi bölücü hareketler için ideolojik bir gerekliliktir. Bununla birlikte, hareketin haklılığını veya meşruluğunu ortaya koymak için geniş çaplı ideolojik yorumlar yapılmasına gerek yoktur. Bu noktada önemli olan husus, terör örgütünün kullandığı politik jargondur. Politik jargon, toplumsallaşmanın, bir gruba ait olmanın en önemli göstergesi, aynı söylemi kullanan grupların dayanışma aracıdır.¹²⁵ Bu yüzden, genellikle yasal veya yasadışı bir parti üzerinden bölücülük faaliyeti yürüten terör örgütlerinin benimsediği ideolojilerin klişeleri veya sloganları, mensuplarının düşüncelerini biçimlendirmektedir. Klişe ve sloganlar, bölücü örgütün amacı doğrultusunda, yandaşlarına sabit bir kimlik kazandırmakta ve sonuç olarak kültürel farklılık, düşmanlık ve nihayetinde

¹²² Haydar Çakmak, “ Kavramsal Açıdan Terör”, s.33

¹²³ Hamza İlbeği, a.g.e., s.27

¹²⁴ Ünal Acar, Ömer Urhal, **Devlet-Güvenlik İstihbarat-Terörizm**, Adalet Yayınları, Ankara, 2007, s.324

¹²⁵ J. K. Chambers, **Sociolinguistics Theory**, Routledge Publisher, London & New York, 1995, s.152-153

bölücü terörizmi yaratmaktadır. Terör bu noktada, var olan sosyal bütünleşmeyi bozmak ve ideolojik programlar çerçevesinde değiştirme işlevi görmektedir. Bu noktada, tarih boyunca uğramış ya da uğratılmış olduğu mağduriyet ve bu mağduriyetten kaynaklanan bağımsızlık mücadelesi, en çok işlenen temalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu temaların işlendiği gruplar, birtakım haklar elde etme, bağımsızlık veya federasyon gibi istekler için, yaşadıkları devlete yönelik şiddete başvurmakta, bir çeşit kurtuluş savaşı iddiasıyla ortaya çıkmaktadırlar. Bu konu hakkında en somut örnek, PKK terör örgütünün resmi adı Tunceli olan bölgeyi Dersim olarak adlandırmak suretiyle, bu yolla bir yandan devletin egemenlik hakkını yok sayması, bir yandan da bölücü veya ayrılıkçı tezini gündeme getirmesidir.¹²⁶

1.8.2. Etnik Terörizm

Etnik Terörizm, belirli bir etnik kimliğe sahip kişilerin, içinde yaşadıkları ülkenin siyasi yapısı içerisinde tek unsur olmamaları durumunda, yaşadıkları ülkeden toprak talepleriyle birlikte ayrılıp kendi devletlerini kurma amacıyla hareket etmeleri temelinde ortaya çıkan terörizm şeklidir.¹²⁷ Özellikle, etnik farklılık nedeniyle dışlandıklarını, haksızlığa uğradıklarını iddia eden ve bu duyguyla beslenen bir taraftar kitle oluşturmaya çalışan etnik terör örgütlerinde amaç, öncüsü olduğunu iddia ettiği toplumun geleceğini kontrol etmek ya da güç dağılımında söz sahibi olmaktır.¹²⁸

Terörizmin ayırt edici özelliklerinden biri, barındırdığı şiddettir. Şiddetin kaynaklarından biri de azınlıklardır. Azınlıkların şiddete başvuruşunda iki temel neden vardır.¹²⁹ Bunlardan ilki, içinde yer aldıkları ulusun veya

¹²⁶ Eker, Süer, “Terör Örgütlerinden Dil Kullanımı ve Terörist Söylemlerin Dil Bilimsel Yöntemlerle Meşrulaştırılması”

(Çevrimiçi) http://turkoloji.cu.edu.tr/DILBILIM/dilbilim_ana.php 16.11.2009

¹²⁷ Dilmaç, Sabri, “Uluslararası Bir Sorun....”, s.90

¹²⁸ Gürses, Emin, **Uluslararası Sistemin Kısacasında Etnik Terör** Profil Yayıncılık, İstanbul, 2007, s.13

¹²⁹ Doğu Ergil, a.g.e., s.8-9

toplumun eşit bir üyesi olmak için verdikleri mücadelede şiddet etkin bir araçtır. Öte tarafta ise, azınlıklar içinde giderek artan ekonomik olanaklar sağlayan girişimciler doğar ve gelişir. Bunlar, çoğunluk girişimcileri karşısında ayrıcalıklarını güvenceye almak için ayrılıkçı akımları besleyebilirler. Bu akımlar, azınlıkları saran toplumla bütünleşmek değil, ondan ayrılıp yeni bir ulus-devlet yaratmak amacına yöneliktir. İster içinde bulundukları toplumda veya ulusta ikinci sınıf vatandaş konumuna son verip, eşit bir toplumsal öge olmak için girişilmiş bir bütünleşme çabası, ister bağımsızlık mücadelesi olsun, azınlıkların başkaldırılarında şiddet siyasal bir araçtır.¹³⁰

Dünya genelinde devletleşme özelliği ve olanağı olmayan; ancak, varlığı da göz ardı edilemeyen birçok etnik grup bulunmaktadır. Teröre kaynaklık etmesi bakımından azınlık durumunda olan bu etnik gruplardan bazılarının birtakım haklar elde etme, bağımsızlık veya federasyon gibi istekler için yaşadıkları devlete ve kurumlarıyla çatıştığı görülmektedir. Bu gruplar, zaman zaman, haklı veya haksız çeşitli nedenlerle teröre yönelmekte, içinde yaşadıkları devlete karşı bir çeşit kurtuluş savaşı iddiasıyla ortaya çıkmaktadırlar.¹³¹ Dünyanın farklı bölgelerinde yaşanan ve etnik terörizme kaynaklık eden bu etnik çatışmaların ortak paydaları var olmakla birlikte, nedenlerini genel geçer kılmak mümkün değildir. Nitekim bu sebepler, çok sebepli ve karmaşık bir yapıya sahip olup bir çatışmada gözlenebilen ana sebep, bir başka çatışmada arka planda kalmakta veya hiç yer almamaktadır.

Öncelikle ifade etmek gerekir ki, etnik çatışmalar ile toplumsal kimliğin önemli bir unsuru olan etnik kimliği dile getirme isteği arasında kuvvetli bir bağ vardır. Gerek Soğuk Savaş sonrasında, Birleşmiş Milletler'in müdahalede bulunduğu 44 sınır içi etnik çatışmaya, gerekse bunların dışında kalmış olanlara bakılacak olursa hepsindeki genel ortak payda, etnik kimliğin

¹³⁰ Doğu Ergil, a.g.e., s.9

¹³¹ Kuyaksil, Ali, "Türkiye'de Terör ve..."

yeterince ifade edilememesidir.¹³² Bu ifade edilememe hali, etnik dilin tanınmaması veya sınırlı şekilde kullanımına izin verilmesi şeklinde olabileceği gibi etnik gruba yönelik birtakım siyasal sınırlamalar şeklinde kendini gösterebilmektedir. Ancak, bu durumların kesişen ve etnik tansiyonu alevlendiren noktası, belirli bir devlet sınırları içerisinde bir ya da birden fazla etnik grubun politik ve kültürel açıdan dominant konumda olması ve diğerlerini baskılayarak bu ayrıcalığı sürdürmek istemesidir.¹³³

Etnik çatışmaların diğer bir sebebi, ayrımcılıktır. Ayrımcılık en somut şekliyle, hukuk önünde etnik gruplara eşit hak ve imkânların sunulmaması şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu, kamu hizmetlerine alınmada azınlıklara konan kısıtlamalar, seçme ve seçilme hakkının azınlıklar aleyhine sınırlandırılması ve genel olarak kamusal alanlarda azınlıkların eşit yurttaş statüsüne sahip olmamaları şeklinde kendini gösterebilir.¹³⁴

Elverişsiz hayat şartları ve iktisadi kaynakların etnik grupların aleyhine dağılımı, etnik çatışmaları körükleyen ve dolayısıyla etnik terörizmi doğuran diğer bir sebeptir. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın yayımlandığı 2009 yılı İnsani Kalkınma Raporu'na göre, Pakistan, Afganistan, Ruanda, Liberya, Yemen, Uganda, Sierra Leone, Filistin gibi ülkelerin insani gelişmişlik düzeyleri oldukça düşüktür.¹³⁵ Temel insan ihtiyaçları mahrumiyeti ile uyuşmazlık arasında sıkı bir bağ olduğu pek çok araştırmayla ortaya konmuş bir gerçektir. İnsanlar tatmin edilmedikleri sürece, diğer insanlara ve sisteme karşı daha kolaylıkla uyuşmazlığa açık bir hale gelebilmektedirler.¹³⁶

Etnik çatışmalar devletin, çökmesi sonucunu doğurabileceği gibi çökmesine bağlı olarak da ortaya çıkabilmektedir. Dolayısıyla, devlet otoritesinin zayıflaması veya çökmesi, etnik uyuşmazlıkların bir başka

¹³² Muzaffer Ercan Yılmaz, "Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Sınır İçi Etnik Çatışmalar" Uluslararası Hukuk ve Politika Dergisi, Cilt:2, No:6, 2006, s.19

¹³³ Muzaffer Ercan Yılmaz, a.g.m., s.19-20

¹³⁴ Muzaffer Ercan Yılmaz, a.g.m., s.20

¹³⁵ Human Development Report, United Nations Development Programme, 2009, s.213

¹³⁶ Muzaffer Ercan Yılmaz, a.g.m., s.23-24

sebebini oluşturabilmektedir.¹³⁷ Bu konuda, ünlü düşünür Thomas Hobbes, eseri Leviathan'da, bir insanın diğerleri üzerinde iktidar kurmadıkça, kesin bir güvenlikten bahsedilemeyeceğini söyler.¹³⁸ Güvenlik isteğinin tatmini için, herkesin herkesle savaştığı bu ortamda insan insanın kurdudur. Sonu gelmeyen bu mücadeleden yorgun düşen ve ağır kayıplar veren insanoğlu, ölüm ya da yaralanma korkusunu ortak bir iktidara boyun eğmek suretiyle ortadan kaldırır.¹³⁹ Dolayısıyla, Hobbes'a göre devlet gücü, insan ırkını sınırlayıcı en etkin güç olup devletin varlık nedeni temelde budur.

Etnik çatışmaları, dış destek faktöründen bağımsız değerlendirmek mümkün değildir. Dış destek bağlamında, çatışan tarafların rakibi üzerinde zafer kazanmak gibi gayet basit bir amacı vardır. Ancak, uluslararası aktörlerin amaçları çeşitlilik ve farklılık göstermektedir. Kimi zaman, çatışan etnik gruplarla olan bir soy ya da kan bağı, verilen desteğin ana bir nedeni iken; kimi zaman destek, bir etnik grubun arkasında yer alan devlet ya da devletlerle hesaplaşmak ve onları zayıflatmak amacıyla kullanılabilir. Kimi zaman da devletler, etki alanlarını genişletmek amacıyla çatışma içindeki etnik grupları destekleyebilirler.¹⁴⁰ Özellikle bağımsızlığını kazanması öngörülen etnik gruplar, kendi etki alanlarına girecekleri düşüncesiyle güçlü devletlerin desteğini kazanabilirler. Bazı durumlarda ise, tüm bunların bir bileşkesi, birbirleriyle sıkı ilişki halinde devletlerin dış politikalarına entegre olabilir.¹⁴¹

Yukarıda sayılan sebeplere bağlı olarak, özellikle 1990'lı yıllardan itibaren etnik temelli terör eylemlerinin sayısında ciddi bir artış olmuştur. Hiç şüphe yok ki, Sovyet sisteminin yıkılması ve soğuk savaş çekişmelerinin bitmesine bağlı olarak, Demir Perde baskısının ortadan kalkması sonucunda dünya genelindeki farklı etnik grupların kimliklerini dile getirmeleri, etnik

¹³⁷ Muzaffer Ercan Yılmaz, a.g.m., s.24

¹³⁸ Mehmet Ali Ağaoğulları, Levent Köker, **Kral Devlet ya da Ölümlü Tanrı**, İmge Kitabevi, 2004, Ankara, s.201

¹³⁹ Mehmet Ali Ağaoğulları, Levent Köker, a.g.e., s.206

¹⁴⁰ Muzaffer Ercan Yılmaz, a.g.m., s.27

¹⁴¹ Muzaffer Ercan Yılmaz, a.g.m., s.28

m¼cadelelere ortam hazırlamıştır. Bu açıdan bakıldığında, 1990'lı yılların en b¼y¼k cilvelerinden biri olarak, etnik kimliğin nefret, savaş ve ter¼risme yol açan en b¼y¼k fakt¼rlerden biri haline geldiği s¼ylenebilir.

1.8.3. Narko Ter¼rizm

Narko ter¼rizm, ter¼rist faaliyetlerin uyuşturucu kaçakçılığı ile finansmanı olarak tanımlanmaktadır.¹⁴²

Ter¼rizm g¼n¼m¼zde, geniş ¼lekli malı kaynaklara ihtiyaç duyan, uluslararası bağlantıları içeren, ticarı bir faaliyet dalına d¼n¼řm¼řt¼r. Bu d¼n¼ř¼m ile birlikte, bazı yeni ter¼rizm şekilleri de meydana çıkmıştır. ¼zellikle, son yıllarda k¼resel bir tehlike olarak karşımıza çıkan ter¼r ve uyuşturucu madde kaçakçılığı faaliyetlerinin birbiri ile bağlantısı, ter¼rizmin yeni bir t¼r¼ olarak narkoter¼r kavramının g¼ndeme gelmesine sebep olmuştur. Narko ter¼rizmin g¼n¼m¼zde bu kadar çok ¼n plana çıkmasının nedeni, ulusal bir sorun olmaktan çıkıp k¼resel bir sorun haline gelmesinden kaynaklanmaktadır. Zira bir yandan, uyuşturucu satışından elde edilen gelirle ter¼r ¼rg¼tlerinin faaliyetleri finanse edilmekte; diğer yandan, ¼zellikle genç n¼fus, uyuşturucu bağımlısı haline getirilerek milli g¼c¼n en ¼nemli ¼ėesi olan insan ¼ėesinin tahrip edilmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla, bu ¼zelliėi nedeniyle ter¼r¼n bu t¼r¼, ulusal ortamın yanı sıra, uluslararası ve hatta uluslar ¼tesi bir boyuta da sahip olmuştur.

Her ne kadar, ter¼rist organizasyonların varlıklarının devamını sağlamak ve eylemlerini s¼rd¼rmek için ihtiyaç duydukları finansman kaynakları ter¼re destek veren devletlerin yardımları ile sağlansa bile ¼rg¼tlerin finans ihtiyaçlarındaki artış, diğer yollarla karşılanamamış ve ¼rg¼tleri y¼ksek miktarlarda paranın temin edilebileceği diğer yollara itmiştir.

¹⁴² Melih Aktaş, "Narko-Ter¼rizm" D¼nya'da ve T¼rkiye'de Ter¼r Konferansı, T¼rkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası İnsan Kaynakları Genel M¼d¼rl¼ė¼, Ankara, 2002, s.99

Bu noktada, uyuşturucu kaçakçılığı önemli bir finans kaynağı olarak bu yolların başında yer almaktadır.

BM kaynaklarına göre, yıllık küresel getirisi 500 milyar doları bulan uyuşturucu kaçakçılığı, her suç organizasyonu için olduğu gibi terörist organizasyonlar için de çok cazip bir ekonomik kaynak olarak değerlendirilmektedir.¹⁴³ Böylesi büyük bir getirim haricinde, uyuşturucu ticaretinin gelirinin yüksek, nakliyesinin kolay, alıcısının bol, tedavüldeki değerli para karşılığı takasının her zaman mümkün, üretiminin kolay olmasının yanı sıra pazarlama ağının sempatizanlar aracılığıyla kolay kurulabilen, bir önceki ticaretin riski bir sonrakiyle kolaylıkla yok edilebilen özellikleri¹⁴⁴ nedeniyle terör örgütleri için önemli bir gelir kaynağı olarak değerlendirilmektedir. Terör örgütleri tipik olarak kâr amaçlı kurulmuş örgütler olmayıp daha çok siyasi, ideolojik, dinî amaçlarla faaliyetlerini sürdüren ve bunun için şiddet, korkutma ve yıldırma yöntemlerine başvuran örgütlerdir. Ancak terör örgütlerini, gerek bugün ulaştıkları uluslararası boyut ve eriştiği yaygınlık, gerekse mevcut finansman kaynakları göz önünde bulundurulacak olursa çok uluslu birer şirket olarak da ifade etmek yerinde olacaktır.

Günümüzde, terörist örgütlerle kâr amaçlı organize suç örgütlerini birbirinden ayırt etmek zorlaşmaktadır. Çünkü birçok olayda teröristlerin kâr merkezli gruplar gibi hareket ettiği görülmektedir. Ancak şunu belirtmek gerekir ki, terörist faaliyetlerin motive olma noktalarını, belirgin bir ideoloji ya da politik bir amaç oluşturmaktadır. Terörist örgüt, bir bölgede şiddet kullanarak ideolojik ve politik durumu değiştirmek amacını gütmektedir. Oysaki, suç örgütleri merkezî bir görüş ve inançtan hareket etmektense yasal ya da yasadışı pazarlarda daha fazla ölçüde pay sahibi olabilme çabası içerisindedir. Amaç, maksimum maddi kârdır.¹⁴⁵

¹⁴³ **Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Raporu**, Emniyet Genel Müdürlüğü, 2003, s. 114

¹⁴⁴ Aktaş, Melih, a.g.m., s.101

¹⁴⁵ Ömer Ersoy, “Terörizm ve Diğer Örgütlü Suçlarda Yakınlaşma ve İşbirliğinin İncelenmesi” (Çevrimiçi) <http://www.usakgundem.com/makale.php?id=8> (18.11.2009)

Narko terörist örgütler, uyuşturucu kaçakçılığı ile ilgili faaliyetlerini mümkün olduğunca toplumdan gizlemektedirler. Çünkü uyuşturucu kaçakçılığı tüm toplumlar tarafından bir insanlık suçu olarak kabul edildiğinden örgütün imajını zedelemekte, sağlanmaya çalışılan uluslararası desteğin ortadan kalkmasına ve propaganda faaliyetlerinin başarısızlıkla sonuçlanmasına yol açmaktadır. Bunun yanı sıra uyuşturucu kaçakçılığı, örgütlere destek veren ülkeler için de olumsuz bir imaj yaratmakta ve söz konusu ülkeler terör örgütlerini desteklerken çekimser davranmaktadırlar.

Narko terörist örgütlerin ekonomik gerçekliği göz önünde bulundurulduğunda uyuşturucu ticareti ile içli dışlı olduklarını gösteren çok sayıda örnek verilebilir. Bu tip örgütler, hemen hemen dünyanın her bölgesinde faaliyet göstermektedir. ASALA (Ermenistan), PKK (Türkiye), El-Kaide, FARC (Kolombiya), Sendero Luminoso (Peru), Hizbullah, Özbekistan İslamî Hareketi, ETA (İspanya) gibi örgütler, uluslararası platformda narko terörizm bağlantısı sürekli vurgulanan örgütler olarak yer almaktadır.

1.8.4. Siber Terörizm

20. yüzyıldan farklı olarak, 21. yüzyılın en önemli gücü hiç şüphe yok ki, bilgidir. Bilginin artan gücüne bağlı olarak teknolojik alanda yapılan atılımlar insanlığın tüm yaşamını etkilemektedir.

1950'li yıllardan günümüze kadar yaşanan süreçte internet, bilgisayar, uydular, cep telefonları gibi teknolojik unsurların günlük yaşama dahil olması, bilgi teknolojilerine olan bağımlılığı arttırmıştır. Özellikle 1990 sonrası gelişen ve tüm dünyayı saran internet ağının dünya çapında yaygınlık kazanması ile mekân kavramı artık, anlamını yitirmiş; kıtalararasındaki iletişim ve bilgi alışverişi bir tuşa basmak kadar basit hale gelmiştir. Hiç şüphe yok ki, teknolojiye bu gelişmelerden toplumlar pozitif anlamda yararlandıkları gibi, organize suç örgütleri ve terör örgütleri de gelişen bu teknolojiyi yakından

takip ederek hem kazançlarını katlamakta hem de geleneksel suç türlerinin dışında yeni suç türleri geliştirmektedirler.¹⁴⁶ Nitekim günümüz dünyasında siber terörizm, terörün en gelişmiş çeşidi olarak kabul edilmektedir.¹⁴⁷

Siber terörizmi klasik anlamda terör eylemlerinin bilgisayar ve bilgisayar sistemleri kullanılarak icra edilmesi olarak tanımlamak mümkündür.¹⁴⁸ Ancak bu tanım, kavramın içerdiği özellikleri yansıtması bakımından oldukça sınırlı ve yüzeysel kalmaktadır. Zira, siber terörizm tanımlanırken temelde, terörizm olgusunun nitelikleri değil; ancak, terör olgusunun yaşama nasıl geçirildiği önem arz etmektedir.

Siber terörizm, bilgi sistemleri doğrultusunda elektronik araçların bilgisayar programlarının ya da diğer elektronik iletişim biçimlerinin kullanılması aracılığı ile ulusal denge ve çıkarların tahrip edilmesini amaçlayan kişisel ve politik olarak motive olmuş amaçlı eylem ve etkinlikler olarak tanımlanmaktadır.¹⁴⁹

Bu yeni terör türünü teknolojik terör olarak da adlandırılmak mümkündür.¹⁵⁰ Bunda, teröristlerin günümüz bilgisayar teknolojisini ve internet sistemlerini kullanarak kurumların ve ülkelerin güvenliğini tehdit etmelerinin yadsınamaz bir payı bulunmaktadır. Hayatın büyük bir bölümünün bilgisayar sistemleriyle düzenlendiği bir ortamda, saatlerce ya da günlerce bu sistemleri kilitleyerek yaşamı felce uğratabilmektedirler. Zira, teröristlerin elektronik bir saldırı yaparak bir barajın kapaklarını açabilecekleri, ordunun haberleşmesine girip yanıltıcı bilgiler bırakabilecekleri, kentin bütün trafik ışıklarını durdurabilecekleri, telefonları felç edebilecekleri, elektrik ve

¹⁴⁶ “Mehmet Özcan, “Siber Terörizm ve Ulusal Güvenliğe Tehdit Oluşturma Boyutu” (Çevrimiçi) <http://www.bayar.edu.tr/bilisim/dokuman/siberteror.pdf> (27.10.2009)

¹⁴⁷ R. Stephen BOWERS, R. Kimberley KEYS, “Technology and Terrorism: The New Threat for the Millennium” Publication of Research Institute for the Study of Conflict and Terrorism, Leamington, 1998, s.1-24

¹⁴⁸ Mesut Hakkı Caşın, a.g.e., s.449

¹⁴⁹ Nihat Ali Özcan, “Küreselleşme Bağlamında Terörizmle Mücadele”, Birinci Uluslararası Sempozyum Bildirileri: Küreselleşme ve Ulusal Güvenlik, SAREM, Ankara, 2003, s.95

¹⁵⁰ Haydar Çakmak, “Kavramsal Olarak Terör”, s.35

doğalgazı kapatabilecekleri, bilgisayar sistemlerini karmakarışık hale getirebilecekleri, ulaşım ve su sistemlerini allak bullak edebilecekleri, bankacılık ve finans sektörünü çökertebilecekleri, acil yardım, polis, hastane ve itfaiyenin çalışmasını engelleyebilecekleri, hükümet kurumlarını alt üst edebilecekleri, sistemin birden durmasına neden olabilecekleri ihtimaller dahilindedir.¹⁵¹ Hindistan'ın önemli gazetelerinden biri olan Indian Express'in editörü Shekhar GUPTA'nın ifadesi ile, savaşlar artık, Mouse (fare) ile yönetilecektir.¹⁵²

Siber (teknolojik) terör yeni bir terörist tanımlaması da geliştirmiştir. İyi eğitilmiş ve bilgisayar teknolojisini iyi kullanabilen bu tarz teröristleri, "beyaz yakalı teröristler" olarak tanımlamak mümkündür.¹⁵³ İnsan Kaynakları Yönetimi'nde beyaz yakalı kavramı, hizmetler kesiminde, genellikle bürolarda ve tecimevlerinde ücret karşılığında çalışan ve "orta sınıfı" oluşturan, 20. yüzyıl'ın ürünü ve önde gelen sosyolojik kategorisine verilen addır.¹⁵⁴ Günümüz iş dünyasının holding veya şirketlerinde, belirli niteliklere sahip üst ve orta düzey ofis çalışanları için kullanılan bu kavramın siber teröristler için de kullanılmasının temelinde, uzmanlık alanında yeterli bilgi ve donanımına sahip olması yatmaktadır.

Bu noktada, Siber – Beyaz Yakalı terörist ile bilgisayar korsanı (hacker) arasındaki farkın ortaya konulması son derece önemlidir. Söz konusu iki kavram arasındaki temel fark, kişisel ya da kurumsal bilgisayar sistemlerine zarar veren, kayıtlı bilgileri yok eden hacker saldırıları, siber terörizmde olduğu gibi politik maksatlarla motive olmamaktadır.¹⁵⁵ Genellikle kişisel amaçlarla motive olan bilgisayar korsanlarının herhangi bir protesto amacı

¹⁵¹ "Büyük Tehlike", Sedat Sertoğlu, Sabah Gazetesi, 06.12.1999, s.8

¹⁵² Shekhar Gupta, "And the War is Led By Mosue"

(Çevrimiçi) <http://www.indianexpress.com/ie/daily/19981118/32250524.html> (30.09.2009)

¹⁵³ E. Rengin Gün,, "Uluslararası Terörizm: Dünya Savaşı'nın Yeni Boyutu", Dokuz Eylül

Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:2, Sayı:4, Yıl: 2000, s. 85

¹⁵⁴ Seriy Sezen (Editör), Ömer Bozkurt, Turgay Ergun, **Türk Kamu Yönetimi Sözlüğü**, Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, 1998, Ankara, s.35

¹⁵⁵ **Siber Terörizm Raporu**, Türkiye Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi, İstanbul, 2004, s.5

olmayıp; gerek bireysel bilgisayar gerekse kurumsal bilgisayar ağlarına karşı fiziksel bir tahripten ziyade iş gücü ve zaman kaybına ve ekonomik zarara neden olan saldırılar düzenlenmektedirler. Ancak, bilgisayar korsanlarının yaptığı saldırılar siber terörizmin tehlike potansiyeli hakkında önemli ipuçları vermektedir. Zira teröristlerin, bilgisayar korsanlarının kullandığı yöntemlere benzer yöntemler kullanarak büyük hasarlara yol açabileceği gözden kaçırılmaması gereken bir husustur.

Siber terörizmde temel amaç, birtakım siyasal sonuçlara ulaşmak niyetinde olan kişilerin, sahip oldukları teknolojik donanımlar ile terör eylemini gerçekleştirmektir. Dolayısıyla, terörizmde felsefi olarak köklü bir değişimden bahsetmek güçtür; ancak, yöntemler ve araçlarda önemli değişimler olmuştur. Bu bağlamda siber terörizm, araçları bakımından ileri teknoloji ve bilgiyi kullanarak klasik terörizm tanımlamasının yeni şekliyle devamıdır denebilir.¹⁵⁶

Siber terörizm kavramının yazılı ve görsel medyada, ulusal ya da uluslararası arenada çok fazla kullanılmaya başladığı görülmektedir. Çünkü, internetin ve bilgisayar ağlarının toplumun her kesimine yayılması ve ülkelerin yaşamsal ve güvenlik sistemlerinde bu teknolojilerin kullanımına paralel olarak, terör grupları da bu teknolojilerden yoğun olarak yararlanma veya bu teknolojilere yönelik bombalama türü saldırılarda bulunma girişimlerinde bulunmaktadır. Ayrıca siber terör eylemleri, yoğun olarak internet, e-mail, network teknolojileri üzerinden gerçekleştirildiğinden dolayı, konunun özelliği gereği ülkeler, bu yeni terör durumu ile etkili mücadele edebilmek amacıyla işbirliği halinde bulunmaları gerekliliği üzerinde durarak çeşitli etkinliklerle bu işbirliğini geliştirmeye çalışmaktadırlar.¹⁵⁷

¹⁵⁶ Mehmet Özcan, “Yeni Milenyumda Yeni Tehdit: Siber Terör” Polis Dergisi, Yıl:9, Sayı:34, Ocak-Şubat-Mart 2003, s.169

¹⁵⁷ Bünyamin Atıcı, Çetin Gümüş, “Sanal Ortamda Gerçek Tehditler: Siber Terör”, Polis Dergisi, Yıl:9, Sayı:37, Ekim-Kasım-Aralık 2003, s.65

1.8.5. Dinci Terörizm

Genel anlamda dini inancın onayladığı, emrettiği ya da ilahi emirle gelmiş bir amacı yerine getirmek maksadıyla gerçekleştirilen şiddet faaliyetleri anlamına gelen dinci terörizm, farklı dini ve mistik geleneklerde görülen köktenci fanatizmin bir ürünü olarak sunulmaktadır.¹⁵⁸

Terörizm olgusunun ortaya çıkmasına neden olan ideolojik unsurlardan biri de dindir. Din olgusu, tarihin hemen her döneminde etkinliğini göstermiştir. Bazen, egemenliğin kaynağı olmuş; bazen de, değişik dinleri kuvvetle temsil eden devletlerin aralarında yaşadıkları menfaat çatışmalarına neden olmuştur. Orta Çağ Avrupası Hristiyan engizisyon mahkemelerinin Müslümanlara yaptıkları zulüm, Katolik ve Protestanlar arasında otuz yıl boyunca süren mezhep savaşları, Hitler Almanya'sının Musevilere karşı gerçekleştirdikleri soykırım, Musevilerin Ortadoğu'da kendi bağımsız devletlerini kurabilmek için, özellikle Filistinli Müslümanlara karşı gerçekleştirdikleri terör hareketleri, Yugoslavya'da Ortodoks Sırların Müslüman Boşnaklara karşı yaptıkları katliamlar din duygusunun gerek toplumların birbirleriyle olan ilişkilerinde gerekse devletlerin varlıklarında çok önemli bir unsur olduğunu göstermektedir. Bu noktada, dinci terörizm kavramını değerlendirirken sadece semavi dinleri göz önünde bulundurmak önemli bir eksiklik olacaktır. Yaygın dinlerin yanında yaygın olan inanç sistemlerini de dikkate almak gerekmektedir.¹⁵⁹ Nitekim, dünya üzerinde din merkezli olup semavi dinlerin dışında kalan terör eğilimli bazı tarikat grupları da mevcuttur. Adını dünyaya, 1995 yılında gerçekleştirdiği terör saldırısı ile duyuran kurucusunun Shoko Asahara olduğu Aum Shinrikyo isimli dinci örgüt, terör eğilimli tarikat gruplarına örnek olarak gösterilebilir. Söz konusu bu örnekten hareket edildiğinde, kutsal metinler ya da bir din veya bir kült önderinin icazetiyle bir varlık kazanan din eksenli terörde ölme ve öldürme

¹⁵⁸ Aydınalp, Halil, “Küreselleşme Sürecinde Dini Terör: Bazı Öneriler”

(Çevrimiçi) <http://idc.sdu.edu.tr/tammetinler/teror/teror1.pdf> (19.09.2009)

¹⁵⁹ Ali Kuyaksıl, “Uluslararası Sistem ve Terör”, Polis Dergisi, Yıl:6, Sayı:22, 2000, s.513

davranışının, kendini feda etme, yüce bir fedakârlık ve tanrısal güce kendini sunma şeklinde olduğu anlaşılmaktadır.¹⁶⁰

Bugün dünya çapında, yaklaşık elli aktif terörist grup vardır ve neredeyse yarısı dini duygularla hareket etmektedir.¹⁶¹ Bununla birlikte, günümüzde din kaynaklı terörist eylemler denildiği zaman akla hemen radikal İslamcı olarak adlandırılan terör örgütleri gelmektedir. Günümüzdeki radikal İslamcı örgütsel hareketlerin başlangıç noktasının, 19. Yüzyıl ile 20. Yüzyılın ilk yarısında Mısır olduğu kabul edilmektedir. O dönemlerde Mısır'daki emperyalizm ve sömürge düzenine karşı başlatılan direniş, sonraki dönemlerde gelişerek radikal İslami hareketlere öncü olmuştur.¹⁶² Zira, Müslüman Kardeşler Örgütü'nün kurucusu Hasan el-Benna, Seyyid Kutub, Abdülkadir Udeh ve Mevdudi gibi Ortadoğu ve Hint-alt kıtasında sömürgecilik deneyimi çerçevesinde yetişmiş İslamcı ideologların kitapları, 1980'li yıllara kadar çeşitli dillere tercüme edilerek tüm İslam dünyasına yayılmış ve buralarda çekirdek militan kadroların oluşumunda etkili olmuştur.¹⁶³ Dini motifli terörizmin üst noktaya çıktığı dönemler ise, 1990'lı yıllar olarak kabul edilmektedir. Zira, 1990'lı yılların en büyük cilvelerinden biri, dinin nefret, savaş ve terörizme yol açan en büyük faktör haline gelmesidir. Bu noktada, din temelli terör yapan grupların laik terör gruplarından daha tehlikeli olduğu; çünkü, şiddeti ilahi bir görev olarak kabul ettiği düşünülebilir.¹⁶⁴

Günümüz terör tartışmalarının önemli ölçüde, kutsal terör çevresinde cereyan ettiği dikkate alındığında, bir din ya da kült inancına dayanarak eylemlerde bulunma, günümüz terörist grupların temel belirleyici vasfı olarak

¹⁶⁰ K. Lee Lerner, (Edit.), B. Wilmoth Lerner (Edit), "Introduction to Religious Terrorism". Terrorism Essential Primary Sources, Thomson Gale, Detroit, 2006, s.187

¹⁶¹ Barry Davies, "**Terörizm**", Çeviren: Pınar Bulut, Truva Yayınları, İstanbul, 2006, s.41

¹⁶² Emin Demirel, **Türkiye'de İslami Hareketler**, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, Ankara, 2005, s.9

¹⁶³ Ezber Bodur, "Dini Motifli Terör Fenomeni ve İslam'ın Siyasal İstismarı", KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı:5, Yıl:2005, s.81

¹⁶⁴ Bruce Hoffman, "Holy Terror: The Implications of Terrorism Motivated by A Religious Imperative", Studies in Conflict and Terrorism", v.18, n.4, 1995, s. 271-284

sunulmaktadır.¹⁶⁵ Ancak, son yıllarda büyük bir hızla gelişen din eksenli terörizm, dinci terörizm kavramının çok daha karmaşık hale gelmesine sebep olmuştur. Özellikle din eksenli terör eylemlerinde yaşanan artış, beraberinde yeni aktörleri, strateji ve taktikleri, örgütsel yapılanmaları ve hedefleri getirmiştir.¹⁶⁶ Radikal İslamcı gruplar dini referans noktalarından elde ettikleri kavramları kendi ideolojik eğilimlerine göre yorumlayarak şiddeti meşru hale getirmişler; böylece, kendilerine yakınlık duyanları İslam dünyasının bugünkü geri kalmışlığını, İslam'ın temeli olarak gördükleri cihadı ihmal etmelerine bağlamak suretiyle istedikleri yönde motive etmeyi başarmışlardır. Örgütler, bu ideoloji doğrultusunda dinin şiddete dayalı bir siyasallaşma süreci içerisinde kullanılarak bahsedilen cihadın gerçekleştirilmesi ve yeni bir devletin kurulmasını hedeflemişlerdir.¹⁶⁷ Bu sayede, aslında bir hoşgörü dini olan İslam'ın içindeki cihat akidesi, Allaha ulaşma yolunda nefse karşı kazanılan manevi bir zafer olmaktan çıkarılmış, terörizmin ölümcül saldırısı statüsüne indirgenmiştir.¹⁶⁸ Öte yandan, çeşitli isimler altında örgütlenen İslamcı oluşumlar, modernleşme adına her türlü yeniliği bidat kapsamında değerlendirmişler; bunları, bilerek ya da bilmeyerek benimseyenlerin dinden çıkmış olduklarına hüküm vererek cihadın alanını genişletmişler; herkesi, terörün hedefi haline getirmişlerdir.¹⁶⁹

1.8.6. Kimyasal, Biyolojik ve Nükleer Terörizm

Kimyasal silahlar, Birleşmiş Milletlerin 1969 yılında yayınlamış olduğu bir raporda "insanlar, hayvanlar ve bitkiler üzerinde doğrudan toksin etkileri nedeni ile kullanılan her türlü katı, sıvı ve gaz halindeki kimyasal maddeler"

¹⁶⁵ Bruce Hoffmann, **Inside Terrorism**, Colombia University Press, 1998, s.87

¹⁶⁶ Ertan Beşe, "Terörizm Literatürü Üzerine" Polis Dergisi, Terörle Mücadele Özel Sayısı, Sayı: 40, Nisan-Mayıs-Haziran, 2004, s.38

¹⁶⁷ Olcay Atar, "Türkiye'de Terörizmin İdeolojik Kökenleri" Polis Dergisi, Sayı:36, Temmuz-Ağustos-Eylül 2003, s.589

¹⁶⁸ Vecdi Tamer, "**Türkiye'nin Terörizme Karşı Savaşı**", Truva Yayınları, İstanbul, 2007, s.20

¹⁶⁹ Ezber Bodur, a.g.m., s.82-83

şeklinde tanımlanmıştır.¹⁷⁰ Kamuoyunun gündemine daha çok kitle imha silahları ve bunların sınırlandırılması sorunu olarak yansıyan bu terörizm türü, terörist örgütlerin nükleer silahları veya radyolojik maddelerle takviye edilmiş konvansiyonel bombaları, “kirli bomba” kullanarak gerçekleştirebilecekleri bir eylemin oluşturacağı tehdidi ifade etmektedir.¹⁷¹

1993 yılında imzalanan kimyasal silahlar konvansiyonu ise; kimyasal silah olarak tipleri ve miktarları uygun olan ve bunları elde etmek için kullanılan kimyasalları, bu kimyasalları kullanmak için gerekli cihaz ve mühimmatlar ve bunların kullanımına yönelik özel olarak tasarlanmış her türlü teçhizatı kimyasal silah olarak tanımlamıştır.¹⁷²

Kimyasal, biyolojik ve nükleer silahların ortak kavramı olarak kitle imha silahlarının kullanımı yeni bir fenomen olmayıp tarih boyunca, etkili bir savaş stratejisi olarak kullanılmıştır. Helenler, M.Ö. 300’lerde düşmanlarının kullandıkları içme sularını zehirlmeyi ya da ölü hayvan leşleri ile kirletmeyi önemli bir savaş taktiği saymışlardır. Orta Çağ döneminde, Kırımdaki Kaffa kasabasına yönelik kuşatmayı sonuçlandırmak için Tatarlar, kale duvarlarının ardına vebadan ölenlerin cesetlerini fırlatarak şehir halkının telef olmasına neden olmuşlardır.¹⁷³ İkinci Dünya Savaşı sırasında Japonlar, insanlar üzerinde biyolojik silah deneyleri gerçekleştirmişlerdir. “Birim 731” adı verilen ve Çin’in Mançurya bölgesinde gerçekleştirilen bu deneyler sırasında, en az 11 Çin şehrine şarbon, veba, çiçek, tularemi, ruam, kolera, kızıl, menenjit, tüberküloz, salmonelloz, tetanoz, hemorajik ateş ve difteri etkeni bulaştırılmış ve en az onbin kişinin bu denemeler sırasında öldüğü bildirilmiştir.¹⁷⁴

¹⁷⁰ United Nations General Assembly, Resolutions Adopted by the General Assembly During It’s Twenty-Fourth Session, 2603 (XXIV), 16 December 1969, p.16 (Çevrimiçi) <http://www.un.org/documents/ga/res/33/ares33r58.pdf> (02.12.2009)

¹⁷¹ Türkiye Barolar Birliği, a.g.e., s.229

¹⁷² Convention on the Prohibition of the Development, Production, Stockpiling and Use of Chemical Weapons and on Their Destruction, Article 2, p.3 (Çevrimiçi) <http://www.opbw.org/convention/documents/btwctext.pdf> (19.11.2009)

¹⁷³ Deniz Ülke Arıboğan, a.g.e., s.175

¹⁷⁴ Mehmet Baysallar, “Olağanüstü Durumlarda DAS Yönetimi: Biyoterörizm”, 5. Ulusal Sterilizasyon Dezenfeksiyon Kongresi, Antalya, 2007, s. 521

Kitle imha silahları tehdidi ciddi boyutlarda ilk olarak, ABD ve Sovyet Rusya'nın Soğuk Savaş dönemi boyunca birbirlerine siyasal ve askeri bakımdan üstün gelme gayretlerinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu dönemde kitle imha silahları, devletlerin tekeli ve kontrolü altında olduğundan; tehdit daha ziyade, özellikle iki süper güç arasındaki nükleer dengenin bozularak dünyayı nükleer bir faciaya sürüklemesine yönelik kendini göstermiştir.

Kitle imha silahlarının terörist örgütlerin kullanımına girmesi, 1970'lerle birlikte gündeme gelmiştir. 1972'de ABD'de aşırı sağ eğilimli Yükselen Güneş Tarikatı (Order of the Rising Sun)'nın bazı örgüt üyelerinin, orta-batının su kaynaklarına tifo kültürü karıştırmak isterken yakalanması bir başlangıç olmuştur. İlk başarılı saldırı ise, 1984 yılında Oregon'da, Bahqwan Shree Rajneesh grubunca gerçekleştirilmiş olup 10 restorandaki salata büfelerine karıştırılan tifo bakterisi, yaklaşık 750 kişinin hastalanmasına yol açmıştır.¹⁷⁵

Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve Sovyet Rusya'nın çökmesi ile birlikte, uluslararası güvenlik sistemi ciddi anlamda değişikliğe uğramış ve kitle imha silahlarının kullanımını caydırmak çok daha zor hale gelmiştir. Asya kıtasındaki bazı devletlerin dağılmasıyla ortaya çıkan otorite boşluğu, nükleer disiplinin zafiyet içine girebileceği endişesini doğurmuştur.¹⁷⁶ Zira, Soğuk Savaş sonrasında Demir Perde bünyesindeki birçok ülkenin ekonomik krize girmesi, Rus ordusunun demoralize olması, bu ülkelerin bir kısmında bulunan radyoaktif madde ve nükleer bombalar üzerindeki hükümet denetiminin zayıflaması gibi hususlar karaborsa piyasasındaki radyoaktif madde ticaretini cesaretlendirmiştir.¹⁷⁷

¹⁷⁵ Deniz Ülke Arıboğan, a.g.e., s.177

¹⁷⁶ Mete Altan, "Terör",

(Çevrimiçi) http://www.egm.gov.tr/egitim/dergi/eskisayi/40/web/makaleler/Mete_ALTAN.htm (10.07.2009)

¹⁷⁷ Orhan Seçgin, "Terörizmin Yeni Türleri", Polis Dergisi, Yıl:6, Sayı:23, No:144, 2000, s.214-215

Hiç şüphe yok ki küreselleşme ve modern teknoloji, yaşanan gelişmelere paralel olarak terör faaliyeti alanında konsept değişikliğine giden terör örgütlerinin bu tür silahları kullanabileceğini teorik bir senaryo olarak ortaya koymuştur. Ancak, söz konusu bu teorik senaryo, 20 Mart 1995 yılında Tokyo metro istasyonunda Aum Shinrikyo adlı aşırı dinci örgütün sarin gazı kullandığı saldırı ile birlikte uygulama sahasına girmiştir. Saldırı neticesinde 12 kişi ölmüş ve 6000'den fazla kişiye tıbbi müdahalede bulunulmuştur.¹⁷⁸ ABD'nin 2009 yılı Nisan ayında yayınladığı Terörizm Ülke Raporu'nda yerini hala muhafaza eden söz konusu dinci örgütün ortaya koymuş olduğu bu eylemin en önemli sonucu, konvansiyonel olmayan silahların terör örgütleri tarafından kitlesel katliamlar için kullanılması ihtimali konusunda yıllardan beri yapılan tartışmaları ve çelişkili değerlendirmeleri sona erdirmiş olmasıdır.

Japon Aum Shinrikyo tarafından yapılan terörist eyleme kadar bütün kitle imha silahları esas olarak, ülkeler tarafından taktik silahlar olarak kullanılmıştır. Bu konu, 1. Dünya Savaşı'ndaki kilitlemeyi çözmek için olduğu kadar, 1979-1988 arasındaki İran-İrak Savaşı'nda Irak'ın, İran'ın insan dalgalarından oluşan taarruzlarını durdurmak için kullanımında da açıkça görülmektedir.¹⁷⁹

11 Eylül tarihinde Dünya Ticaret Merkezi'ne ve Pentagon'a düzenlenen saldırılardan sonra kitle imha silahları, bir kez daha dünyanın gündemine giren en önemli konulardan birisi olmuştur. Değişik kuruluşlara gönderilen mektuplar içinde toz halinde şarbon sporları saptanmış, yedisi akciğer ve kalanı deri şarbonu olmak üzere 15 kişide hastalık tespit edilmiştir.¹⁸⁰ Bunun ötesinde asıl önemli konu, insanların böylesi bir saldırı karşısında yaşadığı panik, endişe ve korkudur. Zira, terör örgütlerini kitle imha silahlarını kullanmaya yönlendiren en önemli sebep, basit laboratuvar ve biyoteknolojik

¹⁷⁸ **Country Reports on Terrorism 2008**, United States Department of State Publication Office of the Coordinator for Counterterrorism, Released April, 2009, s.291

¹⁷⁹ Çağlar Özdemir, Arif Bozbıyık, İ. Hamit Hancı, "Kimyasal Silahlar: Etkileri, Korunma Yolları", Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi, Cilt:10, Sayı:8, 2001, s.298-299

¹⁸⁰ Şükran Alkan, "Biyolojik Silahlar", Polis Dergisi Özel Sayı, Yıl:9, Sayı:35, No:217, 2003, s.343

yollarla kimyasal ve biyolojik silahları üretmenin oldukça kolay olması ve ucuza mal edilmesinin ötesinde kitle imha silahlarının psikolojik etki yapması ve toplumları yıldınlığa götürmesidir.

Kitle imha silahlarının teröristler veya bunları kullanabilecek devletler tarafından elde edilmeleri veya geliştirilebilmeleri olasılığının bulunması, günümüzde hemen ülkeyi ciddi önlemler almaya yönelten bir durum yaratmıştır. Bu çerçevede üzerinde durulması gereken nokta, söz konusu tehdidin varması gereken noktaya ulaşmadan engellenmesidir. Ne var ki, yürürlükte bulunan 1993'te imzalanan Kimyasal Silahları Önleme Anlaşması¹⁸¹ ve 2005'te imzalanan Nükleer Terörizmin Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi¹⁸², birçok ülke tarafından imzalanmış ise de bu anlaşmalara halen taraf olmayan ülkeler bulunmaktadır. Söz konusu bu ülkeler arasında Hindistan, Pakistan ve İsrail bulunmaktadır.¹⁸³ Yine söz konusu anlaşmaları imzalayıp onaylamayan veya ellerindeki biyolojik ve kimyasal silahları süreç içerisinde imha edeceğini taahhüt eden ama taahhütlerini gerçekleştirmeyen ülkelerin de bulunması ve bunların denetlenmesi için öngörülen kontrol mekanizmasının bugüne kadar hiç yürürlüğe geçirilmemiş olması, ciddi sorunlar yaşanabileceğinin işaretlerini vermektedir.

¹⁸¹ (Çevrimiçi) <http://www.un.org/Depts/dda/WMD/cwc/> (05.12.2009)

¹⁸² (Çevrimiçi) http://untreaty.un.org/English/Terrorism/English_18_15.pdf (05.12.2009)

¹⁸³ (Çevrimiçi) <http://www.un.org/events/npt2005/statements/npt02iaea.pdf> (05.12.2009)

İKİNCİ BÖLÜM

II. TÜRKİYE’NİN ULUSAL GÜVENLİĞİ ÇERÇEVESİNDE PKK KONGRA-GEL TERÖR ÖRGÜTÜ

2.1 ULUSAL GÜVENLİK KAVRAMININ TANIMI

Tabiattaki her canlı kendi güvenliğini, varoluşundan itibaren hiçbir eğitim ve düzenlemeye ihtiyaç duymadan, belirli ölçülerde sağlayacak şekilde yaratılmıştır. Bu noktada, insan neslinin güvenlik konusundaki imkân ve kabiliyetleri, eğitim ve öğretimle bilinçli olmak üzere daha güçlü bir seviyeye getirilebilmektedir.

Bireylerin güvenlikleri, tarih öncesi çağlardan sosyal teşkilatlanmaya geçiş dönemine kadar kendi imkânları ile sağlanmakta iken, aile ilerisinde klan oluşumunun getirdiği toplumlaşma sürecine girilmesiyle birlikte bireysel korunmanın yanı sıra toplumsal korunma da ihtiyaç olarak ortaya çıkmış ve devletleşme sürecine kadar değişik boyutlardaki topluluklarca farklı biçimlerde karşılanmıştır. Zaman içerisinde, insanların siyasal yönden örgütlenmelerine koşut olarak siyasal bir mekanizma olarak devletin ortaya çıkması ile birlikte, toplumun korunmasının yanı sıra devletin de korunması zorunlu hale gelmiş ve bu zorunluluk, güvenliğin organize güçlerin sevk ve idaresi ile sağlanması sonucunu doğurmuştur. Her devlet için, varlığını korumak ve sürdürmek önde gelen bir yükümlülük olduğundan devletler için güvenlik ihtiyacı söz konusudur. Devletlerin güvenlik ihtiyaçları, devletin kurulması ve çevresi ile kaçınılmaz ilişkileri, kendi içerisinde yönetimin

sağlıklı ve güvenli bir temelde yürütülmesi gibi birçok nedene bağlı olarak gündeme gelmektedir.¹

Devlet güvenliği kavramı ile, “umumi emniyet”, “genel güvenlik”, “ulusal (milli) güvenlik” kavramları birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. Bununla birlikte, ulusal güvenlik, iç ve dış güvenliği de kapsayan bir çerçeve kavram olup milli gücü oluşturan unsurlara yönelen tüm olumsuzlukları içerir.² Bir başka ifade ile bu kavram, devletin bağımsızlığını dışa karşı korumayı ifade eden milli savunma kavramını da içine alacak genişliktedir.³ Buradan hareketle ulusal güvenlik, genel kavrayıcı niteliği nedeniyle bir üst kavram olarak değerlendirilmektedir.

Ulusal güvenlik kavramının bilimsel anlamda bir tanımının yapılması oldukça güçtür. Nitekim bu kavram, özellikle II. Dünya Savaşı'na kadar siyasal ve askeri liderlerce retorik bir deyim olarak birtakım siyasal ve askeri amaçları belirtmek için kullanılagelmiştir.⁴ Bununla birlikte son yıllarda, ulusal güvenlik kavramının teknik bir sosyal bilim kavramı olarak görülerek kapsamının ve sınırının belirlenmesi yolunda birtakım gelişmeler yaşanmaktadır.

En basit tanımlaması ile ulusal güvenlik, devleti yıpratmak amacıyla yapılan veya yapılacak olan her türlü faaliyete karşı önlemler alınması ihtiyacıdır. Bir diğer basit tanımlama ile ulusal güvenlik, ulus-devletlerin güvenliklerini sağlamaya ilişkin başlıca endişelerini ifade etmektedir.⁵ Ulus

¹ Ünal Acar, Ömer Urhal, a.g.e., s.128

² Hüseyin Buzoğlu, “Türkiye’nin Ulusal Güvenliği ve PKK”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1997, s.18

³ Yusuf Şevki Hakyemez, “Demokratik Ülkelerde Milli Güvenlik Politikasının Belirlenmesi ve Türkiye” Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: VII, Sayı: 3-4 Aralık, 2003, s.287

⁴ Rona Aybay, “Milli Güvenlik Kavramı ve Milli Güvenlik Kurulu” (Çevrimiçi) <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/440/4924.pdf> (10.01.2010)

⁵ Çağrı Erhan, “ABD’nin Ulusal Güvenlik Anlayışı” Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt: 56, Sayı: 4, Yıl: 2001, Ankara, s. 78

devletin güvenliğini geliştirmeyi sağlayan her şey, o devlet için yararlı iken; bu güvenliğini azaltan olgu, eylem ve davranışlar ise zararlı olarak nitelendirilebilir.

Demokrasi bağlamında ise ulusal güvenlik, bir ülkenin demokratik süreçlerinin, bağımsız ve özgür devlet yapısının iç ve dış tehdit altında kalmaması için alınan gerekli önlemlerin toplamı olarak tanımlanmaktadır.⁶

Ülkemiz idari yapısı içinde oluşturulan Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği'nin 2945 Sayılı Kanunu'nda milli (ulusal) güvenlik, devletin anayasal düzeninin, milli varlığının, bütünlüğünün, milletlerarası alanda siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik dahil bütün menfaatlerinin ve ahdi hukukunun her türlü dış ve iç tehditlere karşı korunması ve kollanması olarak tanımlanmıştır.⁷

Ayrıntılı bir tanımlama ile ulusal (milli) güvenlik, içten ve dıştan gelebilecek her türlü tehditlere, saldırılara, güvenliğini tehlikeye düşürücü her türlü faaliyetlere, teşebbüslere, doğal afet gibi toplumu olumsuz yönde etkileyen olaylara karşı gerekli tedbirleri alabilmek, devlet otoritesini muhafaza ve devam ettirmek ve tehlike veya tehdidin giderilebilmesi için devletin, bütün unsurlarıyla bir bütün halinde seferber edilmesi şeklinde açıklanabilir.⁸

Birçok olgunun ve kavramın iç içe geçmesi ve analizlerin karmaşık bir hal alması devletlerin idari yapılarında ulusal güvenlik ile ilgili yeni örgütlenme biçimlerine yer vermelerine sebep olmuştur. Bu konuda atılan adımların ilk örneği, ABD'de 1947 yılında çıkarılan "Ulusal Güvenlik Kanunu" olmuştur.⁹ Bu kanunun amacı, söz konusu kanun kapsamında kurulan ulusal güvenlik

⁶ Janos Farkas "New Challenges After the Cold War" Military R&D After The Cold War; Conversion and Technology Transfer in Eastern and Western Europe, Edt. Philip Gummet, Mikhail Boutoussov, Janos Farkas, Arie Rip, Kluwer Academic Publishers, Netherlands, 1996, s.68

⁷ MGK ve MGK Genel Sekreterliği Kanunu (İçerik) <http://www.mgk.gov.tr/Turkce/kanun.html> (04.02.2010)

⁸ Ünal Acar, Ömer Urhal, a.g.e., s.131

⁹ <http://www.state.gov/r/pa/ho/time/cwr/17603.htm> (06.02.2010)

konseyi tarafından devletin politikalarına yönelik usulleri, ulusal güvenlik ile ilgili birimler için bir bütün olarak belirlemek ve devlet başkanlarına ulusal güvenliğe yönelik politikalar konusunda tavsiyelerde bulunmak şeklinde özetlenebilir.

Ülkemizde ise benzeri bir organ ilk kez, 1961 Anayasası ile öngörülmüş ve düzenlenmiştir. Gerçi, daha önce de Milli Savunma Yüksek Kurulu adı altında bir kurul oluşturulmuştur; ancak bu kurulun görevleri, daha çok askeri ve teknik nitelikte olup yetkileri de bu görevlerine ilişkin olarak istişari görüş bildirmekten ibaret kalmıştır.

Gerek Anayasamızın 118. Maddesi gerekse MGK ve MGK Genel Sekreterliği Kanunu'nun 4. maddesinde Milli Güvenlik Kurulu'nun görevinin, devletin milli güvenlik siyasetinin tayini, tespiti ve uygulanması ile ilgili alınan tavsiye kararları ve gerekli koordinasyonunun sağlanması konusundaki görüşlerini Bakanlar Kuruluna bildirmek olduğu ifade edilmektedir. Bu bağlamda, Milli Güvenlik Kurulu'nun milli güvenlik konusunda tespit ettiği görüş, önlem ve esasları içeren kararlarının Bakanlar Kurulu için kesin ve bağlayıcı nitelikte olmayıp daha ziyade öneri niteliğinde olduğu söylenebilir.¹⁰

Günümüz dünyasında “toplumsal güvenlik” ile “bireysel güvenlik” kavramlarının ön plana çıkması, ulusal güvenliğin anlamını değiştirmektedir. Özellikle 20. yüzyıl içinde, ulusal güvenlik her şeyden önce, ülke topraklarının, devletin egemenliğinin korunması anlamına gelmekte iken; bugün artık, “ulusal güvenlik”, sınırların ve devletin korunmasının yanında sivil toplumun ve tek tek bireylerin korunmasını da kapsamaktadır. Hatta gerektiğinde, bunların temel hak ve özgürlüklerinin devlete karşı korunmalarını da gerektirmektedir. Bu noktada, devleti denetlemek

¹⁰ Metin Günday, **İdare Hukuku**, İmaj Yayıncılık, Ankara, 2003, s.399

maksadıyla uluslararası kuruluşlar ve transnasyonal sivil toplum kuruluşları da devreye girebilmektedir.¹¹

2.2. PKK KONGRA-GEL TERÖR ÖRGÜTÜNÜN TÜRKİYE’NİN ULUSAL GÜVENLİK ALGILAMASINDAKİ YERİ

Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulduğu günden bu yana geçen 89 yıllık zaman zarfı içerisinde farklı terörizm tehditleriyle karşı karşıya kalmıştır. Diğer bir ifade ile, bir tür ilan edilmeyen savaşla Türkiye’nin karşı karşıya kaldığını söylemek mümkündür.¹² Özellikle, son 30 yıldan bu yana terörizmin her türlüünü yaşamak suretiyle adeta bir laboratuvar ülke konumuna gelmiş ve evrensel bir insanlık suçu olan terörü tamamen yok edebilmek için büyük bir mücadele vermiştir. Sadece, 1984 sonrasında yaşanan etnik terör dalgası faturasının 300 milyar dolar üzerinde olduğu tahmin edilmektedir. Bu ekonomik kaybın ötesinde, on binlerce insan hayatını kaybetmiş ve yaralanmış; binlerce insan, terör korkusu nedeniyle yaşadıkları coğrafyadan göç etmek zorunda kalarak çeşitli sosyal sorunların ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Etnik ayrılıkçı terör, meydana getirebileceği politik sonuçlar ile hem toprak bütünlüğüne yönelik bir tehdidi ifade etmekte; hem de ülkemizin temel niteliklerinden olan üniter yapıyı ve ulus–devlet anlayışını hedef almaktadır. Bu yönüyle, etnik ayrılıkçı terörün kapsamının geniş olduğunu söylemek mümkündür.¹³ Ülkemizde etnik terörizm tehdidinin en önemli iki kaynağından biri Ermeni terör örgütü ASALA; diğeri ise, Kürt kimliğinin temsilcisi rolünü

¹¹ Ali Karaosmanoğlu, “Uluslararası Toplumun Değişimi ve Türkiye’ye Etkileri” 21 Şubat 2003 tarihinde Askeri Yüksek İdare Mahkemesi’nde verilen konferans metni (Çevrimiçi) http://www.msb.gov.tr/ayim/ayim_makale_detay.asp?IDNO=52 (17.12.2009)

¹² Mahmut İhsan, Özgen, “Türkiye’de Şiddet Hareketleri, Kaynakları ve Hedefleri”, Yeni Forum Yayınları, 1989, s.X

¹³ Türkiye’nin Ulusal Güvenliğine Yönelik Etnik Ayrılıkçı Terör Tehdidinin Analizi ve Irak’ın Kuzeyinde Bir Kürt Devleti Kurulmasına İlişkin Değerlendirme Raporu, Bahçeşehir Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi Araştırma Merkezi, İstanbul, 2008, s. 4

üstlenmeye çalışan PKK terör örgütüdür. Ermeni terör örgütünün Türk devletince çökertilmesinden sonra ASALA, yeterli alt yapı oluşturularak yetiştirilen PKK ile yer değiştirerek yedek kulübesine çekilmiştir.¹⁴

Türkiye Cumhuriyeti'nin varlığına yönelik en ciddi meydan okuma olan PKK etnik ayrılıkçı terörü, güvenlik algılanmasında ciddi bir yer edinmemiştir. Bu noktada, 1987 yılı içinde dönemin İçişleri Bakanı'nın PKK terör örgütünün yaptığı eylemler sonrasında, bölücülerin son çırpınıışlarının olduğu ve eşkiyanın ezileceği yönünde yaptığı açıklama¹⁵, sorunun basit bir güvenlik sorunu olarak değerlendirildiğinin göstergesidir. Aynı dönem içerisinde etkinliğini, yaptıkları eylemler ile arttıran terörist gruplar için bir avuç çapulcu tanımlamasının yapılması, içte ve dışta Türkiye için ileride ödenecek ağır faturaların habercisi olmuştur. Nitekim anılan dönemde, terör örgütü milli bünyemizde büyük tahribata neden olmuş, milli kimliğimizde zedelenmeler gerçekleşmiştir.¹⁶ Bununla birlikte, ilerleyen yıllarda terörle mücadele konusunda önemli gelişmeler yaşanmış; ülkemizde, bir yandan şiddetin önlenmesi için güvenlik güçleri tarafından terör örgütüne karşı operasyonlar düzenlenirken; diğer yandan da, terörizmin bataklığını kurutmak için ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda yatırımlar yapılmıştır. Özellikle 2000 yılı, PKK terör örgütünden kaynaklanan terörün, şiddet boyutunda azalmasına karşın; başta siyasi bir güç haline gelme gayretleri olmak üzere, çeşitli alanlara yayılmanın hızlandığı ve buna paralel olarak karşı mücadelenin değişik boyutlarda sürdürülmesine olan ihtiyacının açıkça ortaya çıktığı bir yıl olarak dikkati çekmiştir. Bu kapsamda terörle mücadele, terörün şiddet boyutunun sona erdirilmesi, konunun etnik milliyetçilik temeline dayalı, siyasi ayrılıkçı bir hareket haline gelmesinin önlenmesi ve Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin sosyo-ekonomik kalkınmasının sağlanarak terörün istismarına neden olan noksanlıkların giderilmesi olarak gruplandırılabilir üç farklı boyut kazanmıştır. Nitekim, Genel Kurmay

¹⁴ Ercan Çitlioğlu, **Yedekteki Taşeron: Asala**, Ümit Yayınları, Ankara, 1997, s.119

¹⁵ Oktay Ekşi, "Başka Önlem mi Dediniz", **Terör Yazıları**, Derleyen: Mustafa Gündüz, Saray Kitabevleri, Ankara, 1996, s.1

¹⁶ Ümit Özdağ, **Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri**, ASAM Yayınları, Ankara, 2003, s.52

Başkanlığı'nın 7 Aralık 2000 tarihinde yaptığı iç güvenlik harekâtı değerlendirmesine göre,¹⁷ 1994 yılında 3298 olan olay sayısı, 2000 yılında 45'e indirilmiştir. Bir başka ifade ile, geçmişte günde 9 olay meydana gelirken; bu rakam 2000 yılında, 9 günde 1 olaya kadar düşürülmüştür. Bunun yanı sıra, terörist eylemlerde hayatını kaybeden vatandaş sayısı yılda 1479'dan 15'e, güvenlik güçleri şehit miktarı da yılda 1145'ten 29'a indirilmiştir. Toplam yaralı sayısı ise, yılda 4 binlerden 108'lere düşmüştür. 9 sene sonra, 16 Ocak 2009 tarihinde, yine Genel Kurmay Başkanlığı'nın yaptığı basını bilgilendirme toplantısında¹⁸ dile getirilen verilere göre ise, 2008 yılında 1602 iç güvenlik olayı meydana gelmiştir. Bu olaylardan %62'si (990) güvenlik güçleri inisiyatifinde gerçekleşmiştir. Yurt içinde ve yurt dışında icra edilen operasyon ve hava harekâtları neticesinde etkisiz hale getirilen terörist sayısında önceki yıla oranla % 72 oranında bir artış meydana gelmiş ve 696'sı ölü, 237'si sağ olmak üzere toplam 933 terörist etkisiz hale getirilmiştir.

Son dokuz yıl içinde sayısal veriler arasındaki farkın artmasında terör örgütünün yaşadığı evrim ve bölgesel anlamda yaşanan gelişmeler etkili olmuştur. Öcalan'ın yakalanmasıyla birlikte Türkiye'nin uzun dönem başını ağrıtan etnik terör meselesi, en azından bir süre devre dışı kalmış; hatta, kamuoyunun önemli bir kesimi tarafından terörün sona erdiği kanısını uyandırmıştır. Ancak terör örgütü, terörist elebaşının söylemleri doğrultusunda siyasallaşma eğilimine girmiş ve Kürt meselesini sıklıkla dile getirerek bu meselenin çözümüne ilişkin birtakım taleplerde bulunmaya başlamıştır. Bir anlamda, terör meselesinin devre dışı kalması Kürt meselesinin daha açık ve doğrudan bir şekilde ifade edilmesi sonucunu doğurmuş ve sonuç olarak, sorun bitti sanılırken yerine yenisi eklenmiştir. Bunun yanında, serhildan adı altında artan terör faaliyetlerine bağlı olarak

¹⁷ 2000 Yılı İç Güvenlik Harekâtı Değerlendirmesi
(Çevrimiçi) http://www.belgenet.com/2000/genkur_0712.html (07.10.2009)

¹⁸(Çevrimiçi)
http://www.tsk.tr/10_ARSIV/10_1_Basin_Yayin_Faaliyetleri/10_1_9_Basin_Bilgilendirme_Toplantilari/2009/BBT_16_01_2009.html (12.10.2009)

PKK terör örgütü, Türkiye'nin ulusal güvenlik algılamasında tekrar ön plana çıkmıştır. Bu algılamada, Irak'ın kuzeyindeki Kürt grupların bağımsızlık taleplerini göz önünde bulundurarak tehdit algılamasını birlikte değerlendirmek yerinde olacaktır. Zira PKK terörünü, tek başına iç güvenlik sorunu olarak ele almak, özellikle ABD işgali sonrasında, Irak'ın kuzeyindeki Kürt oluşumunun bağımsız bir devlet haline gelerek Türkiye'ye yönelik irredentist bir tavır sergileyebilme ihtimalini göz ardı etmek olur. Çünkü, PKK terör örgütünün Türkiye'yi bölecek potansiyelinin bulunmamasının yanı sıra herhangi bir model ortaya koyamaması; koysa bile, bu modeli uygulayabilecek imkân ve kabiliyetinin bulunmadığı gerçeği çerçevesinde Irak'ın kuzeyinde kendine siyasi/etnik bir model bulacak ve Kürt sorunu söylemi dahilinde siyasi hedeflerine ulaşma gayreti içinde olacaktır.

İç politika alanında da Kürt sorunu olarak adlandırılan tablonun tarihi geçmiş ve gelişimi, yalnızca Türkiye'de değil; Kürtlerin yerleşik bulunduğu İran, Irak ve Suriye'de de benzer sorunlar oluşturduğu, yaratılan bu sorunun temelinde, Ortadoğu'nun yeniden tasarlanması planlanan siyasi ve coğrafi haritanın bulunduğu, bölgedeki enerji ve özellikle su kaynaklarının geleceğe dönük denetiminin sağlanması gibi uzun vadeli planların yattığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, bölücü etnik terörizm kapsamında ayrılıkçı/etnik terör örgütlerinin faaliyetlerinin ortaya çıkmasında ve sürdürülmesinde dış destek unsurunun önemli rol oynadığı, bu tür örgütlerin nihai olarak Türkiye, İran, Irak ve Suriye'deki Kürt nüfusun yoğun olduğu bölgelerde bağımsız birleşik Kürdistan kurmayı hedefledikleri, bu amaca yönelik örgütlerin silahlı gücünü ve büyük bir bölümü yurt dışında olan barınma alanlarını bir tehdit unsuru olarak halen muhafaza eden PKK ile güç birlikteliğine de gidebilecekleri, silahlı mücadeleyi kaybettiğini anlayan Öcalan'ın yakalanmasından sonra şartların zorlamasıyla demokratik cumhuriyet ve barış projesi maskesi altında Kürt sorununun siyasal ortamda çözümüne ağırlık verdiği ve politik temas noktalarıyla ilişkilerini güçlendirmeye, bu yolla PKK terör örgütüne ve örgütün yeni stratejisine destek verebilecek ve bu stratejinin gerçekleştirilebilmesi için Türkiye'ye

baskı yapabilecek dış sempatizanlar temin etmeye çalıştığı, bu strateji kapsamında ayrılıkçı/etnik örgütlerin gelecekte Öcalan'ın serbest bırakılması ve politik yaşama katılması, Kürt kimliğinin yasal olarak kabulü ve bu kabulün anayasal düzene yansıtılması hedeflerine uygun taktik çalışmalar yapabilecekleri, bu hedefe ulaşılabilmesi için de PKK'nın yurt içi ve yurt dışındaki silahlı terörist unsurlarını, amaçlarını gerçekleştirebilecekleri bir ortamın sağlanmasına kadar bir tehdit unsuru olarak muhafaza edeceği, istediği ortamın oluşmaması halinde, serhildan stratejisine ağırlık verilerek şiddet eylemlerine yeniden başlayabileceği, etnik/ayrılıkçı hareketin siyasallaşması için legal alanda faaliyet gösteren yandaş sivil toplum kuruluşlarıyla, medya organlarının kullanılacağı ve mevcut bir siyasal parti ile işbirliği koşullarının araştırılacağı, gerektiğinde yeni siyasi parti kurulması yoluna da gidilebileceği değerlendirilmektedir.¹⁹

2.3. PKK KONGRA-GEL TERÖR ÖRGÜTÜNÜN AMACI, STRATEJİSİ VE TAKTİĞİ

Bir terör örgütünün amacı açık ve net bir şekilde belirlenemediği müddetçe, örgütle mücadelede doğru yöntemler seçilemez. Bu noktada, terör örgütlerinin yaptığı eylemler ve yayınladığı bildiriler amaçlarını belirlemede önemli rol oynamaktadır.

PKK, benzer amaçlı örgütlerin yaptığı gibi taraftarlarını ve mensuplarını bilinçlendirmek ve sempati toplamak için bildiri, gazete, dergi ve broşür gibi yazılı iletişim araçlarını kullanmak yerine militanlarına gizli hücre evlerinde ve kapalı mekânlarda, yazılı kaynak kullanmadan, görüşlerini yüz yüze aktarma yolunu tercih etmiştir.²⁰ Bununla birlikte, örgütün amacını ortaya koyması

¹⁹ Türkiye ve Terörizm Raporu, s.545

²⁰ Alaettin Parmaksız, **PKK Gerçeği Terör Örgütünün İç Yüzü ve Çözüm Önerileri**, Pozitif Yayınları, Şubat, 2009, İstanbul, s.25

bakımından “Kürdistan Devriminin Yolu” isimli broşür, önemli bir unsur olarak yer almaktadır.

PKK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan, Devrimci Yüksek Öğrenim Derneği (ADYÖD) içinde yöneticilik yaparken 1975’de “Kürdistan Devrimcileri-Apocular” adlı bir grup oluşturmuş ve bu grubun liderliğini üstlenmiştir. Aynı yıl içinde, örgütün üst düzey elemanlarından Mehmet Hayri Durmuş ile birlikte grubun manifestosu veya örgütün program taslağı niteliğindeki “Kürdistan Devriminin Yolu” broşürünü kaleme almışlardır.²¹

Terör örgütünün manifestosu niteliğini taşıyan söz konusu bu broşürde ifade edilen temel amaç, Kürdistan Devriminin özelliklerinden ve hedeflerinden kaynaklanan bağımsız ve demokratik bir Kürdistan yaratmaktır. Demokratik bir Kürdistan yaratmak, Kürdistan'ın toplumsal yapısı üzerindeki ağır feodal-komprador baskıların ortadan kalkmasına bağlıdır.²² Bağımsız bir Kürdistan yaratmak, Kürdistan'ın yeraltı ve yerüstü kaynakları, emeği, tarımı, ticareti, mali ve sınaî alanı üzerindeki ekonomik sömürgeciliği, dil, tarih, kültür, sosyal ve siyasal alanda gelişmeyi önleyen kültürel ve siyasal sömürgeciliği ve askeri işgali ortadan kaldırmakla mümkündür. Bu alanlardaki sömürgecilik tasfiye edildikten sonra, Kürdistan'ın siyasi, ekonomik, kültürel ve sosyal alanlarda bağımsız bir gelişme yoluna girmesi mümkündür.²³

Örgütün amacını ortaya koyması bakımından diğer önemli bir unsur ise, 1977 yılı sonlarında hazırlanan ve “Kürdistan Devrimi’nin Yolu” broşüründe ortaya konulan görüşlerin formüle edildiği parti programıdır. Buna göre, devrimin en yüce amacı, sınıfsız bir topluma doğru ilerlemektir. Bu amacın gerçekleştirilmesi için, Türk sömürgeciliğinin ve gerisindeki emperyalizmin, Kürdistan üzerindeki her türlü hakimiyetine son vermek ve bağımsız bir ekonomik yapı inşa etmek suretiyle demokratik halk yönetiminde ulusal,

²¹ Arslan Tekin, **Son İsyan**, Elips Kitap, Temmuz, 2005 Ankara, s.81

²² “Kürdistan Devrimi’nin Yolu - Manifesto”, s.46

²³ “Kürdistan Devrimi’nin Yolu Manifesto”, s.46

bağımsız, demokratik ve komşu halklarla olan ilişkilerde ve uluslararası sorunlarda proleter enternasyonalizmi savunan bir toplum yaratmak gerekmektedir.²⁴

Hiç şüphesiz ki, örgütün, Kürdistan olarak adlandırdığı coğrafya üzerindeki her türlü hâkimiyete son vermek için öngördüğü strateji, silahlı mücadele olmuştur. Bu bağlamda örgüt, Mao tarafından geliştirilen konseptte sadık kalarak geliştirdiği mücadele stratejisi çerçevesinde 1984 yılından itibaren uzun süreli halk savaşı başlatılması kararını almıştır.²⁵ Örgüt belgelerinde, mücadele yöntemini ideolojinin belirleyeceği, dolayısıyla yöntemi Bilimsel Sosyalizm'in öngördüğü kaydedilmiş; ayrıca, baskı ve sömürgeye karşı görevlerin yerine getirilmesi, ancak bilimsel sosyalizmin rehberliğinde bir politik örgüt, bu politik örgütün önderliğinde bir ulusal kurtuluş cephesi ve bu cepheye bağlı savaşan güçlü bir halk ordusunun öngörülmesiyle mümkün olacağı ifade edilmiştir.²⁶

PKK'nın sömürge koşullarında bilimsel sosyalizmin öngördüğü yöntem olarak benimsediği uzun süreli halk savaşını başlatmak amacıyla belirlediği evrelerin ilkinde ideolojik bir dayanak ve haklılık kazandırmaya çalıştığı devrimci şiddet, diğer deyişle, yaygın terör eylemlerinin amacı, öncelikle kırsal kesimlerde halkı devlet otoritesinden uzaklaştırmak, örgütü alternatif otorite olarak kabul ettirmek halkı terörle yıldırıp sindirerek, kendi otorite alanına çekmektir.²⁷ Bu stratejiden beklenen sonuç, kırsal kesimi temel alarak siyasi ve askeri çalışmaları hızlandırıp gerilla üs bölgeleri yaratılırken, bunlara dayanılarak şehirlerde siyasi çalışma yapmak, kırsal kesimi uzun süreli yıpratma savaşı ile devlet denetiminden çıkarıp şehirleri ele geçirmek olmuştur.²⁸

²⁴ Arslan Tekin, a.g.e., s.83-84

²⁵ Özdağ, Ümit, "Türkiye Kuzey Irak ve PKK", ASAM Yayınları, Ankara, 1999, s.11

²⁶ Nihat Ali Özcan, **PKK (Kürdistan İşçi Partisi) Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi**, ASAM Yayınları, Ankara, 1999, s.66

²⁷ Fikret Bila, **Hangi PKK**, Ümit Yayıncılık, Ankara, 2004, s.36-37

²⁸ Özcan, Nihat Ali, a.g.e., s.66-67

PKK terör örgütü, yukarıda ifade edilen amacına varabilmek için gerçekleştirmesi gereken uzun süreli halk savaşı stratejisini stratejik savunma, stratejik denge ve stratejik saldırı şeklinde üç aşamalı bir taktik üzerine oturtmuştur.

Stratejik savunma aşaması, düşmanın saldırıda karşı tarafın ise savunma halindeyken benimsediği stratejik durumu ifade etmektedir.²⁹ Ajitasyon ve propaganda ile, halkın ekonomik ve ulusal taleplerinin dile getirilerek biçimlendirilmesi, ajan, muhbir ve işkencecilerin ortadan kaldırılması, silahlı propaganda birliklerinin çoğaltılarak kurulacak ordunun askeri çekirdeğinin oluşturulması, illegal partinin her alanda inşa edilerek bu faaliyetleri başarıya ulaştığında yüksek gerilla aşamasına geçerek 3-5-7-11 kişiden oluşan silahlı propaganda birliklerinin 50-60 kişiyle oluşturulmasıdır.³⁰ Silahlı propaganda olarak da adlandırılabilir bu aşamada, savunma kelimesinin kullanılması kamuoyuna dönük bir politik destek arayışının sonucu olmaktadır. Nitekim bu dönemde, siyasi güçlerin gelişmesine ağırlık verilerek aynı zamanda, askeri güçler oluşturularak güvenlik güçlerini yıpratmaya yönelik eylemlere girilir. Dönemin sonlarına doğru siyasal temeldeki güçlülüğü askeri güçlülüğe dönüştürerek devlet güçleri ile denge konumuna ulaşmak amaçlanır.³¹

Stratejik denge aşaması, her iki taraf açısından en kritik dönemi oluşturur. Söz konusu bu dönemde, ilk aşamada yürütülen yaygın eylemlerle kitleler politik mücadele alanına çekildiğinden mücadelenin daha geniş bir çerçeveye yayılması için olanaklar yaratılır. Askeri mücadelenin yanında genel grev, boykot, işgal ve çeşitli düzeylerde ayaklanma ile gelişkin siyasi

²⁹ ÇE-TUNG, Mao, **Askeri Yazılar**, Eriş Yayınları, 2003, s.111

³⁰ M. Sami Denker, Erol Kurubaş, "Jeo Politika ve Jeo Strateji Açısından Kürt Sorunu PKK ve Türkiye (II)", Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl: Haziran 2003, Sayı:8, S. 236

³¹ Taner Çam, "Ayrılcı Terörü Besleyen Kaynaklar ve Teröristlerin Özellikleri" Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2003, s.30

mücadele yöntemleri gündeme gelir.³² Bu dönemde, devletin kırsal alandaki güçlerine saldırılarak, kırsal alanda çekilmeye zorlanması ve buralarda kurtarılmış bölgeler oluşturulmasına çalışılır. Stratejik savunma safhasından stratejik denge safhasına geçebilmek için, halkın desteği veya en azından tarafsızlığının sağlanması ve devlet-vatandaş dengesinin bozularak devlet otoritesinin yıkılması gerekir.³³ Zira, uzayıp giden savaş içerisinde acımasız davranan düşmana karşı kitlelerde oluşabilecek nefret ve kin halkı ayaklandırmaya yöneltecektir.

Stratejik saldırı aşamasında düşman yeni bir saldırıya başlamadan önce devlet, stratejik savunma diğer taraf ise stratejik saldırı halindedir.³⁴ Devlet güçleri ile denge durumuna gelindiğinden hem kır hem de şehirlerde başlatılacak olan topyekûn saldırı ile düşman güçleri tümünden imha edilecektir.³⁵ Nitekim dönem sonunun özelliği, kırdan şehre inerek devlete ait kurum ve kuruluşlara sızılarak, çatışılan devlet güçlerini içten ve dıştan kuşatma altına alarak imha etmeye çalışmaktır.

2.4. 1998-2004 YILLARI ARASINDA YAŞANAN GELİŞMELER

2.4.1. Örgüt Elebaşı Abdullah Öcalan'ın Yakalanması ve Yargılanması

1984 yılında başlayan ve 90'lı yılların başında tırmanarak devam terör eylemlerine karşın, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin düşük yoğunluklu savaş

³² Bekir Macit, "Terörle Mücadele ve Terörle Mücadelede Anti-Terörist Yapılanma", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Konya, 1995, s.79

³³ Hüseyin Buzoğlu, "Türkiye'nin Ulusal Güvenliği ve PKK" Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1997, s.31

³⁴ ÇE-TUNG, Mao, a.g.e., s.115

³⁵ İsmet Parlak, "Etnik Kökenli Ayrılıkçı Terör Örgütleri" I. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu, Elazığ, 2000, s. 979

stratejisi çerçevesinde yürüttüğü başarılı askeri operasyonlar, 90'lı yılların ikinci yarısından itibaren meyvesini vermiş ve örgüt ciddi anlamda yok olma noktasına gelmiştir. Bu andan itibaren, örgüte kesin bir darbenin vurulması kapsamında özellikle komşu ülkelerin verdiği desteğin kesilmesi ve örgütbaşının yakalanarak etkisiz hale getirilmesi temel hedef haline gelmiştir. 16 Eylül 1998'de dönemin Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Atilla ATEŞ'in Hatay'ın Reyhanlı ilçesindeki sınır karakollarını denetlerken, terör konusunda artık sabırlarının kalmadığını ve Türkiye'nin gereken önlemleri alacağını beyan etmesi³⁶; akabinde, 29 Eylül'den itibaren Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Suriye sınırına askeri yığınak yapmaya başlaması³⁷, söz konusu hedefe ulaşmak bakımından askeri anlamda atılan ilk somut adımlar olmuştur. Öte yandan, dönemin Başbakanı Bülent ECEVİT'in 29 Eylül tarihinde Van'da yaptığı açıklamada, İran nüfusunun en az yarısının Türk kökenli olmasına rağmen, hiç İran rejimine karşı kullanmadıklarını; ancak, İran'ın, sınırını PKK'ya kullandığını ve destek verdiğini söyleyerek rahatsızlığını net bir şekilde ortaya koyması askeri anlamda atılan adımları destekler ve tamamlar niteliğe sahip siyasi adım olmuştur.

1 Ekim 1998'de TBMM'nin 4. Yasama yılını açış konuşmasında dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman DEMİREL'in, *"tüm uyarılarımıza ve barışçı açılımlarımıza rağmen hasmane tutumdan vazgeçmeyen Suriye'ye karşı mukabelede bulunma hakkımızı saklı tuttuğumuzu, sabrımızın taşmak üzere olduğunu bir kere daha tüm dünyaya ilan ediyorum"* şeklinde beyanda bulunması³⁸, dikkate değer iki hususu ortaya çıkarmaktadır. İlk olarak, Türkiye, uzun yıllar boyunca ağırlıklı olarak askeri boyutta sürdürdüğü terörle mücadelesini siyasi ve diplomatik boyuta da taşımış ve olumlu sonuçlar elde etmiştir. Terör konusunda önce üst düzey askeri yetkililerce yapılan açıklamalar, sonra yürütmenin sorumlu kanadı olarak Başbakanın ve nihayetinde Başkomutan sıfatı ile Cumhurbaşkanı'nın muhatabı belli uyarılar

³⁶ "Suriye'ye Sabrımız Kalmadı", Hürriyet Gazetesi, 17.09.1998, s.1

³⁷ "Suriye Sınırında Alarm", Milliyet Gazetesi, 04.10.1998, s.1

³⁸ (Çevrimiçi), <http://www.byegm.gov.tr/YAYINLARIMIZ/ayintarihi/1998/ekim1998.htm> (19.10.2009)

yapması terörle mücadelede gösterilmesi gereken uyum ve işbirliğinin nasıl olması gerektiğini göstermesi bakımından diğer bir önemli husustur.

Muhtemel bir savaşı dahi gözen alan Türkiye'nin kesin ve uygulamaya dönük attığı bu adımlar, Ortadoğu'daki dengeleri bir anda alt üst etmiştir. Dönemin Suriye Devlet Başkanı Hafız ESAD'ın isteği üzerine Mısır Devlet Başkanı Hüsnü MÜBAREK, iki ülke arasında arabuluculuk yapmak üzere Türkiye'yi ziyareti sırasında, Türkiye'nin konuya ilişkin resmi talep ve görüşleri yansıtılmış ve Türkiye'nin askeri güç kullanma kararlılığı dile getirilmiştir.³⁹ Bu durumun, Suriye'nin yaklaşımını etkilediğinden şüphe yoktur. Nitekim kısa süre sonra, Türkiye'nin taleplerinin ciddiye alındığı ve resmi görüşme sürecine ilişkin işaretlerin verildiği gözlenmiş ve 20 Ekim 1998'de Adana'da Türkiye ile Suriye arasında bir mutabakat belgesi imzalanmıştır.

Bu süreç içerisinde dikkati çeken nokta ise, Suriye'nin Türkiye ile olan sorunları görüşmeye hazır olduğunu dile getirirken sergilediği yaklaşımdır. Suriye, görüşme sürecinde iki ülke arasındaki tüm sorunların bir paket içerisinde ele alınması gerektiğini dile getirmiştir; ancak Türkiye, Suriye ile görüşülecek tek sorunun bu ülkenin ayrılıkçı terör örgütlerine vermiş olduğu destek ve kolaylıkların sona erdirilmesi olduğunu kesin dille açıklamıştır. Suriye, bu görüşme içerisinde PKK ve diğer terör örgütlerine ilişkin her türlü desteğin kesilmesine karşılık olarak özellikle, Türkiye'nin Suriye'ye daha fazla su kullanım hakkı tanımasını istemiştir.⁴⁰

Türkiye ile Suriye arasında imzalanan bu mutabakat uluslararası camiada da olumlu karşılanmıştır. Nitekim Avrupa Birliği Komisyonu'nun düzenlediği 1998 Düzenli Raporunun Ortak Dış ve Güvenlik Politikası başlığı altındaki su hakları ve Kürt sorunu konusunda, Suriye ve Irak ile ilişkilerde sık

³⁹ “Ya Apo Ya Müdahale”, Radikal Gazetesi, 07.10.1998, s.1

⁴⁰ Fuat Aksu, “Türkiye-Suriye Bunalımı”

(Çevrimiçi) <http://www.sbu.yildiz.edu.tr/Fuatyayinlar/suriye-turkiye.htm> (27.01.2010)

sık gerilimler yaşanmasına rağmen, Türkiye ve Suriye arasında imzalanan ve Suriye'nin PKK'ya tüm desteği kesme konusunda taahhüt sağladığı güvenlik anlaşmasının olumlu bir gelişme olduğu ifade edilmiştir.⁴¹

Durumun ciddiyetinin farkına varan Öcalan için en önemli seçenek, Avrupa'ya gitmek olmuştur. Özellikle, bir Avrupa ülkesi olan Yunanistan'ın terör örgütüne sağladığı destek önemsemeyecek kadar ciddi boyutta olduğundan Öcalan için ilk tercih, Yunanistan olmuştur. Şam'dan normal tarifeli uçak ile Atina'ya giden Öcalan iltica talebinde bulunmasına rağmen, burada umduğunu bulamamıştır. Zira, gerek Yunan gizli servisi, gerekse Dışişleri Bakanlığı, Amerika'nın büyük baskısı altında kalmıştır. Öyle ki, Yunanistan Öcalan'ı kabul ettiği takdirde teröre destek veren ülke olarak ilan edilecek ve ilişkiler askıya alınacaktı.⁴²

Suriye'nin ülkeyi terk etmesi gerektiği yönünde yaptığı baskıların yaşandığı dönemde Öcalan, Rus milliyetçisi eski KGB ajanı ve Türkiye uzmanı Vladimir JİRİNOVSKİ'nin partisine mensup MİTROPANO tarafından davet edilmişti.⁴³ Dolayısıyla, Yunanistan'ın bu tavrı karşısında Moskova ikinci seçenek olarak, Öcalan'ın kaçış sürecinde yer almıştır. Yunan gizli servisinin tahsis ettiği uçak ile Moskova'ya giden Öcalan'ın burada geçirdiği 33 günlük süre, Rusya Federasyonu'nun alt kanadı Duma'nın 298 oyla iltica talebini kabul etmesine karşın, dönemin Rus Başbakanı PRİMAKOV'un artan diplomatik baskı nedeniyle kabul edilen iltica talebini geri çevirmesinden dolayı olumsuz sonuçlanmıştır.

Terör örgütünün Avrupa'daki ilişki ağı ve İtalya'daki Yeniden Yapılanma Partisi milletvekili MONTAVANİ'nin istemi üzerine İtalya'ya geçen Öcalan, geldiği havalimanında iltica talebinde bulunmuştur. Sömürgecilik yarışında arkadan gelen Roma için bu durum hiç şüphesiz, kaçırılmaması gereken bir

⁴¹ **Regular Report, From the Commission on Turkey's, Progress Toward Accession**, 1998, s.51

⁴² Tuncay Özkan, , **Abdullah Öcalan Neden Verildi, Nasıl Yakalandı Ne Olacak**, Alfa Yayınları, İstanbul, 2005, s.66

⁴³ Öcalan'ın Jandarma İstihbarat Dairesinde verdiği ifade metni, Arslan Tekin, a.g.e., s.10

fırsat doğurmuştur. Bu maksatla, PKK kozunu kullanmayı düşünen İtalya bir anda Öcalan'a sahip çıkarak Türkiye'nin haklı tepkilerini duymazlıktan gelmiş, AB imkânlarının kullanılması ve Öcalan'ın uluslararası bir mahkemede yargılanması gibi fikirler üretmeye başlamıştır.⁴⁴ İtalya'nın bu tutumu, PKK hareketinin siyasallaştırılması olarak özetlenebilir. Bu konuda, Avrupa'nın desteğini alacağından son derece emin olan İtalya, Öcalan ile Kürt oyununda masada bir yer kapmak için çabalamıştır.⁴⁵ Ancak, İtalya'nın yaptığı hesaplar tutmamış Almanya, İngiltere, Fransa gibi Avrupa'nın güçlü devletleri Öcalan'a kapılarını kapatmışlardır. Nitekim Öcalan'ın verdiği ilk ifadesinde, ülke arayışlarına girdiklerini Güney Afrika, Yunanistan, Moskova, Hollanda, Finlandiya ve Baltık ülkelerine baktıklarını, Avrupa ülkelerinden gelen cevapların da İtalya ile aynı olduğunu söylemesi bunu destekler niteliktedir.⁴⁶ Bu durumda, arkasında yeterli desteği bulamayan İtalya, Türkiye'den de yükselen tepkiler sebebiyle, iyice köşeye sıkışmış ve Öcalan'ı İtalya'dan çıkarmak durumunda kalmıştır. Öcalan'a göre İtalya, Türkiye'den daha çok yatırım ve ticaret imkânı elde etmek istediği için kendisine karşı en radikal tavrı alabilmiştir.⁴⁷

Rusya'ya geri dönen Öcalan, örgütün Rusya temsilcilerinin girişimleri ile en az 6 ay kalabileceği yönünde teminat alınmasına rağmen, resmi görevlilerin kendisine karşı yine ters bir tutum içine girmeleri, hatta kendisini Suriye'ye gönderebileceklerini ifade etmeleri karşısında şaşkınlığını gizleyememiştir.⁴⁸ Bunun üzerine, Kürt sempatzanı emekli Yunan Amiral Andonis NAKSAKİS'in Rusya'dan getirilmesi amacıyla kiraladığı özel bir uçakla Öcalan Atina'ya gelmiştir. Yunanistan'da kalmasına sıcak gözle

⁴⁴ Taşkın Keleş, "A.Öcalan'ın Yakalanmasının Ardından, PKK Terör Örgütü ve Siyasallaşma Faaliyetleri", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bölümü Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2002, s.45

⁴⁵ Tuncay Özkan, **Operasyon**, Doğan Kitap, İstanbul, 2000, s.74

⁴⁶ Öcalan'ın Jandarma İstihbarat Dairesinde verdiği ifade metni, Arslan Tekin, a.g.e., s.12

⁴⁷ Abdullah Öcalan, **Sümer Rahip Devletinden Demokratik Uygarlığa**, AİHM Savunmaları" Cilt:2 Mezopotamya Yayınları, Eracgo, 2001, s.276

⁴⁸ Tuncay Özkan, **Operasyon**, s.77

bakılmayan Öcalan, Yunanlı yetkililerin önerisini üzerine özel bir uçakla, Hollanda'nın yolunu tutmuştur.

Dönemin Dışişleri Bakanı PANGOLOS'un Ağır Ceza Mahkemesi'nde verdiği ifadeye göre, Öcalan'ın geldiği haberini alan PKK'lıların kendisini karşılamak için havaalanında toplanmaları üzerine Hollanda hükümeti, tarihinde ilk kez hava sahasını kapatarak Öcalan'ı taşıyan uçağa iniş izni vermemiş ve uçak, tekrar Yunanistan'a dönmek zorunda kalmıştır.⁴⁹ Tüm dünyanın Öcalan'ın nerede olduğunu tartıştığı bir ortamda, güvenilir bir yer olması bakımından, Öcalan Korfu Adası'na götürülmüştür. Hatta yakalanmamak adına Yunan Sivil Havacılık Teşkilatı, Euro Kontrolü'ne uçağı "ambulans uçak" olarak bildirmiştir.⁵⁰ Yunanistan'dan Kenya'ya kadar uzanan süreçte, Öcalan'ın yanından ayrılmayan Yunan gizli servisi EİP'in ajanı KALENDERİDİS'in ifadesine göre, Öcalan Sırbistan ya da Arnavutluk'a gitmeyi düşünmüş, Yunan yetkililerin Yunanistan'ın koruması altında ilk aşamada Afrika'da bir ülkeye götürüleceğini, Güney Afrika'dan siyasi sığınma talebi ayarlanacağını ve sonrasında oraya gönderileceğinin temin edilmesi üzerine, Öcalan bu teklifi kabul ederek Kenya'ya gitmeye karar vermiştir.⁵¹

Kürt kökenli 4 yardımcısı ve Yunan gizli servis ajanı KALENDERİDİS ile birlikte, Kıbrıs Rum Yönetimi'ne ait Lazaros Mavros adına kayıtlı sahte pasaportla Nairobi'ye giriş yapan Öcalan'ı, Yunan Büyükelçiliği görevlileri karşılamış ve Büyükelçilik konutuna götürmüştür. Daha önce yaptığı üzere, Öcalan Yunan Büyükelçiliği'ne hitaben, kendisine siyasi sığınma verilmesi için dilekçe yazmıştır. Ancak Yunanistan, bu talebi geri çevirerek bir yandan Öcalan'a siyasi sığınma hakkı verecek ülke ararken öte yandan, kendisini gittikçe çıkmaza sokan bu sorundan bir an evvel kurtulmak için Öcalan'ın, Büyükelçilik konutundan ayrılması yönünde baskısını arttırmıştır. Hatta, Yunanistan Dışişleri Bakanlığı Diplomatik Büro Müdürü PAPAİOANNOU, Öcalan'ın elçilik binasından zorla çıkarılması için Nairobi'den paralı fedailer tutulmasını istemiştir.⁵² Ancak, Öcalan'ı ikna etmek mümkün olmamıştır. Zira Öcalan, kendisine siyasi sığınma verecek ülkenin geçerli pasaportu eline ulaşmadan konutu terk etmeyeceğini vurgulamış; ayrıca, Nairobi'den

⁴⁹ “Yunan Elçi Apo’yu Görünce Şok Oldu” Sabah Gazetesi, 01.03.2009 s.7

⁵⁰ “Yunan Elçi Apo’yu Görünce Şok Oldu” Sabah Gazetesi, 01.03.2009 s.7

⁵¹ Tuncay Özkan, **Abdullah Öcalan Neden Verildi Nasıl Yakalandı Ne Olacak**, s.81

⁵² Tuncay Özkan, **Operasyon**, s.94

uzaklaşması için Yunan ve Kenya makamlarından güvenlik garantisi verilmesini de istemiştir.⁵³

Kenya Dışişleri, bölücü başının Nairobi Büyükelçiliğinde barındırıldığını öğrenmesiyle birlikte kendisinin, derhal ülke topraklarından çıkarılmasını talep etmiş; bunun üzerine, Yunanistan'ın önce Hollanda, bu ülke olmadığı takdirde, Şeyssel Adaları'na gitmesi yönünde yaptığı teklifi kabul eden Öcalan, yola çıkmak üzere Büyükelçilikten Kenyalı yetkililerin eşliğinde ayrılmış ve nihayetinde 16 Şubat 1999 günü, Türk ekibi tarafından yakalanarak Türkiye'ye getirilmiştir.

Öcalan'ın Suriye'den çıkışı ile başlayan ve Kenya'da Türk görevlilerce enterne edilmesiyle son bulan bu süreçte iki önemli nokta dikkati çekmektedir. Öncelikle Öcalan, Suriye'den ayrıldığı günden beri fiili anlamda strateji değişikliğine giderek terör örgütüne siyasal bir amaç yüklemeye çalışmış ve yürüttüğü terör faaliyetlerine siyasi bir kimlik kazandırma gayreti içinde olmuştur. Bu bakımdan, Öcalan'ın gittiği her ülkede siyasi iltica talebinde bulunmasının temelinde, terör örgütünü ve faaliyetlerini siyasallaştırma gayreti yatmaktadır. Bunun yanı sıra, Öcalan için Hollanda tercihinin de hiç şüphe yok ki, bu gayret ile bağlantısı vardır. Zira Öcalan, Hollanda'nın Lahey kentindeki Uluslararası Lahey Adalet Divanı'nın kapısını çalıp Kürt meselesini uluslararası siyasi arenaya taşımayı ve böylece, terör örgütünü ve faaliyetlerini siyasi bir kimliğe kavuşturarak uluslararası çapta sesini duyurmayı hesapladığı söylenebilir. Bölücübaşı Türkiye'ye getirilmeden evvel, Ocak-Şubat 1999'da örgütün Kuzey Irak'ta yapılan 6. kongresinde eyalet sisteminden saha sistemine dönme kararı alınmış; yeniden yapılanma ve zafer kongresi olarak takdim edilen bu kongre ile örgüt, büyük bir siyasallaşma hamlesi başlatma çabasına girmiştir.⁵⁴ Hiç şüphe yok ki, 6. kongrede alınan kararlar ile Öcalan'ın yaptığı stratejik

⁵³ Tuncay Özkan, Operasyon, s.93

⁵⁴ Emin Demirel, **Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar**, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2005, s.223

değişiklik doğrultusunda benimsediği siyasallaşma çabası arasında eş zamanlılık ve paralellik söz konusudur.

Öcalan'ın yargılamasının yapıldığı İmralıdaki duruşmaların zemini, Ankara'da yapılan iki duruşmada atılmıştır. İlk duruşma 24 Mart 1999'da yapılmış ve İmralı adasında duruşma yapılmasına karar verilmiş; ancak duruşma tarihinin, açılacak dava ile ilgili iddianamenin mahkemeye intikalinden sonra, bir sonraki oturumda belirleneceği karar altına alınmıştır. 30 Nisan'da Ankara'da yapılan ikinci duruşmada, İmralı adasındaki duruşmanın 31 Mayıs günü, imkânlar ölçüsünde, ara verilmeksizin sürekli yapılmasına karar verilmiştir.⁵⁵

Yoğun güvenlik önlemleri altında, 31 Mayıs günü başlayan duruşmanın Devlet Güvenlik Mahkemeleri heyeti, Mahkeme Başkanı Mehmet Turgut OKYAY ile üyeler Hakim Albay Abdülkadir DAVARCIOĞLU ve Hakim Hüseyin EKEN'den oluşmuştur. İddia makamında ise Ankara DGM Cumhuriyet Başsavcısı Cevdet VOLKAN ile Yardımcı Savcı Talat ŞALK bulunmuştur.

İmralı yargılamasında yaşanan olaylardan ziyade Öcalan'ın açıklamaları oldukça dikkate değerdir. Henüz, ilk duruşmanın başında söz isteyerek yaptığı kısa konuşmada, yakalandığı gün barış için yaşayacağına söz verdiğini ve Türkiye'ye getirildiği günden beri baskı ve işkence görmediğini ifade ederek demokratik cumhuriyet ekseninde, barış ve kardeşlik içinde devletin hizmetinde çalışmak istediğini açıkça ifade etmiştir.⁵⁶ Demokratik cumhuriyet, günümüzde bile, Öcalan'ın şahsında terör örgütünün ve uzantılarının siyasallaşma çabasında kullandığı en önemli kavramdır. Zira 1980'lerden 1990'ların sonuna kadar örgütün bağımsız büyük Kürdistan hedefinin gerçekleşmesi için yapılacak her türlü eylemi milli kurtuluş

⁵⁵ Arslan Tekin, a.g.e., s.63-64

⁵⁶ Öcalan Davası, (Çevrimiçi) <http://www.belgenet.com/dava/durusma01.html> (17.01.2010)

havasında sunan ve bu doğrultuda şekillendirdiği söylemi, silahlı propaganda kabiliyetinin zayıflaması ile birlikte, yerini demokratik cumhuriyet tezine bırakmıştır. İlerleyen dönemlerde Öcalan, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne verdiği savunmasına "Sümer Rahip Devletinden Halk Cumhuriyeti'ne Doğru" adını vermek suretiyle bağımsız büyük Kürdistan'dan demokratik cumhuriyete uzanan strateji değişikliğini kaleme almış ve yayımlamıştır⁵⁷

Mahkeme süreci boyunca Öcalan, ayrılık ve ayrılıkçılık gibi kavramlardan uzak durarak birlik, bütünlük, bir arada yaşama gibi kavramlar üzerinde durmuştur. Stratejik değişikliğin sonucu olarak ortaya çıkan ve mahkeme sürecinin genelinde hakim olan bu yumuşak söylemin ayrıntılarına bakıldığında Öcalan'ın, yürüttüğü terör faaliyetlerini son Kürt isyanı olarak adlandırması, Kürt halkının sözcüsü konumuna gelmeye çalışmasının gayreti olarak değerlendirilebilir. Cumhuriyet Savcıları'nın iddianamesine karşı verdiği ilk savunmasında, ayrı bir devlet seçeneğinin ideolojik bir söylem olmaktan öte gidemeyeceğini; dolayısıyla, Devlet ile Kürtler arasındaki sorunların çözümünde demokratik birlikteliğin en uygun çare olduğunu ifade etmesinin yanı sıra, Kürt sorunu olarak adlandırdığı mevcut durumun demokratik çözüm ile sonuçlandırılması gerektiğini söylemesi ve bu konuda, "Demokratik Birlik İçin Tezler"⁵⁸ başlığı altında sıraladığı çözümlerde, ülke bütünlüğünün ortak vatan gerçeğini güçlendireceğini ve demokratik cumhuriyetin siyasal birlik ve bağımsızlık çerçevesinde gerçekleşeceğini; dolayısıyla, askeri ve silahlı güç uygulamalarının anlamını yitirdiğinden artık, terk edilerek başta PKK olmak üzere yasadışı konumda olan birçok örgütün barışla birlikte normal siyasal ve yasal sürece kendini uyarlaması gerektiğini ifade etmesi, bu gayretinin önemli bir sonucudur. Öte yandan, Kürt toplumundaki dil ve kültür özgürlüğünün önündeki engellerin kaldırılmasını gerektiğini savunarak Kürt sorununun tarih, dil, kültür araştırma ve ön hazırlık okullarıyla yayma ve yine bununla bağlantılı serbest kitap, gazete radyo,

⁵⁷ Fikret Bila, a.g.e., s.92

⁵⁸ Arslan Tekin, a.g.e., s.302-311

televizyon ve benzeri yayım araçlarına özgürlük tanımayla özgün çözümün yakalanacağını söyleyerek⁵⁹ Kürt kimliği-kültürel haklar ekseninde talepler gündeme getirmesi, demokratik cumhuriyet tezinin içini doldurmaya çalışma gayretinin sonucudur.

Öcalan'ın esas hakkındaki mütalaaya karşı yaptığı savunmasında, askeri silahlı çatışmanın devamı halinde, PKK'nın gerek ülke içi, gerek dünyanın tüm önemli ülkelerinde ve hudutların her iki tarafında tuttuğu mevziler, kazandığı tecrübe, lojistik alım olanakları, silah temininde kolaylıklar, mali imkânlar, aday temin etme ve daha da artan rezervler, uygun coğrafya ile birleştirilince bu işin yıllarca sürdürüleceğini ifade ederek,⁶⁰ Kürt halkının dayanma gücünün artık kalmadığını; dolayısıyla, terör örgütünün 1 Eylül 1998 tarihinde tek taraflı olarak ilan ettiği ateşkesin sorumlu bir yaklaşımın sonucu olarak, yeni bir süreci başlatmanın gerekli olduğunu ifade etmiş ve örgüt üzerindeki manevi etkisini kullanarak PKK'nın silahlı mücadeleyi bırakmasını başarıyla yerine getireceğini belirtmiştir.⁶¹ Öcalan, savunmasındaki bu sözleriyle, hem bir yandan tehditte bulunmakta, hem de barış ve uzlaşma teklif etmektedir. PKK'nın dağdan indirilmesini hayatta kalması şartına bağlayan Öcalan, idam edilmesi durumunda, PKK terörünün geçen 15 yılın çok ötesinde, önümüzdeki yüzyıla yayılabileceğini iddia etmiştir.

29 Haziran 1999 tarihinde yapılan karar duruşmasında, Öcalan'ın kurduğu silahlı terör örgütü PKK'yı aldığı kararlar ve verdiği emir ve talimatlarla sevk ve idare ederek, devletin hâkimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını, devlet idaresinden ayırmaya matuf eylemleri gerçekleştirdiği sabit görüldüğünden, eylemine uyan Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesine göre ölüm cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.⁶²

⁵⁹ Arslan Tekin, a.g.e., s.307

⁶⁰ Arslan Tekin, a.g.e., s.548

⁶¹ Arslan Tekin, a.g.e., s.559

⁶² Arslan Tekin, a.g.e., s.648

2.4.2. Örgütün Yenilenme Çabaları: KADEK ve KONGRA-GEL

PKK terör örgütü kurulduğu günden beri, ideolojik reçetesinin öngördüğü şekilde şiddet ve terörü kullanarak insanları önce devletten koparmış sonrasında ise amaçlarına uygun bir şekilde örgütlemiştir. Ancak ideolojik şablona uygun bir gelişim süreci izleyememiş ve 1992 yılından itibaren silahlı gücünün büyük kısmını kaybetmiştir. Öcalan'ın yakalanmasından sonra, örgütün dağılacağı yönünde yapılan analizlerinden farklı olarak, geliştirilen strateji değişikliğinin bir gereği olarak silahlı mücadeleden vazgeçilmiş ve siyasal mücadele ön plana çıkarılmıştır. Ancak bu mücadelenin dünyada terör örgütü olarak tanınan PKK adı altında yapılmasının zorluğu sebebiyle yeni örgüt kurulması benimsenmiştir. Bu kararın alınmasında, Öcalan'ın yeni stratejisi gereği, şiddet dönemini sonlandırarak demokratik hakların talep edildiği bir siyasal mücadele dönemine geçmeyi tercih etmesi önemli bir rol oynamıştır. Bunun yanı sıra, 1999 yılında, Türkiye'nin AB'ye tam üyelik için aday ülke statüsü kazanmasıyla başlayan süreç, PKK'nın aynı dönem içinde yöneldiği strateji değişikliğine yöneldiği süreçle örtüşmektedir. PKK, söz konusu bu dönemde, AB paralelinde politikalar üreterek Türkiye'nin dış politikası ile örtüşen bir ivme yakalama gayreti içinde olmuştur. Türkiye'nin AB'ye tam üyelik hedefini dış politikasının ilk maddesi olarak belirlemesi, bu çerçevede Kopenhag Kriterleri'ne uygun bir şekilde Ulusal Program adı altında topladığı demokratikleşme, kişi temel hak ve özgürlükleri, azınlıklar ve kültürel haklar alanında gerçekleştirmeyi planladığı değişiklikler, PKK'nın bu çizgide yoğunlaşmasına ve AB baskısından yararlanmasına yol açmıştır. Öte yandan, 11 Eylül terör saldırılarından sonra terörle mücadele konusunda dünya kamuoyunda yeni hava ve bu süreçte Türkiye'nin PKK'nın terör örgütü olarak tanınması için uluslararası düzeyde girişimlerini yoğunlaştırması, PKK'nın yerine ABD ve AB'nin kabul edebileceği siyasi nitelikli yeni örgütün kurulması benimsenen yeni stratejinin gereği olmuştur.

4-10 Nisan 2002 tarihleri arasında 8. kongresini yapan PKK, isim değiştirerek KADEK adını almıştır. Uluslararası alanda meşruiyet kazanma amacıyla kurulan terör örgütünün ve elebaşı Öcalan'ın, isim değişikliği ile hedeflediği amaca ulaştığı söylenebilir. Zira 18 Haziran 2002 tarihinde Avrupa Birliği Daimi Temsilciler Komitesi, DHKP-C ile birlikte PKK'yı terör örgütü listesine alırken⁶³ Türkiye'nin, KADEK'in de bu listeye alınması gerektiğini savunmasına rağmen, yeni kurulan örgütün PKK'nın devamı olduğuna dair bir veri bulunmadığı gerekçesiyle KADEK'i listeye almamıştır.

11 Eylül terör saldırılarının yarattığı ortamda Türkiye, KADEK'in de terör örgütü olarak kabul edilmesi konusunda ısrarcı olmuştur.⁶⁴ Teröre bakış açısından büyük bir değişim yaşayan ABD ve AB'nin Türkiye'nin bu ısrarı karşısında KADEK'in de terör örgütü listesine alınacağını sinyallerini vermesinin yanı sıra, ABD'nin Irak'ı işgali ile birlikte bölgesel ve küresel politikaların yol açtığı gelişmeler ve Türkiye'de yaşanan iktidar değişikliği neticesinde, AB üyelik sürecinde uyum yasalarının çıkarılmaya başlamasıyla oluşan politik ve hukuki ortam, KADEK'i zorlamaya başlamıştır. Bu koşullar altında, 26 Ekim-6 Kasım 2003 tarihleri arasında KADEK'in 2. olağanüstü kongresinde, örgütün feshedilerek yerine KONGRA-GEL'in kurulduğu ilan edilmiştir. Örgütün başkanlık konseyi üyesi Cemil BAYIK kongreyi açış konuşmasında, fesih kararının gerekçelerini, ABD'nin Irak'a müdahalesiyle ortaya çıkan yeni durumun, mevcut yapının dönemin ihtiyaçlarına cevap vermemesi, yeni siyasal açılım ve örgütün ihtiyaçları şeklinde açıklamış; bundan sonra, uluslararası ölçütlere uygun faaliyetler içine gireceklerini, ateşkesin de devam edeceğini ifade etmiştir.⁶⁵

Ancak, KONGRA-GEL de örgüt açısından istenilen sonucu tam vermemiş ve Avrupa Birliği Daimi Temsilciler Komitesi tarafından 2 Nisan

⁶³ The Council Of the European Union Decision About Terrorists Organizations, Official Journal of the European Communities, Luxembourg, 18.06.2002, s.27

⁶⁴ “Türkiye KADEK’e Karşı Harekete Geçti” Hürriyet Gazetesi, s.1

⁶⁵ “PKK Yeniden Ad Değiştirdi” Sabah Gazetesi, s.1

2004 tarihinde PKK tüm isimleriyle birlikte terör örgütleri listesinde sayılmıştır.⁶⁶

2.4.3. Örgütün Siyasallaşma Çabaları

PKK terör örgütünün şiddet ve terör temelli ideolojik anlayışı çerçevesinde dile getirilen bağımsız Kürdistan iddiasından vazgeçilerek bunun yerine, Öcalan'ın yakalanmasıyla birlikte dile getirdiği demokratik cumhuriyet tezini savunan KADEK ve KONGRA-GEL'in kurulması, Kürtlerin yaşadığı ülkelerde demokratik haklar talebine endeksli siyasal mücadele isteğinin birer göstergesidir. Öcalan'ın yakalanıp Türkiye'ye getirilmesiyle birlikte başlayan bu sürecin perde arkasında yaşanan olaylar, siyasallaşma isteğinin sebeplerini ortaya koyması bakımından önem arz etmektedir.

PKK'nın, 1999 Ocak-Şubat döneminde yapılan VI. Kongresinde, eyalet yapılanmasından saha yapılanmasına geçilmesi, fedailik eylemlerine başvurulması, Kuzey Irak'ta Kürt gruplar üzerinde etkinlik sağlayabilmek için PKK/BAŞUR yapılanmasına gidilmesi, diğer sol terör örgütleriyle birlikte hareketin sağlanması için Anadolu Halk Kurtuluş Ordusu (AHKO) oluşumunun hayata geçirilmesi, kadın kollarındaki faaliyetlerin partileşerek etkinleştirilmesi kararları alınmıştır.⁶⁷ Ayrıca, Öcalan'ın yakalanışının ABD, İsrail ve Türkiye'nin işbirliğinde gerçekleşen uluslararası bir komplonun sonucu olduğu vurgulanmıştır. Kongreye katılan 300'ü aşkın delegenin oy birliği ile Öcalan gıyabında, yeniden genel başkan seçilmiş ve tüm örgüt unsurlarının daha fazla birlik ve bütünlük içinde Öcalan'ın çizgisinde hareket edeceği açıklanmıştır. Öcalan'ın tüm talimatlarının yerine getirilmesi gereken bir emir olduğu vurgulanarak bütün görevlerin bir fedai ruhuyla yürütülmesi zorunluluk olarak görülmüştür.

⁶⁶(Çevrimiçi) <http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=35366&l=1> (22.01.2010)

⁶⁷ Mehmet Ali Bal, Savaş Stratejilerinde Terör, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2003, s.180

Söz konusu bu kararların alınmasından sonra yurt içinde ve dışında örgüt militanlarınca yoğun olarak Molotoflu saldırılar, yasadışı gösteri ve yürüyüşler, cezaevlerinde açlık grev eylemlerinde artış görülmüştür. Özellikle, 16 Şubat-16 Mart 1999 tarihleri arasında, sadece İstanbul ilinde, 300 ayrı terör eylemi PKK'lı teröristlerce gerçekleştirilmiş ve çok sayıda sivil hayatını kaybetmiştir.⁶⁸ 13.03.1999 tarihinde İstanbul Kadıköy'deki Mavi Çarşı alışveriş merkezine yönelik gerçekleştirilen molotof kokteylli saldırı, PKK'nın gerçekleştirdiği en kanlı terör eylemlerinden biri olmuş ve 13 kişi hayatını kaybetmiştir.⁶⁹

Öcalan, yakalanmasından itibaren vermiş olduğu beyanların hepsinde barış ve demokratik cumhuriyet çizgisine vurguda bulunmuş ve terörist kimliğinden uzak durarak demokrasi mücadelesi veren bir siyasi imajı çizmeye çalışmıştır. PKK ve uzantıları da ilerleyen dönemlerde bu çabaya destek vermek için Öcalan'ı, 1980'li yıllarda Güney Afrika'da siyahların özgürlüğü için mücadele veren Nelson MANDELA'ya benzetmiştir. Nitekim, dönemin DTP eş başkanı Ahmet TÜRK, 2009 yılındaki Nevruz kutlamalarında yaptığı açıklamada, Mandela'nın yıllarca cezaevinde yattığını, özgürleşince zenci beyaz bir araya gelerek sorunu çözdüğünü söyleyerek Abdullah Öcalan'ın da Kürt halkı için önemli olduğunu, eğer sorunun çözülmesi isteniyorsa, Öcalan'ın özgürleşmesinin gerektiğini söylemiştir.⁷⁰ Ancak VI. Kongre kararları sonrasında artan şiddet ve terör eylemleri, söz konusu yeni imajın anlamını yitirmesine sebep olmuştur. Öcalan, bu durumdan hiç hoşnut olmadığını avukatları ile 17 Mart 1999 tarihli görüşmesinde dile getirmiştir.⁷¹ Parti adına yapılan eylemlerin derhal durdurulmasını isteyen Öcalan, örgütü çözüme götürecek çizginin barışçıl-politik çözüm olacağını dolayısıyla, örgütün 1 Eylül 1998'de ilan ettiği tek

⁶⁸ Türkmen Törel, "PKK Terör Örgütü Tarihsel ve Siyasal Gelişim Süreci Bakımından İncelenmesi 1978-1998", Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Doktora Tezi, Isparta, 2002, s.140

⁶⁹ "Molotoflu Caniler", Zaman Gazetesi, 14.03.1999, s.1

⁷⁰ "Terörist başını Mandela'ya benzeten Türk Hakkında Fezleke", Zaman Gazetesi, 30.05.2009, s.1

⁷¹ Erdal Şimşek, "İmralı PKK'nın Yeni Karargahı mı" Neden Kitap, Nisan 2006, s.20

tarafli ateşkese baęlı kalınmasını istemiřtir. Ayrıca, Türkiye dūřmanlıęının bir kenara bırakılarak iyi bir barıř ve af kampanyası bařlatılması ve ite ve dıřta gūndemleřtirilmesini istemesi, Ŗcalan'ın temelini atmak istedięi yeni politik sŖylem için rahat bir ortam oluřmasını saęlamaya yŖnelik istekler olarak deęerlendirilmektedir. Ŗcalan'ın açıklamalarına kayıtsız řartsız itaat edileceęini kamuoyuna VI. kongrede bildiren Ŗrgūt tarafından kabul gŖren bu isteklerinin yanı sıra, 02 Aęustos 1999 tarihinde yaptıęı aęrı ile, terŖr Ŗrgūtū, yurt içinde bulunan silahlı gruplarını yurt dıřına çekme kararı olarak bu çaęrıya uymuřtur. Nitekim, 1 Eylūl Dūnya Barıř Gūnū dolayısıyla, terŖr Ŗrgūtūnūn bařkanlık konseyi Ŗyesi Osman ŖCALAN yaptıęı açıklamada, geriye dŖnūlmemek Ŗzere, 1 Eylūl'den itibaren silahlı eylemlere son vereceklerini açıklamıřtır.⁷² Aynı dŖnem içinde, yine Ŗcalan'ın talimatları doęrultusunda "demokratik cumhuriyete destek iyi niyet adımı" adı altında Birinci barıř ve demokratik Ŗzūm grubu adıyla bir grup PKK'lı Türkiye'ye gelmiřtir. Bundan kısa bir sūre sonra, İkinci Barıř ve Demokratik Ŗzūm Grubu adı altında bir grup, 29 Ekim 1999 tarihinde Avusturya'nın bařkenti Viyana'dan havayoluyla Türkiye'ye gelmiřtir.⁷³ Aynı amaca hizmet eden benzer durum, 2009 yılında da yařanmıř ve hūkūmetin kamuoyuna sunduęu, ancak içerięini net bir řekilde ortaya koyamadıęı demokratik açılım sūrecinde Ŗcalan, 1999'daki stratejik anlayıřı çerçevesinde, tıkanan sūrecin Ŗnūnūn açılması amacıyla Türkiye'ye onar kiřilik Ŗ grubun gŖnderilmesini Ŗnermiř, Ŗrgūt bu Ŗneri çerçevesinde barıř gruplarının Mahmur, Kandil ve Avrupa'dan Türkiye'ye geleceęini ve bu grupların amacının, Türkiye'de demokratik barıř sūrecine yol aldırarak, yumuřama ortamını geliřtirmek, gerçek bir barıřın geliřmesi için psikolojik atmosferi oluřturmak olduęu açıklamasını yapmıřtır.⁷⁴

⁷² Mehmet Baransu, "ok YŖnlū Oyun Sahnede" Aksiyon Dergisi, Sayı 253, Tarih 09.10.1999, s.53

⁷³ "Abdullah Ŗcalan'dan PKK'ya: Teslim Ol

(evrimii) http://www.haberaktuel.com/news_detail.php?id=229863&uniq_id=1266897209 (21.01.2010)

⁷⁴ Kamuoyuna"

(evrimii) <http://kurdish-info.eu/media/files/KCK%20Baris%20Grubu%2016.10.2009%20tr.pdf> (21.01.2010)

PKK terör örgütünün sert ve tehdit nitelikli kararlar içeren VI. kongrenin aksine, 2-23 Ocak 2000 tarihleri arasında gerçekleştirmiş olduğu olağanüstü VII. kongre, örgüt faaliyetleri ve ortaya konulan strateji konusunda önemli kararların alındığı bir dönemi ifade etmektedir. Zira, Öcalan'ın çerçevesini çizdiği strateji değişikliği, bu kongre ile aynen benimsemiş ve demokratik cumhuriyet tezi olarak kayda geçmiştir. Bu bakımdan VII. kongre, örgütün siyasallaşma yolunda attığı önemli bir adım olarak kabul edilmektedir.

Kongrede, silahlı mücadele gerçeğinin ulusal demokratik gelişmedeki rolünü büyük ölçüde oynadığına karar verildiğinin dile getirildiği, bu doğrultuda iç ve dış gelişmelerin zorunlu bir gereği olan yeni parti stratejisinin temel mücadele biçimi olarak demokratik siyasal mücadelenin benimsendiği ve her alanda uygulanmaya konulmasının kararlaştırıldığı, bu çerçevede silahlı mücadele örgütü olan ARGK'nın değişmesi gerektiği sonucuna varılarak Türkiye'nin demokratik dönüşümüne ve sözde Kürt sorununun çözümüne bağlı olan varlığının Halk Savunma Gücü biçiminde düzenlenmesinin uygun görüldüğü, benimsenen yeni strateji ve temel mücadele biçimi doğrultusunda tüm örgüt yapısını değerlendiren kongrenin, yeni stratejik yaklaşımla çelişen örgütlenmelerin aşılmasını ve bu temelde partinin yeniden yapılandırılmasını karar altına aldığı ve aynı çerçevede bir cephe örgütlenmesi olan ERNK'nın aşılıp, bunun yerine her alanda demokratik halk birliklerinin örgütlenmesinin, yasal örgütlenme ve demokratik siyasi mücadelenin her alanda geliştirilmesinin, bu doğrultuda demokrasi güçlerinin en geniş birliğini ve mücadelesini yaratırken özellikle işçi, kadın ve gençlik kesimlerinin örgütlenmesine ve mücadelesine büyük önem verilmesinin gerekli görüldüğü açıklanmıştır.⁷⁵

Öte yandan, "Serhildan-Sivil İtaatsizlik" adı altında Filistin intifada tarzında eylemliliğin yaygınlaştırılması kararlaştırılmıştır. PKK açısından serhildan, silahlı mücadelenin ardından imha ve zafer koşullarının olağanüstü

⁷⁵ Mehmet Ali Bal, a.g.e., s.184

şartlarda bir arada yaşandığı ve olumsuzlukların daha ağır bastığı süreçte, yoğun tartışmalarla belirlenen bir mücadele taktiğidir. Bu tarz bir mücadele taktiği, VII. kongre sonrasında stratejik mücadele biçimi olarak yerini almıştır. Siyasal mücadele ve serhildan ile ilgili olarak, şiddet içermeyen her türlü meşru zemin zorlanarak egemen güçlerin çözüm sürecine girmelerinin sağlanacağı, bu amaçla başta kadın, gençlik ve emekçi kesim olmak üzere toplumun tüm kesimlerinin her alanda örgütlenme eylemlerine dayanacağı; kültürel, basın-yayın ve diplomatik faaliyetlerin siyasal mücadelelerin aracı olarak görüleceği vurgulanmıştır.⁷⁶ Örgütün bu kararı almasında, halk desteğinin azalması, yetersiz lojistik destek, örgüt kadrolarına katılımın azalması, silahlı faaliyetlerin tıkanması, örgütün silahlı faaliyetlerine karşı bölge halkının tavır alması, ateşkes talebinde bulunmasına rağmen bu talebinde başarısız olması ve Öcalan'ın cezaevinde bulunması gibi sebepler yer almaktadır.⁷⁷

Bir tanıma göre sivil itaatsizlik, şu ya da bu ölçüde adil ilişkilerin hüküm sürdüğü demokratik sistemde ortaya çıkan ciddi haksızlıklara karşı, yasal imkânların tükendiği bir noktada son bir çare olarak başvurulmuş, anayasa ya da toplumsal sözleşmede ifadesini bulan, ortak adalet anlayışını temel alan, şiddeti reddeden, yasadışı politik bir edimdir.⁷⁸ Sivil itaatsizlik kavramı ilk olarak, 1800'lü yıllarda, ABD'li düşünür Henry David THOREAU tarafından dile getirilmiştir. Ona göre, sivil itaatsizlikteki esas fikir, fertlerin devlet için değil devletin fertler için olduğudur. Bir azınlık eğer, çoğunluğa uyunca ahlaki prensiplerden taviz vermek durumunda ise çoğunluğu reddedebilmelidir.⁷⁹ Yaklaşık 200 yıl sonra THOREAU'nın sivil itaatsizlik konusundaki düşünceleri Hindu avukat Mohandas Karamchand GANDHI'yi derinden etkilemiş ve 20. yüzyıl'ın en etkili sivil itaatsizlik modelini oluşturmuştur.

⁷⁶ Necati Alkan, "Sivil İtaatsizlik ve Terör Örgütü PKK-KADEK'in Serhildan Eylemleri", Polis Dergisi Özel Sayısı, Sayı:34, Yıl:2003, s.259

⁷⁷ Necati Alkan, a.g.m., s.259

⁷⁸ Mevlüt Aykoç, "Sivil İtaatsizlik" Emekçiler Forumu Dergisi", Sayı:2, Ağustos 2001, s.17

⁷⁹ B. Robert Downs, "Dünyayı Değiştiren Kitaplar", Çeviren: Erol Güngör, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1997, s.102

Terörizmle sivil itaatsizlik arasındaki illiyet bağı, terörist örgütlerin kendi amaçları adına sivil itaatsizlik eylemlerini bir araç haline getirebilmeleridir.⁸⁰ Çeşitli örnekler, teröristlerin kullandığı şiddetin korkutma dışında nihai hedeflerine hizmet etmediğini göstermektedir. Bu yüzden, terör örgütleri ya amaçlarına ulaşamadıkları için dağılmakta ya da siyasallaşma yoluna başvurarak bir anlamda maske değiştirmektedir.

Terörizm ve sivil itaatsizlik arasındaki bu bağa verilebilecek en güzel örnek, PKK'dır. Zira VII. kongrede sivil itaatsizlik ile ilgili alınan karar doğrultusunda, Kürdistan olarak adlandırılan ve Türkiye, İran, Irak ve Suriye topraklarının bir kısmını içeren ülkelerde faaliyet göstermek üzere, eğitim düzeyi yüksek, konuşma ve etkileme yeteneğine sahip, kent yaşantısını iyi bilen mensuplarını, Irak'ın kuzeyi ile İran sınır hattında yer alan, hastane, okul ve elektrik santrali gibi alt yapı unsurlarının bulunduğu ve örgütün ideolojik karargâhı olarak siyasal çalışmalar kapsamında eğitim verilen Dole Koge isimli kampında⁸¹ Türkiye Çalışma Grubu, Ortadoğu Çalışma Grubu, Basın Yayın Okulu, Kültür Okulu, Kültür Sanat Okulu ve Edebiyat Okulu gibi sözde okullar kurarak, bu okullarda, demokratik cumhuriyet projesi, sivil itaatsizlik siyasi serhildan, Kürt halkının ayaklanması, Gandhi modeli gibi siyasi eğitimler, ayrıca bu eğitimlerin yanında silah kullanma gibi askeri eğitimler de verdiği, bu örgüt mensuplarını ülkemize ve Kürdistan olarak adlandırdıkları bölgedeki diğer ülkelere gönderip bu ülkelerdeki legal görünüm altında faaliyet gösteren sivil toplum örgütleri ile kurum ve kuruluşlara yerleştirerek, buralarda örgüt kararları doğrultusunda örgütleme ve çeşitli legal görünüm altında faaliyetler yapmalarını sağlamaktadır.⁸²

PKK terör örgütünün VII. kongresi, ideolojik söyleminin değişmesi bakımından önem arz etmekte iken, örgütün son kongresi olan VIII. kongre de, bu söylemi dile getiren PKK'nın kabuk değiştirdiği bir kongre olarak ortaya

⁸⁰ Mustafa Çağlayandereli, "Sivil İtaatsizliğin Katılımcı Demokrasi Bağlamında Farklı Görünümleri", Polis ve Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl:4, Cilt:4, Sayı:, Nisan, 2006, s.60

⁸¹ "İsim İsim PKK'nın Hedef Kampları", Vatan Gazetesi, 12 Kasım 2007, s.1

⁸² Emin Demirel, Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar, s.233-234

çıkıştır. Terör örgütü, sözde başlattığı barış projesi kapsamında Abdullah Öcalan'ın doğum tarihi olan 04 Nisan 2002'de başlayıp 10 Nisan 2002'de biten ve Öcalan'ın ideolojik önder olarak ilan edildiği VIII. kongre ile ismini KADEK (Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi) olarak değiştirmiştir. Bu tarihe kadar PKK terör örgütü, Markisizim-Leninizm ideolojisi çerçevesinde Bağımsız Birleşik Kürdistan'ı kurmak amacıyla terörizm nitelikli silahlı eylemlerini sürdürürken kabul edilen demokratikleşme ve barış süreci stratejisiyle örgüt yapısını, Parti (KADEK), Ordu (HPG) ve Cephe (Kürt Demokratik Halk Birliği) şeklinde; amacını, Kürt kimliğinin kabulü temelinde anayasal vatandaşlık hakkının verilmesi şeklinde; stratejisini, siyasal mücadele ve eylem biçimini serhildan şeklinde değiştirdiğini açıklamıştır.⁸³

VII. kongrede, PKK'yı ikinci doğuşu gerçekleştiren örgütlenme olarak tanımlayan örgüt, KADEK yapılanmasını ise üçüncü yeni doğuş olarak tanımlayarak Öcalan'ın doğum günü olan 4 Nisan tarihini kuruluş günü olarak kabul etmiştir. "önderlik gerçeği ve demokratik uygarlık çizgisi üzerine" adı altında Öcalan'ın AİHM'e vermiş olduğu savunma, kongrede başkanlık raporu olarak benimsenerek "demokratik uygarlık manifestosu" olarak kabul edilmiştir. Öcalan'ın, Ortadoğu coğrafyasında yaşayan bütün Kürtler için liderliği ilan edilerek demokratik uygarlık çizgisinin Kürtlerin yanı sıra tüm Ortadoğu toplumları için taşıdığı yaşamsal önemi ve bu çizgiyle birlikte yaratıcısı Öcalan'ı sahiplenmeyi gerektirdiği ifade edilmiştir.⁸⁴ Öcalan'ın bölgedeki tüm Kürtler için liderliğinin tescili amacına yönelik bu kararın diğer bir boyutunda ise, Öcalan'ın yaşamını garanti altına alarak dünya kamuoyuna siyasal mücadele mesajı yatmaktadır. PKK'nın ulusal direniş olan misyonunu tamamladığı ve KADEK'in de demokratik kurtuluş misyonu ile ortaya çıktığı ifade edilmiştir. Örgütün bu ifadesinin altında, PKK tarafından sözde Kürt ulusal direnişinin tamamlandığı, devamında şiddet unsurunun sürdürülmesi ve aynı çizgide kalınmasının örgütü kısır döngüye götüreceği ve zarar

⁸³ Emin Demirel, *Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar*, s.249-250

⁸⁴ Fikret Bila, a.g.e., s.111-112

vereceği düşüncesi yatmaktadır.⁸⁵ Bununla birlikte, PKK'yı asla tümüyle inkâr etmemiş, PKK'nın tek meşru mirasçısı olarak maddi ve manevi kazanımlarının demokratik kurtuluş mücadelesine uygun düşecek biçimde kullanacağını açıklamıştır.⁸⁶ Nitekim HPG (Halk Savunma Güçleri)'nin Kürdistan coğrafyasının herhangi bir yerinde konuşlanabileceği, belirtilen hedeflere siyasal ve kitlesel mücadele ile ulaşılabileceği, ancak buna karşı durulduğu takdirde HPG'nin devreye gireceği belirtilmiştir.⁸⁷ Kongre sonrasında yapılan açıklamada, buna paralel ifadeler kullanılarak silahlı mücadelenin, Öcalan'ın idam edilmesi ve örgüte yönelik operasyona girilmesi halinde yeniden başlatılacağı; ihtiyaç duyulduğunda, silahın geniş kapsamda kullanılacağı ve silahlı unsurların tasfiye edilmeyeceği belirtilmek suretiyle terör örgütünün yeni dönemde de stratejisinin temel dayanağı olarak silahlı teröristlere dayandığı görülmüştür.⁸⁸

Yeni bir örgütün kurulması birlikte, strateji değişikliğine uygun olarak siyasal ve kültürel içerikli yeni talepler gündeme getirilmiştir. İdam cezasının kaldırılarak Öcalan'ı da kapsayacak bir genel affın çıkarılması, olağanüstü hal uygulamasının kaldırılması, köy koruculuğunun tasfiye edilmesi, göç ettirilen halkın yerlerine dönmesi sağlanarak uğradığı zararların telafi edilmesi, Kürt kimliğinin kabul edilmesi ve anadilde eğitim hakkının tanınması gibi konularda Türkiye'nin acil adımlar atması gerektiği dile getirilmiştir.⁸⁹ Bunların dışında, çeşitli dönemlerde terör örgütünün stratejisine karşı çıkarak hizip düşen kişilere de yeniden KADEK etrafında birleşmeleri için çağrı yapılması, geçici köy korucuları için kendilerince sözde bir af çıkarılması⁹⁰ gibi konularda alınan kararlar da örgütün kendisine legal bir kılıf biçme gayretlerinin sonucu olarak değerlendirilmektedir.

⁸⁵ Taşkın Keleş, a.g.e., s.176

⁸⁶ Fikret Bila, a.g.e., s.113

⁸⁷ Emin Demirel, **Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar**, s.243

⁸⁸ Nihat Ali Özcan, Ö. Gün Rengin, "PKK'dan KADEK'e: Değişim mi Takiyye mi" Stratejik Analiz Dergisi, Aylık Uluslararası İlişkiler Dergisi, Sayı:25, Yıl: 2002 Mayıs, s.20

⁸⁹ Fikret Bila, a.g.e., s.114

⁹⁰ Emin Demirel, **Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar**, s.244

Örgütün siyasal anlamda talep olarak dile getirdiği hususların Türkiye’de, AB uyum yasaları adı altında çıkarılmasıyla birlikte, örgütün imajı ve etkinliği zayıflamıştır. Öte yandan, 11 Eylül terör saldırıları sonrasında teröre ve terör gruplarına yönelik başlatılan küresel nitelikteki mücadele, her ne kadar isim ve söylem değiştirmiş olsa bile, KADEK’in bir terör örgütü olarak görülmesinde bir değişiklik yaratmamıştır. Hala bir terör örgütü olarak anılmasında, örgütün, terörist niteliklerinden vazgeçmemesi ve terör eylemlerine yönelmekten çekinmemesi etkili olmuştur. Ancak, Türkiye’nin ABD ile birlikte Kuzey Irak’a girme ihtimalinin 1 Mart tezkeresi ile ortadan kalkmasıyla birlikte, PKK bir anlamda derin bir nefes almış, bozulan Türk-Amerikan ilişkilerinde, tarafını Amerika’dan yana koyarak hem bu ülke ile çatışmaya girme ihtimalini ortadan kaldırmış hem de kendisini Kuzey Irak’ta güvenceye almıştır. Nitekim ABD, Irak’ın kuzeyinde Kürt gruplarına olumlu yaklaşırken, PKK’ya farklı bir bakış açısıyla yaklaşmamış ve aleyhinde bir operasyon yapmadığı gibi açıktan bir tutum da almamıştır.⁹¹

Amerika’nın Irak’ı işgali ve bu işgal sonrasında bölgede meydana gelen askeri ve siyasal gelişmelerin etkisiyle başlayan bölgeyi yeniden yapılandırma çalışmaları, Kürtçü unsurların bölgeye ilişkin niyetlerinin canlandırılmasında ve hareketlenmesinde özel bir etki yapmıştır. Bölgenin tarihsel ve güncel gerçeklerine ayıkırı olarak yapılan bu uygulamalar, örgüt mensuplarında bölgenin düzenlenmesinde kendilerinin de bir araç olarak kullanılabileceği duygusunu uyandırmıştır.⁹² Bu bağlamda, 21 Ocak 2002 tarihinde PKK-KADEK Başkanlık Konseyi’nden, Amerikan Dışişleri Bakanlığı’na gönderilen bir mektup, aynı ay içinde bir Ortadoğu ülkesinde Amerikalı yetkililerle PKK-KADEK arasında yapılan görüşmenin ayrıntılarının yanı sıra varılan mutabakatı göstermesi açısından önem arz etmektedir. Söz konusu bu mektupta, yapılan görüşmelerin memnun edici şekilde geçtiği belirtilerek ABD’nin Irak’a müdahalesinin bölgede demokratikleşmenin yolunu

⁹¹ Fikret Bila, a.g.e., s.201

⁹² Veli Fatih Güven, “PKK’nın Yeni Oluşumu Kongra-Gel’in 2004 Yılında Olası Tehdit Durumu” Stratejik Analiz,, Aylık Uluslararası İlişkiler Dergisi, Sayı:45, Yıl: 2004Ocak, s.67

açacağı ifade edilmiştir.⁹³ Bu konuda PKK'nın, ABD ve AB'yle her alanda işbirliği yapacağı bildirilerek, Kürt sorununun çözümünde devletlerin yıkılmasından çok Türkiye, İran ve Suriye'de kurulacak demokratik rejimler ile Kürtlerin merkezi ve yerel iktidara katılması ve Kürt ulusal güçlerinin aralarındaki ilişkilerin düzelerek ittifak yapması için ABD'nin teşvik ve çabalarına ihtiyaç duyulduğu; bu noktada PKK-KADEK'in, Kürtler arasındaki çatışmayı önleyip birliği yaratmak için, isim değişikliği dahil, yeni adımlar atacağı vurgulanmıştır.⁹⁴ PKK-KADEK'in bu desteği, karşılıksız olmayıp bahsi geçen metinde, PKK'nın uluslararası çalışmalarına uygulanan kısıtlamaların kaldırılması, Öcalan'ın sağlık ve yaşam koşullarının acilen düzeltilmesi, idam cezasının kaldırılması ve Türkiye'nin HADEP'e uyguladığı baskının kaldırılması hususlarında ABD'nin girişimde bulunması istenmiştir.⁹⁵

PKK-KADEK'in isim değiştirme konusunda ABD'ye verdiği taahhüt, 2002 yılı sonlarında yerine getirilmiştir. 26 Ekim 2003'te yapılan IX. kongre ile, KADEK kendini feshederek; 27 Ekim-6 Kasım 2003 tarihleri arasında, PKK-KADEK'in amaçlarına daha çok hizmet edecek ve toplumun değişik kesimlerini de kapsayacak biçimde Kürdistan Halk Kongresi (KONGRA-GEL) adıyla siyasal görünümlü yeni bir yapı oluşturulmuştur. Bu görüntüyü daha belirgin hale getirmek için örgütün başına, geçmişte PKK'nın yönlendirmesiyle faaliyette bulunmuş eski DEP'li Zübeyir AYDAR, yardımcılıklarına yine eski DEP'li Remzi KARTAL, ayrıca PKK'nın üst düzey sorumlularından Osman ÖCALAN, Mizgin ŞEN ve Rıza ALTUN ile daha önce isimleri ön plana fazla çıkmamış olan Abdullah HİCAP ve Rengin MUHAMMED isimli şahıslar getirilmiştir.⁹⁶

KADEK'in feshedilmesi somut olarak şu gerekçelere dayandırılmıştır:⁹⁷

⁹³ “İlginç Flört: ABD-PKK Görüşmesi” Can Dündar, Milliyet Gazetesi, 18 Ocak 2003, s.20

⁹⁴ “Kuzey Irak'ta Federasyon Pazarlığı” Can Dündar, Milliyet Gazetesi, 19 Ocak 2003, s.20

⁹⁵ “Kuzey Irak'ta Federasyon Pazarlığı” Can Dündar, Milliyet Gazetesi, 19 Ocak 2003, s.20

⁹⁶ Güven, Veli Fatih, a.g.m., s.67-68

⁹⁷ “KADEK Kendini Feshetti”

(Çevrimiçi) <http://www.atilim.org/atilim/modules.php?name=Guncel&file=article&sid=2929> (30.01.2010)

- Demokratik ekolojik sisteme denk düşecek yeni bir örgütsel yapılanmanın yolunu açmak.
- Kapsayıcı, demokratik, özgür katılıma imkân veren ve Leninist parti etkilerini aşan yeni bir yapılanmaya yol açmak.
- Bu temelde Kürt halkını temsil edebilecek, uluslararası kriterlere uygun, meşru, demokratik ve yasal siyaset yapabilen bir muhataplık durumunun gelişmesinin yolunu açmak.
- Egemen ulus-devletlerle Kürt sorununun barışçıl demokratik çözümünü gerçekleştirmek için KADEK örgütsel varlığına son vermek.

KONGRA-GEL tüzüğü'nün 1. bölümünde, genel esaslar başlığı altında örgütün amacı⁹⁸, *“İnsanlığın demokrasi, özgürlük, eşitlik ve adalet özleminin ve bunu gerçekleştirme imkânları bakımından geldiği düzeyin çağdaş ifadesi olan demokratik ekolojik toplum felsefesini evrensel düzeyde savunmak. Bu temelde alternatif olarak devlet kurmayı ve sınıflı toplum uygarlığını hedeflemeyen, demokratik kurumlaşma ve sivil toplum gücüne dayalı, toplumu demokratikleştirerek devleti iş ve rol koordinasyonu işleviyle sınırlayan, cinsiyet sorununu eşitlik ve özgürlük temelinde çözen, insanın doğayı tahakküm altına alıp, hoyratça tahrip ve talan etmesine son vererek, öz bilinçli bir gerçekleşme olan insanı doğal var oluşun önemli bir bileşeni gören ve insan-insan, insan-doğa ilişkilerini uyumlu, bütünleyen bir düzeye kavuşturan demokratik ekolojik toplumu kurmak. Küresel hegemonyacılığa karşı, küresel demokrasi mücadelesi içinde yer almak. Kürt sorununun çözümü temelinde barış, demokrasi, özgürlük, eşitlik ve adaleti sağlamak. Kürt halkını ve Kürdistan'daki diğer etnik ve kültürel toplulukları ve ulus devlet bireylerini kapsayarak sınıflı toplum uygarlığının, özellikle dünya kapitalist sistemi ve reel sosyalizmin son iki yüz yıldır yarattığı, ayakta tuttuğu çağ dışı ve geri yapılanmaları aşmak. Kürdistan ve Ortadoğu zemininde bu amaçla mücadele yürüten güçlerin koordinasyonunu sağlayarak demokratik ekolojik devrime öncülük etmek. Oligarşik, teokratik, monarşik ve otokratik yapı ve*

⁹⁸ KONGRA-GEL Tüzüğü

uzantılarına karşı meşru savunma çizgisinde mücadele temelinde mevcut ulus devletlerle var olan sorunları barış içinde ve demokratik siyaset esaslarıyla çözmek. Türkiye, İran, Irak ve Suriye’de Kürt sorununu demokratik birlik temelinde, halkların özgür yurttaşlığı ve Demokratik Ortadoğu Birliği hedefine uygun olarak çözmek, bunun için bölgemizde yaşanan sorunların çözümsüz kalıp, kaosa yol açmasının esas kaynağı durumundaki milliyetçilik, dini fanatizm ve şovenizme karşı her zeminde mücadele yürütmektir.” şeklinde açıklanmış ve KONGRA GEL’in bu amaçlar doğrultusunda mücadele eden birey, örgüt ve kurumların çalışmalarını koordine eden çatı örgütü olduğu iddia edilmiştir.

Öcalan ile yeni örgütün bağı devam etmiş ve kendisi halk önderi olarak tanıtılmıştır. Örgütün tüzüğünde, “başkan apoya ilişkin kararlar” başlığı altında Öcalan’ın, Kürt halkını en güçsüz, umutsuz ve çaresiz olduğu; adına, diline, kimliğine dahi sahip çıkamadığı bir dönemde önderliğini omuzlayarak, bu tükeniş ve ölüm noktasından alıp bugünkü özgürlük düzeyine çıkardığı iddia edilerek bu çerçevede, Kürt halkının tartışmasız önderi olmasının yanı sıra, Mezopotamya uygarlığını çözümlendiği demokratik uygarlık manifestosunda, Ortadoğu’nun tarihini ve kültürel birikimini açığa çıkarıp güncelle taşıyacak bir perspektif ve çözümleme düzeyi ortaya koyarak aynı zamanda, Ortadoğu halklarının kökü derinde olan dogmatik, kaderci ve kul-köle zihniyetinden kurtularak, demokratik uygarlığın önemli bir dinamiği haline gelmelerinin yolunu da gösterdiği ifade edilmiştir.⁹⁹

Örgüt tüzüğünde dikkat çeken başlıklardan bir diğeri “terörizme ilişkin karar” başlığıdır.¹⁰⁰ Örgüt, terörizmin uluslararası sözleşmelerle tanımlandığını, tanımlamayı benimsemekle beraber, bulunduğu bölgenin özgünlüğünü de kapsayacak şekilde genişletmenin yerinde olacağını dile getirmiştir. Kürt halkının en temel hakkı olan dil, kültür ve kimliğine Türkiye Cumhuriyeti başta olmak üzere Kürdistan’ı egemenliğine alan diğer devletler

⁹⁹ KONGRA-GEL tüzüğü

¹⁰⁰ KONGRA-GEL tüzüğü

kısmi farkları olsa da inkâr ve imha temelinde terör uyguladığını; buna karşı, Kürt halkının meşru müdafaa hakkını kullandığını iddia ederek Türkiye'ye karşı yürüttükleri terör faaliyetlerini, kendi varlıklarına yönelik yürütülen yok etme politikasına karşı bir meşru savunma olduğunu; bu durumda, her bireyin ya da her kesimin örgütlenerek, silahlı mücadele dahil her türlü savunma hakkına sahip olduğunu; bu savunma refleksinin, BM'nin kriterlerine göre meşru olduğunu ifade etmek suretiyle eylemlerini terör niteliğinden çıkarma gayreti içinde oluşmuştur. Terör örgütü, bu konuda terör kapsamındaki suçların araştırılıp açığa çıkarılarak, faillerinin Lahey Adalet Divanı ve Mahkemesi'nde yargılanmasını benimsemiş ve bunun için çalışma kararı almıştır. Hiç şüphe yok ki, bu kararın altında yatan en önemli sebep, terör örgütünün uluslararası alanda tezlerini güçlendirici propaganda yapma olanağı sağlamaktır. Bu konuda, PKK terör örgütü 2008 yılı içinde aradığı fırsatı bulmuş ve Avrupa Adalet Divanı'na başvurarak **AB Konseyi**'nin PKK ve **KONGRA-GEL**"i terör örgütleri listesine alan kararını iptal ettirmiştir.¹⁰¹

Örgüt, silahlı mücadeleyi esas almadığını, faaliyetlerinin nitelik itibariyle siyasi ve barışçıl olduğunu, dolayısıyla PKK ve KADEK'in devamı değil tam tersine yeni bir oluşum ve yapılanma arzu ettiğini söylemiştir. Bu söylemini desteklemek için KONGRA-GEL'in kurulduğu IX. kongre öncesinde, KADEK olağanüstü kongresini yaparak kendisini feshetmiştir. KADEK'in kurulduğu VIII. kongre ise, PKK'nın feshi için ayrı bir kongre yapılmaksızın aynı kongrenin akışı içinde yaşanan bir devir teslim olayı şeklinde cereyan etmiştir.

Önceki iki örgütün silahlı alt unsuru olan HPG'nin yönetiminin ve politikalarının bundan sonra özerk olduğu vurgulanmıştır. Bu ayrışımın birlikte, ilerleyen dönemlerde gerçekleştirilecek şiddet eylemlerinden dolayı KONGRA-GEL'in bir sorumluluğunun olmayacağı, eylemlerin bağımsız

¹⁰¹ Court of Justice of the European Union, Case:T-229/02, Date:2008-04-03, Parties: PKK v Council, Field: Common Foreign and Security, (Çevrimiçi) http://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/ (24.12.2009)

olarak HPG güçlerinin yaptığı, kongrenin doğrudan müdahale yetkisinin bulunmadığı mesajı verilmek istenmiştir.¹⁰² Ancak IX. kongrenin hemen sonrasında KADEK'in genel başkanlık konseyi üyesi Cemal BAYIK yaptığı açıklamada, meşru savunma çizgisinin bundan sonra da geçerli olacağını vurgulayarak sömürgeci devletlerin inkâr ve imha siyasetinden vazgeçmemelerinin, Halk Savunma Güçleri (HPG) başta olmak üzere, demokrasi güçlerine ve Kürt halkına saldırıp operasyonlar düzenlemelerinin, meşru savunma çizgisinde derinleşme ve yetkinleşme zorunluluğunu ortaya çıkardığını ifade etmiştir.¹⁰³

Demokratik siyasal mücadeleyi hedef alan PKK/KONGRA-GEL bu amaçla, 01 Şubat-01 Mayıs 2004 tarihleri arasında “önderliğe özgürlük kampanyası” adı altında yeni bir kampanya başlatmış ve bu çerçevede, her ilde komiteler oluşturarak *“Abdullah Öcalan Kürt halkının önderidir. Barış ancak onunla gelişebilir. Biz A. Öcalan'ız, A. Öcalan da halktır. Bizim irademiz tutsak edilmiştir. Benim iradem olmadan benim hiçbir anlamım yoktur. İrademe kavuşmak istiyorum”* şeklinde kendilerini ihbar etme ve Öcalan'ın yanına götürülme isteği, Öcalan'ın sağlığı ile ilgili geçmiş olsun dilekçeleri içeren mektup ve kartpostalları gönderme, Öcalan'ın doğum gününü kutlama, Nevruz kutlamalarına katılma gibi eylemleri gerçekleştirmeyi planlamıştır.¹⁰⁴

Örgüt bu tür kampanyalarının yanı sıra terör faaliyetlerine, söylemlerinin aksine, devam etmiştir. Nitekim 15-26 Mayıs 2004 tarihleri arasında PKK/KONGRA-GEL'in yaptığı II. kongresinde örgütteki reformist grubu tasfiye eden gelenekçi kanat, Öcalan'ın da desteğini alarak Murat KARAYILAN'ın öncülüğünde örgütte tam bir hâkimiyet dönemi başlatmıştır.

¹⁰² Emin Demirel, *Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar*, s.261

¹⁰³ “KADEK Kendini Feshetti”

(Çevrimiçi) <http://www.atilim.org/atilim/modules.php?name=Guncel&file=article&sid=2929> (04.02.2010)

¹⁰⁴ Atilla Bayram, “1999 Sonrası PKK/KONGRA-GEL Terör Örgütü'nde Kimlik Arayışları ve Konya'daki Durumu”

(Çevrimiçi) http://www.egm.gov.tr/egitim/dergi/eskisayi/40/web/makaleler/Atilla_BAYRAM.htm (10.12.2009)

Yeni yönetimin anlayışına göre, gerilla ile desteklenmeyen siyasi serhildanların başarı yoktur.¹⁰⁵ Bu anlayışa paralel bir şekilde, HPG (Halk Savunma Birlikleri) tarafından 1 Eylül 1998'den beri sürdürülen tek taraflı ateşkesin 1 Haziran 2004 tarihi itibariyle bozulduğu ilan edilmiştir.¹⁰⁶ Bu çerçevede, söz konusu tarihten önce başlayan terör eylemleri, bu tarihten sonra hız kazanmış kırsal kesimden şehir merkezine doğru bir yayılma göstermiştir.

¹⁰⁵ İhsan Bal, Emre Özkan, “PKK Terör Örgütü Kronolojisi”, (Çevrimiçi) <http://www.usak.org.tr/dosyalar/dergi/z6UFq2LoFkdiuzBbZSt9qHMi7u4Ke2.pdf> (10.12.2009)

¹⁰⁶ “PKK Ateşkesi Sona Erdirdiğini Açıkladı” (Çevrimiçi) <http://www.habervitrini.com/haber.asp?id=132121> (25.02.2010)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. TÜRKİYE’NİN PKK-KONGRA-GEL TERÖR ÖRGÜTÜ İLE MÜCADELESİNDE ALMASI GEREKEN ÖNLEMLER

3.1. TÜRKİYE’NİN ÖRGÜTÜN OLUŞTURABİLECEĞİ TEHDİT DURUMLARINI ORTADAN KALDIRMAYA YÖNELİK ALMASI GEREKEN ÖNLEMLER

3.1.1. Siyasi Önlemler

Terör bir devlet sorunudur. Devlet sisteminin aksaksız şekilde yürümesinden ise siyasi iktidarlar sorumludur. Nitekim Anayasamızın 117. maddesinin ikinci paragrafında milli güvenliğin sağlanmasından ve Silahlı Kuvvetlerin yurt savunmasına hazırlanmasından, Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne karşı, Bakanlar Kurulu’nun sorumlu olduğu belirtilmek suretiyle bu sorumluluk açıkça ortaya konulmuştur. Ancak, bu sorumluluğun yerine getirilmesi için Türkiye gibi gelişme aşamasında olan ülkelerde, terörün tırmanmasında başta gelen etkenlerden siyasi irade önemli bir yer tutmaktadır.¹ Nitekim, gerek 12 Eylül dönemine kadar yaşanan şiddet ortamında gerekse PKK terörünün etkili olduğu dönemde siyasi partilerin arasında yaşanan kavgalar ve sorunlar, terörle mücadelede istikrarlı ve tutarlı bir siyasi iradenin ortaya konulmasını engellemiştir.

1990’lı yıllar boyunca, ülkemizin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde kronikleşen terör ve şiddet eylemleri ile bölge halkını rehin almayı

¹ Nevzat Bölügiray, **Anarşi ve Terör Nasıl Önlenir**, Tekin Yayınevi, İstanbul, 1996, s.21

başaran terör örgütü, bölge halkında bir anlamda terörist-rehine ilişkisi kapsamında ortaya çıkan Stockholm Sendromu'nun uyanmasına sebep olmuştur.² Bu hastalık tablosunun sonucunda, bölge halkının ruh halinde bir mağduriyet psikolojisi meydana gelmiştir. Diğer taraftan, bölge halkının etnik bir partiden çok, tüm Türkiye'yi kucaklayabilecek zihniyetteki siyasi partilere eğilim göstermesi zaman içerisinde azalmıştır. Hiç şüphe yok ki bunda, siyasi partiler arasında yaşanan haksız rekabetin, devlet otoritesinin bölgede zayıflamasının ve mahalli idarelerin gerçek anlamda yönetilememesinin de payı bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, terör örgütü yapısı gereği, hızla karar almakta ve aldığı kararları aynı şekilde uygulamaya koyarken siyasi iktidarın alınması gerekli olan siyasi önlemleri hantal bürokratik yapısı içinde kararlaştırması ve uygulamaya koyması oldukça zor görünmektedir. Bu sebepten dolayı, mevzuat içinde boğulmaksızın, karar verme ve uygulama sürecinin hızlı bir şekilde işletilmesine yönelik basit uygulamalar çerçevesinde sağlıklı bir karar alma mekanizmasının oluşturulması kaçınılmazdır.

PKK terör örgütünün güdümünde bulunan ve yakın zamanda kapatılan DTP'nin yerine kurulan BDP, siyasal imkânları kullanarak aynı çizgide siyaset yapmaya devam ederek terör örgütünün meclisteki sözcülüğünü yapmaktadır. Bu durumun önlenmesi için milletvekili dokunulmazlığının yapılacak anayasal düzenleme ile kaldırılması gerekmektedir. Kaldı ki, sadece terör suçlarında değil tüm suçlar kapsamında dokunulmazlığın kaldırılması ve hukuk devletinin bir sonucu olarak hızlı ve etkin bir şekilde adalete hesap verilmesinin zorunluluğu kaçınılmazdır. Benzer şekilde, milletvekillerinin meclisin ilk oturumunda yaptıkları yemine bir anlam ve sorumluluk yüklemek; bu yeminin, yapılması gereken bir prosedür olmaktan çıkarmak gerekmektedir. Bu bağlamda, milletvekillerinin ettikleri yemine sadık kalmalarının sağlanması için milletvekilliği yemini ile ilgili etkin yasal yaptırımlar oluşturulmalıdır.

² Ümit Özdağ, **PKK Terörü Neden Bitmedi Nasıl Biter**, Kripto Yayınları, Ankara, 2008, s.240

Terörün yoğun olarak yaşandığı Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin önemli sorunlarından biri, yaygın kaçak elektrik kullanımıdır. Öyle ki, devlete elektrik parasının ödenerek mali yükümlüğü yerine getirmek unutulur olmuştur. Ülke genelinde 2001 yılından sonra görülen düşüş oranının aksine, Güneydoğu Anadolu bölgesinde 2000 yılında % 48.64 olan kayıp-kaçak oranı, 2004 yılında % 50.34'e yükselmiştir.³ Kayıp-kaçak açısından bölge illerine bakıldığında Diyarbakır, Mardin, Batman, Şırnak ve Şanlıurfa illerinde % 60'lara varan kayıp-kaçak kullanımının olduğu ve bu kullanımların 2004 yılı maliyetinin Diyarbakır'da 232 Trilyon TL, Şanlıurfa'da 257 Trilyon TL, Mardin'de 185 Trilyon TL, Batman'da 77 Trilyon TL ve Şırnak'da 68 Trilyon TL olduğu görülmüştür.⁴ Güneydoğu Anadolu bölgesinin son beş yıldaki toplam kayıp-kaçak maliyeti ise yaklaşık olarak 3 Katrilyon TL olmuştur.

Devlet otoritesinin sağlamlığını toplanan vergi ile ölçmek mümkündür. Çünkü yasalar çerçevesinde otoritesini kuran bir devletin vatandaşına götüreceği hizmet toplayacağı vergi ile doğru orantılıdır. Sayısal veriler ışığında, bölgede Devletimizin otoritesinin zafiyete uğradığı ortadadır. Bu durumun ortadan kaldırılması için alt yapı olanaklarının iyileştirilerek kaçak kullanımların sonlandırılması, mali kaybın önüne geçilmesinin ötesinde zafiyete uğrayan devlet otoritesinin yeniden tesis edilmesi bakımından zorunluluktur.

Sonuç olarak, gerek makro planda gerekse mikro planda bölge halkı üzerindeki psikolojik sorunu ortadan kaldırmak için alınacak siyasi önlemlerin temel felsefesi, her iki planda da devlet otoritesinin yeniden tesis edilerek devlete olan bakış açısının değiştirilmesi, bir anlamda devletin yeniden kurulması olmalıdır. Nihayetinde, otoriteyi kuracak olan şey Atatürk büstlü ve Türk bayrağı çekili resmi binaların varlığı değil, bu iki değer ışığında o binalarda görev yapacak olan zihniyettir.

³ Abdullah Atalay, "TEDAŞ'ın Güneydoğu Anadolu Bölgesi Hizmetleri ve Kayıp-Kaçak Enerji Sorunu", Güneydoğu Anadolu Bölgesi Enerji Forumu, Diyarbakır, 2005, s. 36

⁴ Abdullah Atalay, a.g.m., s. 36

3.1.2. İdari Önlemler

Bu güne kadar terörle mücadele konusunda yürütülen idari çalışmalar bastırıcı nitelikte olmuş; dolayısıyla, ortaya çıkan etkiye karşı bir tepki koymaktan öteye gidememiştir. Bu yüzden, terörle mücadele etkin ve hızlı işleyecek idari bir birimin kurulması kaçınılmazdır. Burada önemli olan husus, kurulması gereken bu birimin bürokratik engeller karşısında hantallaşmadan terör örgütlerinin yapmayı hedefledikleri muhtemel eylemleri öngörerek, gerekli tedbirleri etkin bir şekilde zamanında alacak önleyici bir işleve sahip olmasıdır. Bir benzetme ile ifade edilecek olursa, testi kırıldıktan sonra sorumluları bulmak yerine testinin kırılmasını önleyecek tedbirler ve uygulamalar ortaya konulmalı ve uzun vadede bu uygulamalar geliştirilmelidir. Bu işlevin gerçekleşmesi, kurulacak idari birimin özerk bir yapıya sahip olması idari hiyerarşi yapılanması şeklinde oluşturulmaması gerekmektedir. Bu sayede, karar alma ve uygulama süreci daha hızlı bir şekilde gerçekleşecektir.

Terör örgütlerinin kural tanımadığı ve eylemlerini gerçekleştirirken herhangi bir etik değer göz önünde bulundurmadağı bir gerçektir. Bu bakımdan, kurulması gerekli idari birimin siyasi, idari, sosyal, kültürel, ekonomik, sosyo-psikolojik alanların yanı sıra eğitim, uluslararası ilişkiler, halkla ilişkiler, medya ve sivil toplum gibi alanlarda görev ve yetki tanımlamaları yapılarak gerekli alt birimlerin oluşturulması gerekmektedir. Bu kadar geniş alanda yetkilendirilecek ve görevlendirilecek bir yapının sağlam bir hukuki alt yapıya sahip olması ise olmazsa olmaz bir koşuldur.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri idare açısından yıllarca sürgün yeri olarak görülmüş, siyasi iktidarlar anlaşmazlığa düştüğü memur ve bürokratını bu bölgelere adeta sürgüne göndermiştir. PKK terörünün yoğun olarak yaşandığı söz konusu bu iki bölgemizde görev yapacak üst düzey görevlilerin atanmasında siyasi anlaşmazlıklar değil, bölge illerinin ihtiyacı olan hizmetler göz önünde bulundurulmalı; liyakat sahibi, seçkin ve tecrübeli

vali, kaymakam, emniyet müdürü ile il ve ilçe müdürleri atanmalıdır. Özellikle vali ve kaymakamların mevcut sorunları yerinde görmeleri ve bölge halkı ile sağlıklı bir iletişim kurmaları için görev ve yetki alanları içinde sürekli faaliyet içinde olmaları gerekmektedir. Tipik memur zihniyeti ile mesai saatleri içinde görev yapıp sonrasında inzivaya çekilen yönetici zihniyetinin 365 gün boyunca faaliyet gösteren bir terör örgütü karşısında başarı şansı çok düşüktür. Bir bürokratin halka ilişkilerdeki başarısının alabildiği sonuçları göstermesi açısından Hizbullah tarafından şehit edilen Diyarbakır Emniyet Müdürü Gaffar OKKAN'ın ortaya koyduğu sonuç ciddi bir örnektir. Bu örneğin incelenmesi ve ortaya çıkan sonuçların bürokratik davranışlara yol göstermesi öğretici ve faydalı olacaktır.⁵

Her seviyedeki yöneticiler bölge dışından atanmalıdır. Bu yöneticilerin görev süreleri 4 yıl olmalı hiçbir şekilde siyasi baskı altında tutulmamalıdır. Bu sayede, devlet hizmetlerinin görülmesinde ahbap-çavuş ilişkisi, en azından asgari düzeye düşecek, bazı çevrelerin ayrıcalık kazanarak hizmetlerin adaletsiz bir şekilde görülmesinin önüne geçilmiş olacaktır. Ayrıca bölgede görev yapan yöneticilerin özlük hakları cazip hale getirilmeli, görev süresi göz önünde bulundurularak derece ve kademe ilerlemelerinde değişiklik yapılmalıdır.

Terör faaliyetlerinin yoğun olduğu bölgelerde görev yapacak kamu görevlilerinin, ülkemizde varlığını sürdüren ve gelecekte de sürdüreceği kuvvetle muhtemel terör tehdidine yönelik ciddi nitelikli seminer ve eğitim programlarına dahil edilerek bilgilendirilmesi, pratikte karşılaşılabilecek sorunlara yaklaşımlarını etkileyebilecek olumlu bir çalışma olacaktır. Bu eğitim programlarının uzman bir birim olarak kurulması gerekli terörle mücadele birimi tarafından verilmesi, daha sağlıklı ve verimli olacaktır.

⁵ Ümit Özdağ,, PKK Terörü..., s.249

3.1.3. Sosyal Önlemler

Terör örgütü PKK ile Türkiye Cumhuriyeti Devleti arasında her ne kadar silahlı bir mücadele yaşandığı görünse de bu mücadelenin temelinde siyasi nedenler bulunmaktadır. Terör örgütü kurulduğu günden beri bağımsız bir Kürdistan hedeflemekte; günümüzde ise, bu hedefini farklı taleplerinin arkasında gizlemektedir. Bağımsız Kürdistan hedefinin en önemli sacayağı, Kürt etnik kimliğidir. Nitekim terör örgütünün planladığı hususlardan biri milli bütünleşmeyi yakalamış olan vatandaşlardan bir kısmına Kürt oldukları için ikinci sınıf insan muamelesi gördükleri iddiasını kabul ettirerek Kürt etnik kimliğini kabullenmelerini sağlamak ve nihayetinde milli bütünlüğü bozmaktır. Varılan noktada, PKK ve sayısı hiç de küçümsemeyecek olan bir Kürtçü aydın, politikacı, işadamı grubu son yirmi yılda ortaya çıkan Kürt etnik kimliğinin devlet tarafından resmen kabulünü sağlayarak, Kürt kimliğini daha rahat ve Türk milli bütünlüğünden ayrı gelişebileceği bir mecraya oturtmak istemektedirler.⁶ Bu tür yaklaşımlar, Türk ve Kürt kökenli vatandaşların birbirlerine olan bakış açılarında etnik kimliği göz önünde bulundurmalarına neden olacaktır ki; böyle bir durum, etnik ayrışmayı ve çözülmeyi tetikleyecektir. Ne yazık ki, terörün yeniden canlanması ve siyasi alandaki tartışmalar ve yansımalar, sorunun yeni bir aşamaya geldiğini göstermektedir. Terörün en yoğun olduğu dönemlerde toplum, olaylara terör eylemleri olarak bakmış ve güvenlik güçlerinin mücadelesini desteklemiştir. Günümüzde gözlenen olaylar ise farklı bir nitelik kazanmıştır. Terör süreci sonucunda belli bir coğrafyayla sınırlı olan siyasi ayrışma, genelleşme eğilimi gösterirken, giderek ülkenin çeşitli yerlerinde sosyolojik bir ayrışmaya dönüşmeye başlamıştır. Türkiye'nin, önce bölge olarak Türk-Kürt diye ayrılması, bunun giderek illerde, ilçelerde, mahalleler düzeyine inmesi, her an tetiklenmeye uygun bir ortama sürüklenme işareti sayılmalıdır.⁷ Cumhuriyet'in kuruluş ilkeleri olarak kabul edilen Atatürk ilkelerinden biri olan halkçılık ilkesi temel alınmak suretiyle, milli birlik ve bütünlüğün gözetilmesi gerekmektedir.

⁶ Ümit Özdağ, PKK Terörü... s.276

⁷ “Tehlike Çanları Türk-Kürt Çatışması İçin Çalıyor” Fikret Bila, Milliyet Gazetesi, 06.09.2005, s.17

Halkçılığın doğal sonucu olan milli egemenliğin millette olduğu bir devlette hükümet sisteminin de elbette halkın kendi kendisini yönetmesi yani demokrasi olması gerekmektedir.⁸ Sağlıklı bir demokrasi ise hiçbir kişi veya zümreye ayrıcalık tanınmamak suretiyle vatandaşları kanun önünde eşit kılacaktır. Ancak ne yazık ki, bu hususlar siyasi iktidarlar tarafından gözden uzak tutulmuş, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde etkin olan aşiret ve bunların ağaları politik hesap ve menfaatler gereği desteklenmiştir. Günümüzde dahi bölgedeki günlük yaşamın genelinde, aşiret ve toprak ağalarının ağırlığı hissedilir ölçüdedir. Öyle ki, ortaöğretim öğrencileri arasında çıkan kavgalarda dahi, aşiretler devreye girmekte ve sıradan bir kavga iki aşiret arasında bir husumete yol açabilmektedir. Öte yandan bölge insanı, güçlü feodal yapı altında gerçek anlamda bir vatandaşlık kimliğine ulaşamamakta ve yaşamını sürdürmek için bu feodal yapı içinde kendine bir yer edinme adına mensubu olduğu aşirete bağımlı hale gelmektedir. Yıllarca Türk sinemasına dahi defalarca konu olan bu manzara, teröre sebep olmanın ötesinde bölgede var olan en önemli sosyal sorunlardan birisidir.

Sosyal önlemler kapsamında alınabilecek en etkili önlemlerden biri geniş kapsamlı bir toprak reformu yapmak suretiyle aşiretler ve toprak ağalarının ellerindeki toprakların, mülkiyeti devlette kalmak şartıyla, köylü vatandaşlara işletme hakkının verilmesidir. Böyle bir reformun çok değişkenli sonuçlarının olması kaçınılmazdır. Zira bu sayede, tarım arazileri miras yoluyla parçalanmamış olacak; ayrıca, bölgedeki etkin feodal yapı kırılarak bölge insanının maraba olmak yerine vatandaş olması yolundaki en önemli adım atılmış olacaktır.

Sosyal önlemlerin belirlenmesinde, demografik yapı önemli bir rol oynayan etkenlerden bir diğeridir. Kürt kökenli vatandaşlar arasında genç nüfusun ağırlıklı olarak yer aldığını bilen terör örgütü planladığı her yasadışı gösteride çocukları öne sürmekte ve emniyet mensuplarının olaylara

⁸ Ahmet Mumcu, v.d., **Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi**, YÖK Yayınları, Ankara, 1997, s.57

müdahalesini zorlaştırmaktadır. Kısa vadede alınabilecek önlem, bu çocukların tespiti ve aileleriyle irtibata geçilerek söz konusu durumun uzman kişilerce anlatılması ve ailelerin çocuklarına sahip olmasının sağlanmasıdır. Bunun aksi halinde, bir yaptırım örneği olarak, gösterilere katılmaya devam eden çocukların ailelerinden alınarak devlet gözetimi altındaki rehabilitasyon merkezlerinde korunmaya alınması olabilir.

Uzun vadeli sosyal önlemler kapsamında ise, aile planlamasının etkin bir şekilde uygulanması söz konusu olabilir. Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde çok eşli ve çok çocuklu aile tipi oldukça yaygındır. Mevcut durum, sosyal sorunlara yol açtığı gibi ekonomik sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu uygulama ile birlikte, ailelerin bakabilecekleri kadar çocuk sahibi olmalarının sağlanması ve hatta devlet tarafından ailelere, bakabilecekleri kadar çocuk sahibi olmaları konusunda teşvik edici parasal nitelikli desteklerde bulunması gerekmektedir. Bu konuda en önemli husus, aile planlamasının terör örgütü tarafından etnik kimliği yok etmeye yönelik bir uygulama olduğu yönündeki propagandası olacaktır ki, bunun önüne geçilmesi için aileler ile doğrudan görüşülmesi kaçınılmazdır.

Her ne kadar toplumun en önemli kurumu olan aile yapısının sağlıklı bir şekilde kurulması amacıyla tek eşlilik ve resmi nikâh zorunluluğu yasalarca hüküm altına alınmış olsa da, birçok yasal düzenlemede olduğu gibi bu konuda da gerçek anlamda bir uygulamadan bahsetmek mümkün değildir. Bu sebeple, bölgenin olduğu kadar ülkemizin de genel bir sorunu olarak çok eşliliğin önüne geçilmesi ve resmi nikâhın yaygınlaştırılması önem arz etmektedir. Bu sebeple, çok eş sahibi olmak isteyen eşlere yönelik ciddi hukuki bir yaptırımlar uygulanmalıdır. Ayrıca, töre olarak kabul edilen ancak insanları adeta bir meta yerine koyan başlık parası geleneği ortadan kaldırılmalıdır. Bu konuda, yoksul vatandaşlara yapılan aynı yardımlar, resmi nikâh yapmak şartıyla, evlenmek isteyen eşlere de yapılmalı, hatta belli bir süre parasal yolla desteklenmelidir.

Bölgede yaşayan kadınlar ağır sosyal baskı altındadır. Bu baskının sebepleri arasında, berdel ve töre cinayetlerinin yanında aile içi şiddet yer almaktadır. Namus cinayetleri, kadın ve çocuklara yönelik şiddetle ilgili olarak, 2005 yılında kurulan Meclis Komisyonu'nun uygulamaya yönelik bazı tavsiyeler içeren raporuna göre, Meclis bünyesinde kadın-erkek eşitliği komisyonu kurulması, ülke genelinde 24 saat hizmet verecek `Alo Şiddet Hattı` oluşturulması, zorunlu ilköğretimin 11 yıla çıkarılması, **Diyanet İşleri Başkanlığı**'nın, kadına ve çocuğa yönelik şiddet, aile içi şiddet, namus cinayetleri, kadına karşı ayrımcılık konularında toplumu bilinçlendirmek üzere, hutbe ve vaazlar vermesinin sağlanması, ülke çapında ilgili tüm sivil ve resmi kuruluşları kapsayacak 2006-2010 Töre-Namus Cinayetlerinin Önlenmesine Yönelik Eylem Planı hazırlanması, töre ve namus cinayetleri konusunda sağlıklı verilerin oluşturularak **TÜİK**'te toplanması, töre ve namus cinayetlerinin önlenmesine yönelik spot filmlerin üretilerek, görsel medyada sık aralıklarla gösterilmesinin sağlanması ve **Siyasi Partiler Yasası**'nda kadınların siyasete katılımını destekleyen düzenlemeler yapılması gibi konular önemli tavsiyelerde bulunmuştur.⁹ Raporda yer alan tavsiyeler doğrultusunda gerekli idari uygulamalar başlatılmış; ancak, somut bir başarı ortaya konulamamıştır. Bunda, bölge insanın töreyi yasalara nazaran hala öncelikli bir değer olarak görmesinin önemli payı vardır. Zira bölge düzeyinde yapılan bir araştırmaya göre, halkın neredeyse tamamı namus meselesinde kadınların cezalandırılması gerektiğini söylemiş, % 37,4 gibi küçümsenmeyecek orandaki bir kısmı ise kadının öldürülmesi gerektiğini savunurken ankete katılanların, sadece yüzde 5 gibi küçük bir bölümü, sorunun hukuk yoluyla çözülmesi gerektiği yönünde görüş bildirmiştir.¹⁰ Araştırmanın en ilginç yönü ise, kadınların cezalandırılması, hatta öldürülmesine onay verenlerin önemli bir kısmını kadınların oluşturmasıdır.

⁹ “Üçyüz Sayfalık Töre Raporu Rafa Kalktı”, Akşam Gazetesi, 07.10.2006, s.8

¹⁰ “Namus Cinayetine Kadın Onayı”, Sabah Gazetesi, 02.10.2005, s.1

Benzer şekilde, Avrupa Birliği 2006 yılı Türkiye İlerleme Raporu da bu soruna yer ayırmıştır.¹¹ Rapora göre, Güneydoğu'nun bazı bölgelerinde kız çocuklarının doğumla birlikte nüfusa kaydettirilmemesi sebebiyle kızların ve kadınların sosyal durumlarının izlenemediği; dolayısıyla, zorla evlilik ve töre cinayetleriyle mücadelede güçlükler yaşandığı ifade edilmiştir.

Bölgede, kız çocuklarının eğitime özel önem verilmeli, zorunlu eğitim 11 yıla çıkarılmalı, kızını okula göndermek istemeyen ebeveynler ile zorlu ve sıkı pazarlıklar yapmak yerine, velayetin ailelerden alınarak devlet eliyle gerekli eğitimi almaları sağlanmalı, bölgede tam anlamı ile pozitif ayrımcılık yapılmalı kızlar ve kadınlar hayatın her alanında koruma altına alınmalıdır. Hepsinin ötesinde bölgede kemikleşmeye yüz tutan yanlış veya aykırı inanç ve töre anlayışının kararlılıkla üzerine gidilmesi insanların bu tür alışkanlıkları terk etmesinde etkili olacaktır.

3.1.4. Kültürel Önlemler

Türkiye'de 1950'li yıllardan itibaren ulaşım imkânlarının artmasına bağlı olarak köyden kente göç oranında ciddi oranda bir artışa sebep olmuş; bu durum, beraberinde sağlıksız kentleşme, alt yapı eksiklikleri, nüfus ve gelir dengesizlikleri gibi sorunları beraberinde getirdiği gibi kentlileşememe sorununu da gündeme getirmiştir. Terör sebebiyle bölge dışına göç eden vatandaşlar Türkiye'nin batı bölgelerini tercih etmişlerdir. Bu, entegrasyon ve milli kimliğin pekişmesi açısından orta ve uzun vadede çok olumlu bir gelişmedir.¹² Ancak göç eden insanların göç ettikleri kent kültürünü kendilerini yok edecek bir tehdit olarak algılayarak şehirlerin belirli bölgelerinde toplanması getto mahallelerinin doğmasına neden olmuştur. Gettolaşmanın temelinde yasadışı bir şekilde yapılan toprak gaspı yatmaktadır. Ülkemizde özellikle 70'li yıllarda önemli bir sorun olarak ortaya

¹¹ **Turkey 2007 Progress Report**, Commission of the European Communities, Brussels, SEC (2007), s.18

¹² Alaettin Parmaksız, a.g.e., s.300

çıkan gecekondu tarzı yapılaşma, her alanda olduğu kadar, güvenlik alanında da ciddi sorunların doğmasına yol açmıştır. Zira terör örgütleri için bu tip yerleşim alanları, sakinlerinin duyduğu tepkiyi eyleme geçirme adına, önemli bir potansiyel olmuştur. Bu bağlamda, PKK terör örgütü ülkemizdeki önemli büyük şehirlerde kaçak yapılaşma sonucunda doğan getto mahallelerinde etkinliğini arttırmış; eylemlerinin ağırlık merkezini bu tip yerlere kaydırmıştır. Bu tip terör eylemlerinin en trajiği 2009 yılının sonlarında yaşanmış, yolcu almak için bekleyen İETT otobüsüne teröristlerce atılan molotof kokteyli sonucunda ağır yaralanan lise öğrenci Serap ESER hayatını kaybetmiştir.¹³

Teröre karşı alınacak kültürel tedbirlerin başında Türkiye'nin büyük şehirlerinde mevcut olan getto tarzı mahallelerin, kentsel dönüşüm kapsamında sağlıklı ve yaşanabilir güvenli yerleşim alanları haline dönüştürülerek alt yapısı sağlam cazibe merkezleri haline getirilmesi gelmektedir. Oy kaygısı düşünülmezsizin gecekondulaşmanın önüne geçmeye yönelik hukuki ve idari tedbirler derhal alınmalıdır. Zira yıllar boyunca, gecekondu bölgeleri siyasetçiler için oy deposu olarak görülmüş ve gecekondu alanları imar vaatlerine konu olmuştur. Bu vaatler, gecekondulaşmayı bitirmek yerine; aslında, devlete ait olan arazilerin oy verip karşılığında tapu alma karşılığında daha çok yağmalanmasına sebep olmuştur. Yerel yönetimlerin özellikle belediyelerin temsil ettikleri kentin kendine özgü kültürünü ön plana çıkarmak ve yıllar boyunca gecekondu kültürü içinde yaşayarak kent kültürüne karşı yabancılaşan kesimleri bu kültüre dahil etmek için çeşitli niteliklerde sosyal projeler hazırlaması, kültürel ve sosyal hayat ile ilgili eğitim seminerleri vermesi, üniversiteler ile işbirliğine giderek meslek ve beceri kazandırma kursları açması gerekli bir durumdur. Sosyal yardım adı altında yapılan nakdi ve ayni yardımların oy kaygısı ile yapılmaksızın, gerek gecekondu alanlarının iyileştirilmesi gerekse buralarda

¹³ “Serap’ı Kaybettik”, Yeniçağ Gazetesi, 07.12.2009, s.1

yaşayan insanların yeniden kazanılması noktasında yürütülmesi gerekmektedir.

Gecekondulaşmanın önüne geçilmesi daha sağlıklı yaşam alanlarına kavuşmalarını sağlayacağı gibi yıllar boyunca kendi koyduğu kurallar ile yaşayan ve bir anlamda sosyal hayatı düzenleyen kurallardan kendini soyutlayan kitlelerin topluma yeniden dahil olmalarını sağlayacaktır. Diğer bir olumlu sonucu, terörün önlenmesi ve asayişin sağlanmasının kolaylaşması ve terör örgütlerinin gecekondu bölgelerini potansiyel örgüt sempatisi olarak görmelerinin önüne geçilmesi olacaktır. Bu noktada gözetilmesi gereken diğer bir husus, göç olgusunun durdurulmasına yönelik geniş kapsamlı çalışmaların yapılması ve gerekli uygulamaların hayata geçirilmesidir. Özellikle göç veren illerin tespiti ve bunun önlenmesine yönelik tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Yıllar boyunca, Türkiye ve dünyada yaşanan gelişmeler Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde gecikmeli olarak öğrenilmiştir. Günümüzde iletişim alanında olduğu kadar yazılı ve görsel basında yaşanan gelişmeler neticesinde bölge insanı Türkiye ve dünyayı daha çok takip etmeye başlamıştır. Bu takip, beraberinde insanların merak ve tanıma isteğini getirmiştir. Bu noktada Devlet, bu merakı karşılamak amacıyla gerek ülke içinde gerekse ülke dışındaki farklı kültür unsurlarını bölge insanının ilgisine sunmalıdır. Özellikle yaz dönemlerinde sadece turistik bölgelerde konser veren sanatçıların ülkemizin doğusunda da konser vermelerini sağlamak, eğitim çağındaki çocuklara yönelik tiyatro etkinliklerini arttırmak, dünyaca ünlü sirk ve gösteri gruplarının bölgede gösteri yapmasını sağlamak, bölgenin yöresel niteliklerini ön plana çıkaracak festivaller düzenlemek veya yapılanların niteliğini arttırmak bu ilginin karşılanması bakımından yapılabilecek önemli faaliyetlerdir. Bunların dışında, ekonomik gücü olmayan ailelerin devlet desteği ve teşviki ile eski medeniyetlere beşiklik etmiş turistik bölgeleri gezip görmelerini sağlamak, Kürtlerin yıllarca bu toprakların en eski halkı olduğunu, Mezopotamya uygarlığının asli bir unsuru olduğu konusunda

öne sürülen iddiaların gerçek olmadığını; Anadolu coğrafyası üzerinde birçok medeniyetin var olduğunu göstermek ve kültürel ufuklar açmak bakımından farklı, bir o kadar da, önemli bir uygulama olabilir.

Terörün önlenmesine yönelik kültürel alanda değerlendirilecek en önemli husus, dildir. 12 Eylül sonrasında getirilen yasaklardan birisi Kürtçe konuşmanın yasaklanması olmuştur. ÖZDAĞ'a göre bu yasak, PKK'nın kurulmasından sonra, Devlet'in yaptığı hatalardan birisidir.¹⁴ Bu sayede PKK terör örgütü, Kürt ayrımcılığını körükleme noktasında önemli bir argüman yakalamıştır. Bununla birlikte, yapılan yasal değişikliklerle Kürtçe yasağı, 12 Nisan 1991'de yürürlükten kaldırılmıştır. Ancak, günümüzde dahi Kürtçe ile ilgili olarak tartışmalar devam etmektedir. Gerek bu tartışmanın önüne geçmek gerek günümüzde yazılı ve görsel medyada Kürtlerin tarihi ve dilleri hakkında gündeme getirilen birbirinden farklı iddiaların gerçekliğini araştırmak için Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu bünyesinde geniş kapsamlı bir çalışma başlatılmalı; ayrıca, bölge üniversiteleri ile koordineli çalışmaları yürütecek, merkezi de o bölgede olan, bir Kültür Enstitüsü kurularak sadece Kürtlerin değil; aynı zamanda, Zazaların, Alevilerin, Süryanilerin ve kültür etkileşimi içinde bulunan diğer unsurların her açıdan incelenmesi gerekli bir uygulama olacaktır.

3.1.5. Diplomatik Önlemler

Diplomatik önlemlerin ve uygulanmaların hayata geçirilmesi, siyasi iktidarın terör konusunda göstereceği irade ile doğru orantılıdır. Geçmiş dönemlerde PKK terör örgütüne karşı baldırı çıplak edebiyatı ile yaklaşan siyasi iktidarlar örgütün gerek ülke içinde gerekse ülke dışında büyümesine engel olamamış ve sorunun bugüne kadar taşınmasında sorumluluk sahibi olmuşlardır. Bu tespitin yanı sıra şu tespitin de yapılmasında fayda vardır ki,

¹⁴ Ümit Özdağ, PKK Terörü..., s.239

teröre yönelik alınabilecek en zor önlemler diplomatik veya uluslararası nitelikli önlemlerdir. Nitekim El-Kaide gibi yüzyılın en tehlikeli terör örgütünün yaptığı sansasyonel eylemlere rağmen terörün ne olduğu ve nasıl önlenmesi gerektiği konusunda hala bir uzlaşma sağlanmamıştır.

Terör konusunda yıllarca büyük sıkıntılar çekmiş bir ülke olan Türkiye'nin öncülüğünde Dünya Terörle Mücadele Günü ilan edilmelidir. Tarih konusunda, dünya kamuoyunun teröre olan bakış açısını değiştirmesi bakımından 11 Eylül saldırılarının yaşandığı tarih, mücadelenin birlikte yürütülmesi gerektiği konusunda verilecek mesajı somutlaştırması adına tercih edilebilir. Bu sayede Türkiye, terörün bir zihniyet olarak bir bütün olduğu tezinden yola çıkarak, El-Kaide ile PKK arasında fark olmadığını, bir terör süreci ile mücadele etmeyenlerin diğerine karşı da etkili bir mücadele geliştiremeyeceklerini ortaya koymalıdır.¹⁵ Dünya Terörle Mücadele Günü kapsamında Türkiye, dünya genelindeki tüm Büyükelçilikleri vasıtasıyla terörün ne olduğunu ve terörle nasıl mücadele ettiğini anlatan broşür ve kitapçık bastırıp dağıtmalı, doğrudan ilgili ülke vatandaşlarını bilgilendirmeyi hedeflemelidir.

Türkiye, terör tehdidi ve toprakları üzerinde faaliyet terör örgütlerinin mevcut durumu ile ilgili düzenli raporlar hazırlamalıdır. Hazırlanacak raporların terörle mücadele konusunda oluşturulacak idari birim tarafından hazırlanması esas olacaktır. Bunun dışında, terör konusunda uzmanlaşmış akademisyenleri barındıran üniversitelerin YÖK koordinasyonunda bir araya gelerek terör ile ilgili araştırma raporları hazırlayarak bunları yabancı üniversiteler ile paylaşması, akademik anlamda olduğu kadar diplomatik anlamda da katkı sağlayacaktır. Hazırlanan bu raporlar ülke kamuoyu ile paylaşıldığı gibi Türkiye'de faaliyet gösteren terör örgütlerinin üyelerini ve sempatzanlarını bünyesinde barındıran Avrupa Birliği'nin üye ülkelerinin büyükelçilerini terör örgütlerinin, özellikle PKK'nın, Avrupa'daki

¹⁵ Ümit Özdağ, PKK Terörü..., s.334

yapılanmasına yönelik düzenli olarak bilgilendirmelidir. Bu bilgilendirme faaliyeti kamuoyu ile paylaşılarak PKK terör örgütüne, tüm bilgilendirmelere rağmen, örtülü destek vermeye devam eden ülkeler üzerinde sivil toplum baskısının kurulması sağlanmalıdır. Bu kapsamda, Türkiye'nin PKK terör örgütünün kullandığı silahları, kaynağına kadar takip ederek kaynak ülke ve firmalar terör ile ilişkili olarak gösterilmeli, şehit aileleri ve terör kurbanları bu firmalara karşı uluslararası mahkemelere gitmeye yönlendirilmelidir.¹⁶

Yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının gerek PKK gerekse diğer terör örgütlerinin tuzaklarına düşmesini engellemek için vatandaşların yoğun yaşadığı bölgelerde irtibat büroları açarak bu yolla, hem vatandaşların sorunlarının sağlıklı bir şekilde çözülmesini sağlamak hem de terör örgütlerinin halk arasında nasıl bir propaganda faaliyeti yaptığını öğrenmek bakımından diplomatik anlamda alınabilecek bir diğer önlem olarak değerlendirilmektedir.

Diplomatik önlemler kapsamında terörle mücadelede istenilen başarının elde edilmesi için lobicilik faaliyetlerine ağırlık vermek gerekmektedir. Lobicilik, karar verme süreçlerini etkileme ve yönlendirme stratejisi olarak yorumlanabilir. Karar almayı etkilemenin yanında lobicilik aynı zamanda olumlu imaj oluşturarak daha geniş kapsamlı bir tanıtım amacı da taşımaktadır.¹⁷ Bu yönüyle lobicilik faaliyetleri bir halkla ilişkiler uygulaması olarak da tanımlanabilir. Bu noktada, ülkemizin, siyasal iletişimin en önemli yollarından biri olan lobicilikte istenen düzeyde olmadığını ifade etmek gerekmektedir. Özellikle, terörle mücadele konusunda yabancı ülkelerle yaşadığı ihtilaflar Türkiye'nin lobicilik konusunda daha etkin olmasını gerekli kılmaktadır. 9 Ocak 1996'da Sabancı Holding Yönetim Kurulu Üyesi Özdemir SABANCI, Toyota - Sa Genel Müdürü Haluk GÖRGÜN ve Başkanlık Sekreteri Nilgün HASEFE'nin öldürülmesi eylemini Mustafa Duyar ve İsmail

¹⁶ Ümit Özdağ, PKK Terörü..., s.336

¹⁷ Tülay Yılmaz, "Türkiye'nin Kullanmadığı Güç: Lobicilik Faaliyetleri", (Çevrimiçi) <http://www.tasam.org/index.php?altid=2937> (08.01.2010)

Akkol ile birlikte gerçekleştiren Fehriye Erdal'ın, o tarihten bu yana Türkiye'ye hala iade edilmemiş olması ve terör örgütünün televizyonu ROJ TV konusunda yine bir Avrupa ülkesi olan Danimarka ile ülkemiz arasında yaşanan gerilimler lobicilik konusundaki eksikliğimizi göstermesi bakımında önemli iki örnektir. Hiç şüphe yok ki, gerek bahsi geçen iki ülkenin gerekse diğer ülkelerin terör konusundaki samimiyetleri lobicilik faaliyetlerinin başarısını etkileyecek bir unsurdur. Zira bir ülke, teröre örtülü destek veriyorsa veya terör faaliyeti kendi menfaatleri ile uyuşuyorsa o ülkede yapılan her türlü lobicilik faaliyeti olumsuz sonuçlanacaktır. Sonuçta, en karlı taraf, zafer işareti yaparak girip çıktığı duruşmaları, ABD ve AB tarafından terörist örgütler listesine konulan terör örgütü adına, birer siyasi gösteri alanına çeviren Fehriye Erdal ve onun gibiler, diğer bir ifadeyle, terörizm olmaktadır.

3.1.6. Ekonomik ve Mali Önlemler

Bireyin doğumundan itibaren gelişim evresinin her döneminde, o döneme ait birtakım ihtiyaçları ortaya çıkar ve bu ihtiyaçları gidermeye yönelik güdülenmeler içerisine girer. Bu ihtiyaçlar ve güdüler ile ilgili ortaya atılan teorilerden biri Abraham MASLOW'un ortaya koyduğu İhtiyaçlar Hiyerarşisidir. MASLOW, insan ihtiyaçlarını beş gruba ayırmaktadır. Bunlar; fizyolojik ihtiyaçlar, güvenlik ihtiyaçları, sevgi ihtiyaçları, saygı ihtiyacı ve kendini gerçekleştirme ihtiyacıdır.¹⁸ MASLOW'un hiyerarşisinin altında, giderilmesi gereken ilk ihtiyaç yeme, içme, giyinme ve barınma gibi fiziksel ve fizyolojik ihtiyaçlardır. Ona göre, insan, aşağıdan yukarı doğru ihtiyaçları tatmin edildikçe, hiyerarşide kendisinden bir yukarıda bulunan diğer ihtiyaca güdülenir.¹⁹ Burada önemli olan husus, bir ihtiyacın tam olarak giderilmeden

¹⁸ Güven Murat, İsmail Çevik, "İç Paydaş Olarak Akademik Personel Memnuiyetini Etkileyen Faktörlerin Analizi: Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Örneği", Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:4, Sayı:8, 2008, s.3

¹⁹ Ali Kuşat, "Bir Değerler Sistemi Olarak Kimlik Duygusu ve Atatürk" Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:15, Yıl:2003/2, s.48

bir üst ihtiyacı gidermenin ortaya çıkaracağı sorundur. Bir ihtiyaç, tam olarak giderilmeden bir üst ihtiyacın giderilmeye çalışılması insanı mutsuzluğa sevk edebileceği gibi bir sosyal varlık olarak insanın yaşam motivasyonunu da olumsuz yönde etkileyecektir.

MASLOW'un bu teorisinden hareketle, teröre yönelik önlemler arasında ekonominin ayrı bir yerinin olduğu gözden kaçmayacak bir durumdur. Zira, teröre yönelik alınacak tüm önlemlerin başarılı olabilmesi bölge insanının ilk etapta, fizyolojik ihtiyaçlarının, daha somut bir ifade ile ekonomik gereksinimlerinin, giderilmesi olmazsa olmaz bir koşuldur. Bir başka ifade ile, "aç, elini kora sokmaz" atasözümüzde ifade edildiği gibi aç insan, yiyeceğini sağlamak için kendisini tehlikeye atmaktan çekinmez. Bu sebeple, bölge insanını terör tehlikesinden korumak amacıyla bölgede ekonomik kalkınmanın sağlanması kaçınılmaz bir durumdur.

PKK terörünün yoğun yaşandığı Doğu Anadolu Bölgesi, sosyo-ekonomik göstergeler itibariyle geri kalmış bir bölgedir. 1965 yılında, bölgenin cari fiyatlarla, ülke GSYİH içindeki payı yüzde 6,6 iken bu oran, 1987'de yüzde 4,3'e, 1997'de ise yüzde 4'e düşmüştür.²⁰ 1990'ların ortalarında iller itibariyle gelişmişlik sıralamasında, son on altı ilin on ikisi Doğu illeridir. Bölgenin en gelişmiş illeri olan Elazığ, Malatya, Erzurum ve Erzincan bile, sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında 33.üncü, 37.inci, 47.inci ve 57.inci sırada yer almaktadır.²¹

Bölgenin rakamlarla ortaya konulan sosyo-ekonomik olumsuzluğunu ortadan kaldırmak amacıyla, Ağrı, Bingöl, Bitlis, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Gümüşhane, Hakkâri, Kars, Malatya, Muş, Tunceli, Van, Ardahan, Bayburt ve Iğdır olmak üzere toplam 16 ili kapsayan, ekonomik, sosyal, çevresel, mekânsal hedefleri ve perspektifleri olan Doğu Anadolu Projesi (DAP), bölgesel kalkınma modellerine güzel bir örnek teşkil etmektedir. Henüz tam

²⁰ **Doğu Anadolu Projesi Ana Planı**, Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, 2000, s.1

²¹ **Doğu Anadolu Projesi Ana Planı**, s.1

olarak hayata geçirilemeyen bu projenin temel hedefi bölgenin kendi potansiyellerini harekete geçirecek ortamın yaratılmasını sağlamaktır. Bunun için, yatırımların bölgenin görece üstünlüğe sahip faaliyet alanlarına ve mekânlarına yönlendirilmesi, farklı çekim merkezi alanlarının oluşturulması, bölgedeki mevcut sanayi, tarım ve hizmet kapasitelerinin daha etkin kullanımını sağlayacak düzenlemelere öncelik tanınarak mevcut düşük verim ve kapasitelerinin ekonomiye katkılarını arttıracak düzeylere çıkarılması plan çerçevesinde hedeflenen hususlardır.

DAP gibi geniş kapsamlı bir diğer bölgesel kalkınma projesi olan Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP), Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin sahip olduğu kaynakları değerlendirerek bu yörede yaşayan insanlarımızın gelir düzeyini ve yaşam kalitesini yükseltmeyi, bölgelerarası farklılıkları gidermeyi ve ulusal düzeyde ekonomik gelişme ve sosyal istikrar hedeflerine katkıda bulunmayı amaçlayan aynı zamanda, ülkemizi uluslararası alanda markalaştıran son derece önemli ve kapsamlı bir projedir.²² Esasında, GAP'ın temelleri Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde atılmıştır. Ülkenin, her alanda değişim ve gelişim çabası içinde bulunduğu yıllarda, özellikle elektrik enerjisi gereksiniminin ortaya çıkmasıyla birlikte, bölgede yer alan Fırat ve Dicle nehirlerinin rasyonel şekilde değerlendirilerek boşa akıp giden sudan elektrik enerjisi elde edilmesi için Atatürk'ün emri ile 1936 yılında Elektrik İşleri Etüd İdaresi kurulmuştur.²³ 1970'lerde Fırat ve Dicle nehirleri üzerindeki sulama ve hidroelektrik amaçlı projeler olarak planlanan GAP 1980'lerde, Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Şırnak olmak üzere 9 ilimizi içine alan ve sulama, hidroelektrik, enerji, tarım, kırsal ve kentsel altyapı, ormancılık, eğitim ve sağlık gibi sektörleri kapsayan bir bölgesel kalkınma programına dönüştürülmüştür.²⁴

²² **Güneydoğu Anadolu Projesinde Son Durum**, Başbakanlık GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, Eylül, 2008, s.1

²³ "Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Tarihçesi", (Çevrimiçi) <http://www.gap.gov.tr/gap.php?sayfa=Turkish/Ggbilgi/gtarihce.html> (15.02.2010)

²⁴ "GAP Nedir", (Çevrimiçi) <http://www.gap.gov.tr/gap.php?sayfa=Turkish/Ggbilgi/gnedir.html> (15.02.2010)

Her ne kadar terörün önlenmesine yönelik alınacak ekonomik önlemler başlığında yer verilse de her iki proje, terörü yok denecek kadar azaltmanın ötesinde iki bölgeye de siyasi, kültürel, sosyal birçok katkı sağlayacağı gözden kaçırılmayacak kadar ortadadır. Bu sebeple, GAP'ın bir an evvel bitirilmesi, DAP'ın da gerekli çalışmalar yapılarak tam anlamıyla bölgeyi etkisi altına alacak düzeyde yaşama geçirilmesi, zorunluluktan öte milli bir görev niteliğindedir. Bu noktada, projeler kapsamında gerçekleştirilecek her türlü atılımın anlam kazanmasının başta gelen şartı, bölge insanının çalışma iradesini ortaya koymasıdır. Zira uzun yıllar boyunca, siyasi iktidarlar ekonomik canlılığı arttırmak adına, plansız politikalar doğrultusunda yanlış ve verimsiz yatırımlar yapmış; sosyal devlet olmanın gereğini yapayım derken, yapılan kontrolsüz ve amacından sapan ayni ve nakdi yardımlarla bölge insanını bir anlamda rahata alıştırmıştır. Benzer şekilde, bölge insanı da hemen her sorunda devleti muhatap alarak sorunun çözümünü hep devletten beklemiştir. Bu bakımdan, yapılması planlanan ekonomik önlemlerin ve uygulamaların temel felsefesi, her iki uçtaki bu yanlış anlayışın dengeye getirilmesi olmalıdır. 60 kilometre eninde, 80 kilometre boyunda ovası, bu ovanın ortasından geçen iki akarsuyu olmasına rağmen, sulama oranının % 10'un altında olduğu Muş ilimizin²⁵ Türkiye'nin niçin en yoksul ili olduğunun cevabı, bahsedilen devlet-vatandaş işbirliği dengesinin sağlanamamış olmasıdır.

Siyasi iktidarların yaptığı diğer bir hata ise, ekonomiyi döndürmesi umuduyla, sınır boyunca yapılan kaçakçılığa göz yummak olmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarından beri, bölgenin ekonomik anlamda en etkin unsuru kaçakçılık olmuştur. Tütünden mazota, uyuşturucudan elektronik eşyalara, meyve sebzeden, canlı hayvana kadar ekonomik değer taşıyan mallar, Güneydoğu sınırı boyunca yurda kaçak olarak sokulmuştur. Diyarbakır ilinde bulunan "Japon Pazarı" çarşısı, yurda sınır bölgesinden sokulan kaçak ürünlerin bolca bulunduğu meşhur bir alış veriş merkezidir. Gaziantep, Kilis,

²⁵ "Türkiye'nin En Yoksul İlindeki Manzara", Erdoğan Süzer,, Bugün Gazetesi, 16.02. 2010, s.12

Mardin gibi illerde de bu tür pazarlar faaliyet göstermektedir. Kayıt dışı ekonominin bariz örneklerinden biri olan kaçakçılığın, terör örgütünün kontrolüne girmesiyle birlikte sorun, ekonomik olduğu kadar güvenlik açısından da bir tehdit unsuru haline gelmiştir. Bu tehdidin ortadan kaldırılması amacıyla, mevzuat alanında yeni düzenlemelere gidilmesi güvenlik önlemleri kapsamında sınır güvenliğinin ve kaçak girişlerin önlenmesine yönelik tedbirlerin alınması şarttır.

Mali önlemler kapsamında alınacak önlemler, öncelikle terör örgütlerinin gelir kaynaklarını kurutmaya yönelik olmalıdır. Zira terör örgütlerinin, gelirlerinin önemli bir kısmını, kara para aklama ve haraçtan elde etmekte oldukları düşünülmektedir.²⁶ PKK terör örgütü özelinde, Türkiye'ye gönderilen kara para, sadece silah mühimmat temin edilmesinde kullanılmamakta; ayrıca, PKK ve mensuplarına maaş veya ücret şeklinde dağıtılmaktadır.²⁷ Dolayısıyla, kara para, örgütün lojistik unsurların temininin ötesinde örgüt mensupları için, aynı zamanda bir geçim kaynağı haline de geldiği söylenebilir. Bu konuda, aklama suçunun önlenmesi ve tespitine yönelik olarak politika oluşturulması ve düzenleme yapılmasına katkıda bulunmak, hızlı ve güvenilir bir şekilde bilgi toplamak ve analiz etmek, araştırma ve inceleme yapmak, elde edilen bilgi ve sonuçları ilgili makamlara iletmekle sorumlu Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) önemli bir yer tutmaktadır. Politika belirleme ve mevzuat geliştirme, veri toplama, analiz, değerlendirme, denetim, koordinasyon ve inceleme fonksiyonlarını icra etmekle görevli olan kurulun terörle mücadelede alınacak mali önlemler kapsamında etkin bir şekilde kullanılması esastır. Bu bağlamda, kurulun bağlı olduğu Maliye Bakanlığı bünyesinden çıkarılarak bir üst kurul haline getirilmesi ve konusunda uzmanlaşmasının önü açılmalıdır. Diğer taraftan mevzuatla ilgili olarak, Birleşmiş Milletler Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair

²⁶ Yakup Yılmaz, “Terör Örgütlerinin Finansmanı ile Mücadelede Etkili Olan Şüpheli İşlemler”, **Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı**, Editör: Süleyman Aydın, Adalet Yayınevi, Ankara, 2008, s.455

²⁷ **Terörizm ve Organize Suçlar: Demokrasi ve İnsan Haklarının Gelişim Sürecine Etkileri**, Türk Demokrasi Vakfı Demokrasi ve İnsan Hakları Serisi-IV, Ankara, 1999, s.78

Sözleşme ve bu sözleşme kapsamında ulusal mevzuat kapsamında oluşturulan Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun dışında, üst kurul bünyesinde yeniden organize edilmesi gereken MASAK'ın temel taşı oluşturacak Mali Suçları Araştırma Kanunu çıkarılması gerekmektedir.

3.1.7. Askeri ve Polisiye Önlemler

Terörle mücadelenin çatısı, temelde iki sütun üzerine oturmalıdır. Bunlardan birincisi teröristle mücadele, diğeri ise terörizmle mücadeledir. Bu iki sütundan oluşan mücadele stratejisinin arka planını anlamak ve mücadeleyi akılcı bir şekilde gerçekleştirmenin ve sürdürmenin temel koşulu, terör ve terörizmin neler ifade ettiğinin anlaşılmasında yatmaktadır. Bu kavramlar doğru şekilde analiz edildiğinde, teröristlerin hangi stratejileri neden uyguladıkları, istihbarat örgütleriyle neden ve nasıl bir ortaklık kurdukları, neyi nasıl ve neden yaptıklarını anlama başarısı yakalanmış olacaktır.²⁸ Türkiye, hiç şüphe yok ki, yıllar boyunca mücadele ettiği PKK terörü konusunda çok önemli kazanımlar elde etmiştir. Bununla birlikte, günümüz manzarasına bakıldığında ayrılıkçı etnik terör konusunda kesin bir sonuç elde edilemediği ortadadır. Bu durumun birçok değişkeni söz konusu olmakla birlikte, soruna güvenlik açısından bakıldığında mücadele mantığının temelinde sadece terörist ile mücadele etmiş olmak yatmaktadır. Oysaki askeri mücadelenin öncelikli hedefi, daha çok terörist öldürmek değil teröristlerin hareket kabiliyetini ve eylem gücünü daraltmak olmalıdır. Bu taktik mücadelenin başarı sağlaması için teknolojik gelişmeler ışığında yeni konseptler oluşturulmalı ve uygun teşkilatlanmalar gerçekleştirilmelidir. Bu bakımdan, ilk etapta terörle mücadelede etnik rol oynayacak, hareket kabiliyeti yüksek, profesyonel bir ordu yapılanmasına gitmek gerekmektedir. Yükümlülerin askerliği bir meslek olarak değil anayasal yükümlülük ve vatan

²⁸ İhsan Bal, “PKK Terör Örgütü Tarihsel Süreç ve 28 Mart Diyarbakır Olayları Analizi”, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Dergisi, Cilt:2, No:8, Ankara, 2007, s. 75

hizmeti esasına göre icra etmeleri teröre karşı yürütülecek mücadelenin felsefesine ve mantığına aykırı bir durumdur. Bugüne kadar yapılan operasyonların yüksek başarısı göz ardı edilmemekle birlikte, belki de, hayatı boyunca silah yüzü görmemiş ya da tutmamış askerlerin kısa bir süre eğitime tabi tutulduktan sonra terör bölgesine gönderilerek yıllarını dağlarda geçirmiş teröristler karşısında yer almaları kesin bir başarı elde etme imkânını oldukça düşürmektedir. Diğer taraftan, terörist gruplarla çatışarak deneyim kazanan askerlerin bir süre sonra terhis olması ve yerlerine yeni askerlerin gelmesi ayrı bir sorun teşkil etmektedir. Terhis olan bir kısım askerlerin sivil hayatta yaşadıkları psikolojik sendromlar ise sorunun sosyal ve sağlık boyutuyla ilgili ayrı bir durumdur.

Yıllar boyunca konusunda uzman kişiler ve çevreler tarafından dile getirilmiş olmasına rağmen, bu konuda yapılan çalışmalar süratli bir şekilde tamamlanamamış ve ciddi anlamda bir gelişme kaydedilememiştir. Kamuoyunda infiale sebep olan gerek 21 Ekim 2007 Dağlıca gerekse, yaklaşık bir sene sonra yine aynı bölgede yaşanan, 3 Ekim 2008 Aktütün saldırıları sonrasında, yaklaşık 30 senedir yaşananlar karşısında niçin hala profesyonel orduya geçilmediği konusundaki sorular ve sitemlerin artmasına bağlı olarak profesyonel ordu konusundaki çalışmalara ağırlık verilmiştir. Bu bağlamda, 2010 yılı içinde, tamamı profesyonel subay, astsubay ve uzman çavuşlardan oluşan Tunceli 4. Komando Tugay Komutanlığı, özel olarak oluşturulmuş profesyonel birlik sıfatıyla güvenlik faaliyetlerine başlayan ilk profesyonel birliktir²⁹ Oldukça geç kalınmış bir uygulama olmakla birlikte, terörle mücadelenin profesyonel bir askeri güç ile yürütülmesinin olumlu sonuçları ileride alınacaktır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinin önemli noktalarında konuşlandırılacak bu tip askeri birliklerin teknolojik yeniliklere uygun teçhizat ile donatılması göz önünde bulundurulması gereken ayrı bir zorunluluktur.

²⁹ “**Profesyonel Ordu Görevde**” (Çevrimiçi) <http://www.internetajans.com/default.asp?NID=90835> (17.02.2010)

1990'lı yıllara kadar askeri mücadele mantığı teröristi imha etmeye yönelik olmuştur. Söz konusu zamana kadar, operasyon sonrasında çatışma sahasını terk eden askeri birliklerin bıraktığı boşluk teröristlerce tekrar doldurulmuş ve mücadele, adeta tavşan kaç tazı tut anlayışında gerçekleşmiştir. Ancak, saha hâkimiyeti esasına dayalı bir mücadele anlayışının benimsenmesiyle birlikte, arazide mutlak üstünlük askeri güçlere geçmiş teröristlerin rahat hareket edebileceği alanlar oldukça daralmıştır. Aynı mücadele anlayışının günümüzde de sürdürülerek kırsal alanda teröriste geçit vermemek gerekmektedir. Alan hâkimiyetinin başarısında sınır güvenliğini de göz önünde tutmak önemli bir husustur. Bu alanda da teknolojik gelişmeler takip edilmeli modern sistemler kurularak sınır geçişleri kontrol altında tutulmalıdır. Bu bağlamda, İsrail'e sipariş edilen Heron uçaklarının sınır güvenliğinde kullanılmaya başlanması, PKK terörüne karşı alınabilecek önemli bir askeri nitelikli teknolojik önlem olacaktır. Bu sayede, hem PKK terör örgütüne sürekli hedef olan sınır karakollarının sayısı azaltılmış olacak hem terör örgütü tarafından organize edilen kaçakçılık faaliyetlerinin önüne geçilmiş olacak ve hem de etkin bir istihbarat gücü elde edilecektir.

Terör örgütlerinin genelinde olduğu gibi PKK terör örgütünde de lider kadrosu önemli bir yer teşkil etmektedir. Zira, örgütün alt kısmında bulunan silahlı kadroların her türlü eğitimini ve eylemini bu kadro yürütmekte; ayrıca, örgütün geleceği ile ilgili konularda yine bu kadro önemli kararlar almaktadır. Bu sebeple, PKK terör örgütünün lider kadrosunun imha edilmesi, baskı ve şiddete dayalı örgütü kolaylıkla dağıtacağı gibi bu baskı ve şiddete maruz kalan bölge halkına da rahat bir nefes aldıracaktır. Diğer yandan, terör örgütü adına finansal faaliyetlerde bulunan kişi veya kişilerin yapılacak örtülü operasyonlar ile ele geçirilmesi, örgütün finansal kaynaklarının tespiti ve yok edilmesi noktasında önemli sonuçlar doğuracaktır. Şüphesiz bu tip operasyonlar, Devlet tarafından yürütülmesi gerekli olan psikolojik harekâtın önemli propaganda unsurları olarak değerlendirilebilecektir.

PKK terör örgütü sadece sınırlarımız dışında yapılanmış bir örgüt değildir. Yurt içinde de geniş bir ağa sahip cephe teşkilatı olarak tanımlanan bir yapılanması vardır. Terör örgütüne her türlü lojistik desteği sağlayan, yurt içindeki her türlü kanunsuz eylemi gerçekleştiren bu teşkilatın çökertilmesi hem yurt içinde terörün nefesini kesecektir hem de Irak'ın kuzeyini kendine mesken tutan terör örgütünün faaliyetlerini önemli ölçüde azaltacaktır. Nitekim PKK'nın şehir yapılanması olarak kabul edilen ve terörün şehirlere yayılmasını sağlamak için kurulan Kürdistan Topluluklar Birliği (KCK) 'ne yönelik emniyet güçlerince yapılan operasyon,³⁰ örgütün ağır bir darbe almasına yol açmış, dağda yüzlerce teröristin imha edilmesinden daha etkili bir operasyon olmuştur. Bu noktada, Türk Silahlı Kuvvetlerinin yanı sıra Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesindeki Terörle Mücadele Hareket Dairesi Başkanlığı ve İstihbarat Dairesi Başkanlıklarının gerek personel gerekse gerekli teknik donanım noktasında her türlü noksanının giderilmesi zorunlu bir husustur. Öte yandan, her iki kurum arasında zaman zaman yetki ve görev karmaşası yaşanması sebebiyle olaylara müdahale noktasında sıkıntılar yaşanmaktadır. Bu bakımdan, her iki kurumun terörle mücadele noktasında görev ve yetki alanları somut bir şekilde belirlenmeli, teröre yönelik operasyonların tam bir uyum ve koordinasyon dahilinde yapılması sağlanmalıdır.

Hiç şüphe yok ki, her iki kurumun da başarılı olmasının en önemli şartı, etkin bir istihbarat akışının sağlanmasıdır. Maalesef, birçok konuda olduğu gibi bu konuda da çok başlılık mevcuttur. Bu çok başlılığı ortadan kaldıracak ulusal güvenliğe yönelik tehditlerin tespit edilerek bu tehditler karşısında etkin bir istihbarat faaliyeti yürütecek yeni bir istihbarat biriminin varlığı kaçınılmazdır. En azından, genel hatları ile iç istihbarat ve dış istihbarat konularında iki farklı ve etkin kurumun oluşturulması, elde edilecek istihbari bilgilerin doğru bir şekilde ve etkin bir zaman dilimi içinde analiz edilerek ilgili kurumların bilgisine sunulmasında önemli bir rol oynayacaktır. Konuyla ilgili

³⁰ “PKK'nın Şehir Yapılanması KCK'ya Şafak Operasyonu”, Star Gazetesi, 25.12. 2009, s.1

olarak, Osman PAMUKOĞLU anılarında, 1995 yılında, MİT'in bölücü ve irticai faaliyetler hakkında askeri yetkililere verdiği konferansta, PKK'nın 5. kongresini Şırnak'ın altında bulunan Haftanın kampında yaptığını ve tamamladığını ifade ettiğini ve kimsenin bundan haberdar edilmediğini aktarmıştır.³¹ Güneydoğu'da görev yapmış emekli bir askerin anılarında böyle bir olayı anlatması terör, istihbarat ve eşgüdüm konularının birbiri ile ne kadar ilintili olduğunun açık bir kanıtıdır.

³¹ Osman Pamukoğlu, **Unutulanlar Dışında Yeni Bir Şey Yok**, Harmoni Yayınları, İstanbul, 2004, s.283

SONUÇ

Osmanlı İmparatorluğu'nun sona ermesinden sonra verilen milli mücadele sonucunda ulus-devlet anlayışı çerçevesinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti, kuruluşundan beri ayrılıkçı Kürtçü hareketlerin tehdidi ile karşı karşıya kalmıştır. PKK-KONGRA-GEL terör örgütünün elebaşı Abdullah Öcalan'ın son isyan olarak adlandırdığı, ülkemizi otuz yılı aşkın bir süredir tehdit eden etnik esaslı bölücülük/Kürtçülük hareketinin silahlı propaganda aracı olan PKK terörü, Türkiye'nin başlıca tehditlerden biri haline gelmesinin yanı sıra söz konusu isyanların en acımasız ve şiddetlisi olarak toplumun hafızasında yerini almıştır.

Kasım 1978'de gizli bir örgüt olarak kurulan, 1984 yılında yaptığı kanlı eylemler ile adını duyuran terör örgütü, bağımsız Kürdistan hayalini gerçekleştirmek için devlet otoritesini sarsarak halkı devletten koparmak ve alternatif bir otorite kurmak amacıyla ülkemizde yaşanan terör eylemlerinin baş aktörü olarak günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Başta Suriye ve Yunanistan olmak üzere, Irak, Kıbrıs Rum Yönetimi, Ermenistan, Libya ve birçok Avrupa ülkesinden, bu ülkelerdeki sivil toplum kuruluşlarından askeri ve siyasi destek görmüştür. Söz konusu bu ülkelerin askeri açıdan verdiği destek dönem dönem dalgalanmalar göstermişse de özellikle Avrupa ülkeleri ve ABD, PKK terörünün siyasal yolla çözümlenmesi gerektiği konusunda ağırlık koymuşlardır. Önümüzdeki dönemlerde bu tutumun değişeceğine dair bir verinin bulunmadığını söylemek gerekir.

PKK terörünün silahlı propaganda döneminde yürüttüğü eylemlerin temelinde, bir Kürt ulus bilinci oluşturmak amacı yattığı söylenebilir ki, terör süreciyle birlikte yürütülen siyasallaşma faaliyetleri bu amacın gerçekleşmesinde önemli katkıda bulunmuştur. Zira 29 Mart yerel seçimlerinden sonra Batman, Diyarbakır, Iğdır, Hakkâri, Siirt, Şırnak, Tunceli

ve Van'da terör örgütünün Türkiye'deki siyasi temsilcisi ve savunucusu olan DTP'nin birinci parti olması, Kürt kimliğine dayalı bir siyasallaşmanın olduğu sonucunu çıkarmaktadır. Her ne kadar, parti yöneticileri Türkiye geneline hitap ettiklerini iddia etse bile, son yerel seçim sonuçları göstermektedir ki, etnik temelli bir siyasi bir coğrafya oluşmaktadır.

1990'lı yıllardan itibaren, örgüte yönelik yürütülen kapsamlı operasyonlar silahlı etkinliğin yitirilmesine sebep olmuş; terör örgütü bu durumdan kurtulmak için siyasallaşma çabalarına yönelmiştir. Bu bakımdan, örgüt elebaşı Öcalan'ın yakalanması siyasallaşma noktasında bir dönüm noktasıdır. Zira bağımsız Kürdistan iddiası, yerini demokratik cumhuriyet tezine bırakmıştır. Bu strateji değişikliğini demokratik çözüm olarak adlandıran terör elebaşı Öcalan, Türk üst kimliğini reddetmek suretiyle iki kurucu halk yaklaşımı ekseninde Türkiye Cumhuriyeti'nin yeniden şekillendirilmesini talep etmektedir.

Yeni strateji doğrultusunda terör örgütü, üzerindeki terörist sıfatından kurtulmak için iki defa isim değişikliğine gitmiş ve siyasal çalışmalarına ağırlık vermiştir. Bu bağlamda, demokrasi ve insan hakları ile ilgili evrensel kavramların ve değerlerin örgüt tarafından sıkça kullanılması, siyasallaşmanın bir gereği olarak, söylem konusunda da bir değişikliğe gidildiğinin göstergesidir. Özellikle, Kopenhag kriterleri doğrultusunda yaşanan AB uyum sürecinde terör örgütünün siyasal ve kültürel içerikli söylemleri ile uygulanması istenen kriterler arasında bir paralellik görülmektedir.

Tüm bunlara rağmen, terör örgütü dağda yürüttüğü terör faaliyetlerini özellikle, çeşitli bahaneler ile düzenlediği yasadışı gösteriler ile yoluyla şehirlere kaydirmiştir. Bu tür yasadışı gösterilerde, çoğunlukla çocuklar ve kadınlar ön saflara sürülmüştür. Diğer yandan, Dağlica, Aktütün ve son olarak Reşadiye'de düzenlenen saldırılar, terör örgütünün son zamanlarda yaptığı sansasyonel terör eylemleri olarak yerini almıştır. Resmi yetkililer

tarafından terör örgütünün BBG evi gibi gözetlendiği demeçlerine itibar eden ülke kamuoyu, özellikle Dağlica baskınından sonra, terör örgütü tarafından rehin alınan askerlerimize esir muamelesi yapılmasını büyük bir şaşkınlıkla izlemiştir.

Terör sorununun Kürt sorununa dönüşmesi gayreti içinde olan terör örgütü, bu konuda önemli kazanımlar elde etmiştir. Siyasi iktidarın içeriğini tam olarak doldurmadan demokratik açılım adı altında, Kürt sorununa yönelik çözümler sunma gayreti, terör örgütünün barış, genel af, ana dilde eğitim, özerklik gibi siyasi ve kültürel konularda taleplerini daha yüksek bir sesle dile getirmesine yol açmıştır. Habur'dan Türkiye'ye giriş yapan teröristlerin ve yandaşlarının coşkulu bir şekilde karşılanması ve hukuki anlamda olağanüstü durumların yaşanması toplumun gerilmesine sebep olmuş; sonrasında, bazı illerde yaşanan olaylarda etnik anlamda bir çatışmanın kıvılcımı çakılmak istenmiştir. Ülkemizi bir nevi etnik cehenneme çevirmek isteyen terör örgütü, bu konuda oldukça kışkırtıcı tavır takınmaktadır.

Genel olarak resmedilen manzaranın ortaya koyduğu sonuç, etnik temelli ayrılıkçı PKK terörünün Türkiye'nin ulusal güvenliği bağlamında hala bir tehdit olarak yer aldığını açıkça ortaya koymaktadır. Bu tehdidin bertaraf edilmesi devlet mekanizması içinde yer alan organların çözüme yönelik alternatifleri etkin bir eşgüdüm şemsiyesi altında üretmesi ile mümkün olacaktır. Demokratik parlamenter sistem içinde icrai vafsa sahip olan yürütme organının her türlü siyasi anlayıştan arınmış bir şekilde rasyonel çıkarımlar yaparak alternatifleri değerlendirmesi ve gerekli planlamaları yaparak süratle yürürlüğe koyması, terör tehdidinin asgariye indirilmesi noktasında önemli bir rol oynayacaktır.

Türkiye şartlarında PKK terörünün bitirileceği ya da kökünün kazınacağı yönünde sıklıkla dile getirilen iddialar gerçeklikten uzaktır. Bir terör örgütünün en önemli dayanağı, elde ettiği gelirdir. Uzun yıllar uyuşturucu kaçakçılığından kaçak et ticaretine kadar birçok alanda faaliyet gösteren terör

örgütünün yıllık gelirinin 500 milyon Dolar olduğu yönünde yapılan tahminler göz önüne alınınca, terör örgütünün dağılacağını ya da tasfiye olacağını veya terörün sonlanacağını düşünmek iyimserlikten öteye gidemez. Teröre çözüm önerileri arasında yer alan genel af tartışmasını da bu noktada değerlendirmek gerekmektedir. Genel af talebi, siyasal bir aktör olarak rol biçilen terör elebaşı Öcalan'ı özgürlüğüne kavuşturmayı planlamaktan başka bir şey ifade etmemektedir. Kaldı ki, geçmiş dönemlerde çıkarılan genel aflar büyük tartışma yaratmış, toplum nazarında derin vicdani yaraların açılmasına sebep olmuştur.

Terörün önlenmesi ve uzun vadede asgari seviyeye çekilmesinin temel şartı, hukuk devleti olmanın gereğini uygulamaktan geçmektedir. Hukuk kavramı sosyal hayatı düzenleyen kurallar bütünüdür. Bu noktada, sosyal hayatı düzenleyen hukuk normlarının belirlenmesi ve adil bir şekilde uygulanması kaçınılmaz bir durumdur. Nihayetinde, etkin ve adil işleyen bir hukuk sistemi tüm vatandaşları yasalar önünde eşit kılacak ve yaşam kalitesini yükseltecek bir araç olmanın ötesinde demokratik bir toplumun olmazsa olmaz koşuludur.

KAYNAKÇA

ACAR, Ünal, URHAL, Ömer, **Devlet-Güvenlik İstihbarat-Terörizm**, Adalet Yayınları, Ankara, 2007

AĞAOĞULLARI, Mehmet Ali, KÖKER, Levent, **Kral Devlet ya da Ölümlü Tanrı**, İmge Kitabevi, Ankara, 2004

AK, Aynur, “Uluslararası Terörizm”, **Ankara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi**, Ankara, 1995

AKAGÜNDÜZ, Osman, “**Terörden Kurtuluş Savaşı: Terörün Ağırılık Merkezi**”, Talent Yayınları, İstanbul, 2009

AKBULUT, İlhan, **Devlet Terörizmi ve Ülke Bölücülüğü**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1989

AKSU, Fuat, “Türkiye-Suriye Bunalımı”
<http://www.sbu.yildiz.edu.tr/Fuatyayinlar/suriye-turkiye.htm>
 (Erişim:27.01.2010)

AKTAŞ, Melih, “Narko-Terörizm” Dünya’da ve Türkiye’de Terör Konferansı, **Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü**, Ankara, 2002, s.99-103

ALKAN, Necati “**Psikolojik Harekât Terörizm ve Polis**”, TEMUH Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2000

ALKAN, Necati, **Gençlik ve Terörizm**, TEMUH Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2002

ALKAN, Necati, “Sivil İtaatsizlik ve Terör Örgütü PKK-KADEK’in Serhildan Eylemleri”, **Polis Dergisi Özel Sayısı**, Sayı:34, Yıl:2003, s.252-259

ALKAN, Şükran, “Biyolojik Silahlar”, **Polis Dergisi Özel Sayı**, Yıl:9, Sayı:35, No:217, 2003, s.342-346

ALPASLAN, Şükrü, **Hukuk ve Terminoloji Açısından Tedhişçilik**, Teknik Yayınlar, İstanbul, 1983

ALTAN, Mete, “Terör”
http://www.egm.gov.tr/egitim/dergi/eskisayi/40/web/makaleler/Mete_ALTAN.htm

(Erişim: 10.07.2009)

ALTUĞ, Yılmaz, **Terörizm: Dünü, Bugünü, Yarını**, İçişleri Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1989

ALTUĞ, Yılmaz, **Terörün Anatomisi**, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1995

Ansiklopedik Siyasi Terimler ve Örgütler Sözlüğü, Güvenlik ve Yargı Muhabirleri Derneği Yayınları, Ankara, 1993

ARIBOĞAN, Deniz Ülke, **Nefretten Teröre**, Ankara, 2005

ATALAY, Abdullah, “TEDAŞ’ın Güneydoğu Anadolu Bölgesi Hizmetleri ve Kayıp-Kaçak Enerji Sorunu”, **Güneydoğu Anadolu Bölgesi Enerji Forumu**, Diyarbakır, 2005, s. 33-39

ATAR, Olcay, “Türkiye’de Terörizmin İdeolojik Kökenleri” **Polis Dergisi**, Sayı:36, Temmuz-Ağustos-Eylül 2003, s.587-592

ATAR, Olcay, “Terörizmin Felsefi Argümanları”,
http://www.emniyet.gov.tr/StratejiGelistirmeDB/dergi/40/makaleler/Olcay_ATAR.htm (Erişim: 23.09.2009)

ATICI, Ayşe, “Büyük Selçuklu İmparatorluğunda Bâtını Hareketi” **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi**, Ankara, 2005

ATICI, Bünyamin, GÜMÜŞ, Çetin, “Sanal Ortamda Gerçek Tehditler: Siber Terör”, **Polis Dergisi**, Yıl:9, Sayı:37, Ekim-Kasım-Aralık 2003, s.57-66

AULARD, A. , **Fransız İnkılâbının Siyasi Tarihi (1789-1804)**, (Çeviren: Nazım Poroy), Türk Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, X. Dizi, Cilt: II, Ankara, 1987

AVCI, Gültekin, **Seçilmiş Terör**, Birey Yayıncılık, İstanbul, 2007

AYBAY, Rona, “Milli Güvenlik Kavramı ve Milli Güvenlik Kurulu”
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/440/4924.pdf> (Erişim:10.01.2010)

AYDIN, Nurullah, “Terör, Terörizm ve Terörle Mücadelede Stratejik Yaklaşımlar”
http://www.egm.gov.tr/StratejiGelistirmeDB/dergi/40/makaleler/Nurullah_AYDIN.htm (Erişim:18.08.2009)

AYDIN, Şenol, “Terör Ve Terörizm: Terörizmin Gelişimine Genel Bir Bakış”, **Polis Dergisi**, Yıl:10, Sayı: 38, Yayın No:362, 2004, s.353-357

AYDINALP, Halil, “Küreselleşme Sürecinde Dini Terör: Bazı Öneriler”,
<http://idc.sdu.edu.tr/tammetinler/teror/teror1.pdf>
 (Erişim: 19.09.2009)

AYKOÇ, Mevlüt, “Sivil İtaatsizlik” **Emekçiler Forumu Dergisi**, Sayı:2, Ağustos 2001, s.17-21

BAL, İhsan, “PKK Terör Örgütü Tarihsel Süreç ve 28 Mart Diyarbakır Olayları Analizi”, **Uluslararası Stratejik Araştırmalar Dergisi**, Cilt:2, No:8, 2007, s. 75-89

BAL, İhsan, “Terör Nedir Neden Terörist Olunur”, **Terörizm**, , Derleyen: İhsan Bal, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Yayınları, Ankara, 2006, s.7-23

BAL, İhsan, ÖZKAN, Emre, “PKK Terör Örgütü Kronolojisi”,
<http://www.usak.org.tr/dosyalar/dergi/z6UFq2LoFkdiuzBbZSt9qHMi7u4Ke2.pdf>
 (Erişim:10.12.2009)

BAL, Mehmet Ali, **Savaş Stratejilerinde Terör**, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2003

BARANSU, Mehmet “ Çok Yönlü Oyun Sahnede” **Aksiyon Dergisi**, Sayı 253, Tarih 09.10.1999, s.53-57

DAVİES, Barry “**Terörizm**”, Çeviren: Pınar Bulut, Truva Yayınları, İstanbul, 2006

BASSİOUNİ, M. Cherif, **International Terrorism, Multilateral Conventions 1937-2001**, International and Comparative Criminal Law Series, Transnational Publishers, New York, 2001

BAYRAM, Atilla, “1999 Sonrası PKK/KONGRA-GEL Terör Örgütü’nde Kimlik Arayışları ve Konya’daki Durumu”,
http://www.egm.gov.tr/egitim/dergi/eskisayi/40/web/makaleler/Atilla_BAYRAM.ht
 (Erişim:10.12.2009)

BAYSALLAR, Mehmet, “Olağanüstü Durumlarda DAS Yönetimi Biyoterörizm”, **5. Ulusal Sterilasyon Dezenfeksiyon Kongresi**, Antalya, 2007, s. 521-539

BEŞE, Ertan, “Terörizm Literatürü Üzerine”, **Polis Dergisi**, Terörle Mücadele Özel Sayısı, Sayı: 40, Yıl:10, Nisan-Mayıs-Haziran, 2004, s.38-42

BEŞE, Ertan, **Terörizm, Avrupa Birliği ve İnsan Hakları**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2002, s.36

BİLA, Fikret, **Hangi PKK**, Ümit Yayıncılık, Ankara, 2004

BODUR, Ezber, “Dini Motifli Terör Fenomeni ve İslam’ın Siyasal İstismarı”, **KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı:5, Yıl:2005, s.65-88

BOWERS, R. Stephen, KEYS Kimberley, R, “Technology and Terrorism: The New Threat for the Millennium” Publication of Research Institute for the Study of Conflict and Terrorism, Leamington, 1998, s.1-24

BOZDEMİR, Mevlüt “Terör mü Terörizm mi”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın Yayın Yüksek Okulu Yıllığı** 100. Yılında Atatürk’e Armağan Dizisi, Sayı:28, Yıl:1982, Ankara, s.523-533

BÖLÜĞİRAY, Nevzat, **Anarşi ve Terör Nasıl Önlenir**, Tekin Yayınevi, İstanbul, 1996

BUZOĞLU, Hüseyin, “Türkiye’nin Ulusal Güvenliği ve PKK”, **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi**, Ankara, 1997

CAŞIN, Mesut Hakkı, **Uluslararası Terörizm**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2008

CHOMSKY, Noam v.d. , **Terörizm Efsanesi**, çeviren: Bahadır Sina Şener, Ayraç Yayınevi, Ankara, 1999

Convention on the Prohibition of the Development, Production, Stockpiling and Use of Chemical Weapons and on Their Destruction, Article 2, p.3

<http://www.opbw.org/convention/documents/btwctext.pdf> (Erişim: 19.11.2009)

Country Reports on Terrorism 2008, United States Department of State Publication Office of the Coordinator for Counterterrorism, Released April, 2009, s.1-332

ÇAĞLAYANDERELİ, Mustafa, “Sivil İtaatsizliğin Katılımcı Demokrasi Bağlamında Farklı Görünümleri”, **Polis ve Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl:4, Cilt:4, Sayı:4 Nisan, 2006, s.43-67

ÇAKMAK, Haydar, “Tarihi Açısından Terör”, **Terörizm**, Editör: Haydar Çakmak, Platin Yayınları, Ankara, 2008, s.17-27

ÇAKMAK, Haydar, “Kavramsal Olarak Terör”, **Terörizm**, Editör: Haydar Çakmak, Platin Yayınları, Ankara, 2008, s.29-40

ÇAM, Taner, “Ayrılıkçı Terörü Besleyen Kaynaklar ve Teröristlerin Özellikleri” **Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi**, Kırıkkale, 2003

ÇELİK, Hulusi, “Terörizm”, **Polis Dergisi**, Yıl:7, Sayı:27, No:157, 2001, s.109-112

ÇE-TUNG, Mao, **Askeri Yazılar**, Eriş Yayınları, 2003

ÇİTLİOĞLU, Ercan, **Gri Tehdit Terörizm**, Ümit Yayıncılık, Ankara, 2005

ÇİTLİOĞLU, Ercan, **Yedekteki Taşeron: Asala**, Ümit Yayınları, Ankara, 1997

ÇOŞTUROĞLU, Mustafa, “Terörün Tarihsel ve Toplumsal Kökeni”, **BM Türk Derneği Yıllığı**, C.I. Ankara 1985 s.48

Court of Justice of the European Union, Case:T-229/02, Date:2008-04-03, Parties: PKK v Council, Field: Common Foreign and Security, http://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/ (Erişim: 24.12.2009)

CHAMBERS, J. K. **Sociolinguistics Theory**, Routledge Publisher, London & New York, 1995

CRENSHAW, Martha, “Political Explanations”, **Addressing the Causes of Terrorism: The Club de Madrid Series on Democracy and Terrorism**, Volume I, Madrid, 2005, s.13-21

DEMİREL, Emin, **Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar** IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2005

DEMİREL, Emin, **Türkiye’de İslami Hareketler**, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, Ankara, 2005

DENKER, M. Sami, KURUBAŞ, Erol “Jeo Politika ve Jeo Strateji Açısından Kürt Sorunu PKK ve Türkiye (II)”, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Yıl: Haziran 2003, Sayı:8, S. 225-258

DİKİCİ, Mehmet, **İdeal İdeoloji ve Milli Ülkü**, Akçağ Yayınları, 2005, Ankara

DİLMAÇ, Sabri, “Uluslararası Bir Sorun Terörizm ve Türkiye” **Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi**, Ankara, 1996,

DİLMAÇ, Sabri, “Global Tehdit: Terörizm ve Türkiye’ye Etkisi”, http://www.egm.gov.tr/egitim/dergi/eskisayi/40/web/makaleler/Sabri_DILMAC.htm (Erişim: 23.09.2009)

Doğu Anadolu Projesi Ana Planı, Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, 2000

DOWNS, B. Robert, **Dünyayı Değiştiren Kitaplar**, Çeviren: Erol Güngör, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1997

EKER, Süer, “Terör Örgütlerinden Dil Kullanımı ve Terörist Söylemlerin Dil Bilimsel Yöntemlerle Meşrulaştırılması”,

http://turkoloji.cu.edu.tr/DILBILIM/dilbilim_ana.php

(Erişim: 06.11.2009)

EKİZER, Süleyman, “Terörle Mücadelede Bilimsel Yaklaşımlar” I. **Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu**, 27-28-29 Mart, 2000, Elazığ, s.85-91

EKŞİ, Oktay, “Başka Önlem mi Dediniz”, **Terör Yazıları**, Derleyen: Mustafa Gündüz, Saray Kitabevleri, Ankara, 1996

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Raporu, Emniyet Genel Müdürlüğü, 2003

Encyclopaedia of the Social Sciences, Editör: Edwin R. A Seligman., Vol:XIV, Macmillian and Co. Ltd, London, MCMXXXII

ERGİL, Doğu, “Uluslararası Terörizm”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Cilt:47 Sayı:3-4 Haziran-Aralık, 1992, s.139-143

ERGİL, Doğu, **Terör ve Şiddet**, Turhan Kitabevi, Ankara, 1980

ERHAN, Çağrı, “ABD’nin Ulusal Güvenlik Anlayışı” **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 56, Sayı: 4, Yıl: 2001, Ankara, s.77-93

ERSOY, Ömer, “Terörizm ve Diğer Örgütlü Suçlarda Yakınlaşma ve İşbirliğinin İncelenmesi”

<http://www.usakgundem.com/makale.php?id=8> (Erişim: 18.11.2009)

FARKAS, Janos, “New Chanllenges After the Cold War” **Military R&D After The Cold War; Conversion and Technology Transfer in Eastern and Western Europe**, Editör: Philip Gummet, Mikhail Boutoussov, Janos Farkas, Arie Rip, Kluwer Academic Publishers, Netherlands, 1996, s.63-72

GÖKA, Erol, “Teröristin Psikolojisi; Dinî, İdeolojik ve Etnik”, **Dünya’da ve Türkiye’de Terör Konferansı**, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü, Ankara, 2002, s.210

GUNTER, Micheal, “Ermeni Terörizminin Çağdaş Görünümü”, **Ankara Üniversitesi Uluslararası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı Sempozyumu Tebliğleri**, 17-18 Nisan 1984, s.107

GUPTA, Shekhar, “And the War is Led By Mosue”
<http://www.indianexpress.com/ie/daily/19981118/32250524.html>
 (Erişim:30.09.2009)

GÜN, E. Rengin, “Uluslararası Terörizm: Dünya Savaşı’nın Yeni Boyutu”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt:2, Sayı:4, Yıl: 2000, s. 79-93

GÜNDAY, Metin, **İdare Hukuku**, İmaj Yayıncılık, Ankara, 2003

Güneydoğu Anadolu Projesinde Son Durum, Başbakanlık GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, Eylül, 2008, s.1

GÜRSES, Emin, **Uluslararası Sistemin Kısacasında Etnik Terör**, Profil Yayıncılık, İstanbul, 2007

GÜVEN, Veli Fatih, “PKK’nın Yeni Oluşumu Kongra-Gel’in 2004 Yılında Olası Tehdit Durumu” **Stratejik Analiz,, Aylık Uluslararası İlişkiler Dergisi**, Sayı:45, Yıl: 2004 Ocak, s.64-72

HAKYEMEZ, Yusuf Şevki, “Demokratik Ülkelerde Milli Güvenlik Politikasının Belirlenmesi ve Türkiye” **Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: VII, Sayı: 3-4 Aralık, 2003, s.285-308

HAMİDE, ZAFER, “Ceza Hukukunda Terörizm ve Terörizmle Mücadele Yöntemleri” **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Doktora Tezi**, İstanbul, 1996

HAZIR, Hayati, **Siyasal Şiddet ve Terörizm**, Nobel Yayınları, Ankara, 2001

HOFFMAN, Bruce, “Holy Terror: The Implications of Terrorism Motivated by A Religious Imperative”, *Studies in Conflict and Terrorism*, v.18, n.4, 1995, s. 271-284

HOFFMANN, Bruce, **Inside Terrorism**, Colombia University Press, 1998,

<http://untreaty.un.org>

<http://www.abgs.gov.tr>

<http://www.atilim.org>

<http://www.belgenet.com>

<http://www.byegm.gov.tr>

<http://www.gap.gov.tr>

<http://www.haberaktuel.com>

<http://www.habervitrini.com>

<http://www.internetajans.com>

<http://www.kongra-gel.com>

<http://www.mgk.gov.tr>

<http://www.state.gov>

<http://www.tdk.gov.tr>

<http://www.tsk.tr>

<http://www.un.org>

Human Development Report, United Nations Development Programme, 2009

Hürriyet Gazetesi

İLBEĞİ, Hamza, “Terörizm ve Terörizmin Önlenmesine Yönelik Uluslararası Gelişmeler”, **Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi**, Kocaeli, 2002

İLHAN, Suat “**Terör: Neden Türkiye**”, ASAM Yayınları, Ankara, 2002

KARAASLAN, Mahmut, “Terör ve Gençlik”, **Cumhuriyetin 75. Yılında Doğu Anadolu’da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu** 17-19 Aralık 1998, Elazığ, s.45-64

KARACASULU, Nilüfer, OVALI, Şevket, “Terör: Kavramsal Çeşitlilik”, **Mülkiye Dergisi**, Cilt No:XXVIII, Sayı:243, s.49-62

KARAOSMANOĞLU, Ali, “Uluslararası Toplumun Değişimi ve Türkiye’ye Etkileri”

http://www.msb.gov.tr/ayim/Ayim_makale_detay.asp?IDNO=52

(Erişim: 17.12.2009)

KAYA, İbrahim, **Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk**, USAK Yayınları, Ankara, 2005

KELEŞ, Taşkın, “A.Öcalan’ın Yakalanmasının Ardından, PKK Terör Örgütü ve Siyasallaşma Faaliyetleri”, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bölümü Yüksek Lisans Tezi**, Erzurum, 2002

KELEŞ, Ruşen, ÜNSAL, Artun, **Kent ve Siyasal Şiddet**, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara, 1982

KONGRA-GEL Tüzüğü

KORKMAZ, Gürol, **Terör ve Medya İlişkisi**, TEMÜH Yayınları, Ankara, 1999

KUŞAT, Ali, “Bir Değerler Sistemi Olarak Kimlik Duygusu ve Atatürk” **Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı:15, Yıl:2003/2, s.45-61

KUYAKSİL, Ali, “Uluslararası Sistem ve Terör”, **Polis Dergisi**, Yıl:6, Sayı:22, 2000, s.507-533

KUYAKSİL, Ali, “Türkiye’de Terör ve Terörün Kaynakları”, http://www.egm.gov.tr/egitim/dergi/eskisayi/40/web/makaleler/Ali_KUYAKSIL.htm
(Erişim: 23.09.2009)

KÜÇÜKKAYA, Zuhuri, “Türkiye’de Terör ve Terörün Gelişimi”, **Polis Dergisi**, Yıl:9, Sayı:34, Ankara, 2003 s.357-372

Kürdistan Devrimi’nin Yolu, Manisfeto

LAQUEUR, Walter, **Terroism In The Twenty-first Century**, Little Brown Company, Boston 1977

LERNER, K. Lee (Edit.), LERNER B. Wilmoth (Edit), “**Introduction to Religious Terrorism**”. Terrorism Essential Primary Sources, Thomson Gale, Detroit, 2006, s.187-188

Longman Dictionary, New Edition, Harlow, 1998,

MACİT, Bekir, “Terörle Mücadele ve Terörle Mücadelede Anti-Terörist Yapılanma”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi**, Konya, 1995, s.79

MANGO, Andrew, **Türkiye’nin Terörle Savaşı** Doğan Kitapçılık, İstanbul, 2005
Milliyet Gazetesi

MUMCU, Ahmet, v.d., **Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi**, YÖK Yayınları, Ankara, 1997

MURAT, Güven, ÇEVİK, İsmail, “İç Paydaş Olarak Akademik Personel Memnuiyetini Etkileyen Faktörlerin Analizi: **Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Örneği**”, **Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:4, Sayı:8, 2008, s.1-18

ONAY, Yaşar, **Etki Odaklı Hareket: Terör**, Yeni Yüzyıl Yayınları, İstanbul, 2009, s.150

ÖCALAN, Abdullah, **Sümer Rahip Devletinden Demokratik Uygarlığa AİHM Savunmaları**, Mezopotamya Yayınları, Cilt:2, , Eracgo, 2001

Öcalan Davası,
<http://www.belgenet.com/dava/durusma01.html> (Erişim:17.01.2010)

ÖZCAN, Mehmet, “Yeni Milenyumda Yeni Tehdit: Siber Terör”, **Polis Dergisi**, Yıl:9, Sayı:34, Ocak-Şubat-Mart 2003, s.169-175

ÖZCAN, Mehmet,
“Siber Terörizm ve Ulusal Güvenliğe Tehdit Oluşturma Boyutu”,
<http://www.bayar.edu.tr/bilisim/dokuman/siberteror.pdf> (Erişim: 27.10.2009)

ÖZCAN, Nihat Ali, “Küreselleşme Bağlamında Terörizmle Mücadele”, **Birinci Uluslar arası Sempozyum Bildirileri: Küreselleşme ve Ulusal Güvenlik**, SAREM, Ankara, 2003, s.92-108

ÖZCAN, Nihat Ali, **PKK (Kürdistan İşçi Partisi) Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi**, ASAM Yayınları, Ankara, 1999

ÖZCAN, Nihat Ali, RENGİN, Ö. Gün, “PKK’dan KADEK’e: Değişim mi Takiyye mi” **Stratejik Analiz Dergisi**, **Aylık Uluslararası İlişkiler Dergisi**, Sayı:25, Yıl: 2002 Mayıs, s.5-20

ÖZDAĞ, Ümit, **PKK Terörü Neden Bitmedi Nasıl Biter**, Kripto Yayınları, Ankara, 2008

ÖZDAĞ, Ümit, **Türkiye Kuzey Irak ve PKK**, ASAM Yayınları, Ankara, 1999

ÖZDAĞ, Ümit, **Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri**, ASAM Yayınları, Ankara, 2003

ÖZDEMİR, Çağlar, BOZBIYIK, Arif, HANCI, İ. Hamit, “Kimyasal Silahlar: Etkileri, Korunma Yolları”, **Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi**, Cilt:10, Sayı:8, 2001, s.298-300

ÖZERKMEN, Necmettin, “Terör, Terörizm ve Radikal İslamcı Terör”, **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi**, Sayı:44, Yıl:2004, s.250

ÖZGEN, İhsan Mahmut, **Türkiye’de Şiddet Hareketleri, Kaynakları ve Hedefleri**, Yeni Forum Yayıncılık, Ankara, 1989

ÖZKAN, Tuncay, **Abdullah Öcalan Neden Verildi, Nasıl Yakalandı Ne Olacak**, Alfa Yayınları, İstanbul, 2005

ÖZKAN, Tuncay, **Operasyon**, Doğan Kitap, İstanbul, 2000

ÖZÖNDER, Cihat, “Terörün Sosyo-Kültürel Yönleri”, **Cumhuriyetin 75. Yılında Doğu Anadolu’da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu** 17-19 Aralık 1998, Elazığ, s.287-306

ÖZSOY, Mustafa, “Terör Kavramının Tanımı”, **Polis Dergisi**, Yıl: 7, Sayı: 29, Ekim/Kasım/Aralık, 2001, s. 165

ÖZSOY, Mustafa, “Terör Kavramının Tanımı”, **Polis Dergisi**, Yıl: 7, Sayı: 29, Ekim/Kasım/Aralık, 2001, s. 165-166

PAMUKOĞLU, Osman, **Unutulanlar Dışında Yeni Bir Şey Yok**, Harmoni Yayınları, İstanbul, 2004

PARLAK, İsmet, “Etnik Kökenli Ayrılıkçı Terör Örgütleri” I. **Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu**, Elazığ, 2000, s. 949-996

PARMAKSIZ, Alaettin, **PKK Gerçeği Terör Örgütünün İç Yüzü ve Çözüm Önerileri**, Pozitif Yayınları, İstanbul, 2009

Radikal Gazetesi

Regular Report, From the Commission on Turkey’s, Progress Toward Accession, 1998

Sabah Gazetesi

SALUR, Hüseyin, “Küreselleşme Bağlamında Din ve Terörizm”, **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi**, Adana, 2006

SANDER, Oral, **Siyasi Tarih**, İmge Kitabevi, Ankara, 2000

SCHMİD, Alex P., JONGMAN Albert J., **Political Terrorism: A New Guide to Actors, Authors, Concepts, Data Bases, Theories and Literature**, Transaction Books, New Brunswick, 1988

SEÇGİN, Orhan, “Terörizmin Yeni Türleri”, **Polis Dergisi**, Yıl:6, Sayı:23, No:144, 2000, s.214-216

SEZEN Seriya (Edit.), BOZKURT, Ömer, ERGUN, Turgay, **Türk Kamu Yönetimi Sözlüğü** Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1998

Siber Terörizm Raporu, Türkiye Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi, İstanbul, 2004, s.1-14

ŞENKAL, Abdülkadir, “Anarşizm Nedir”,
http://www.calisma.org/index.php?option=com_content&task=view&id=1043&Itemid=43 (Erişim:08.05.2009)

ŞENOCAK, Hasan, Basri, **Avrupa Terör Örgütleri ve Ülke Uygulamaları**, Platin Yayınları, Ankara, 2006

ŞİMŞEK, Erdal, **İmralı PKK’nın Yeni Karargâhı mı**, Neden Kitap, Nisan 2006

TACAR, Y. Pulat, **Terör ve Demokrasi**, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1999

TAMER, Vecdi “**Türkiye’nin Terörizme Karşı Savaşı**”, Truva Yayınları, İstanbul, 2007

TANİLLİ, Server, **Dünyayı Değiştiren 10 Yıl: Fransız Devrimi Üstüne (1789-1799)**, Say Yayınları, 1989, İstanbul

TANİLLİ, Server, “**Fransız Devriminden Portreler**”, Adam Yayıncılık, 2001, İstanbul

TEKİN, Arslan, **Son İsyan**, Elips Kitap, Ankara, 2005

Terör ve Terörizm Raporu, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara, 2006

Terörizm ve Organize Suçlar: Demokrasi ve İnsan Haklarının Gelişim Sürecine Etkileri, Türk Demokrasi Vakfı Demokrasi ve İnsan Hakları Serisi-IV, Ankara, 1999

TORUN, Abdullah, “Siyasal Terörizm: Neden ve Sonuçları Üzerine Bir İnceleme”, **Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Dergisi**, Cilt 3, Sayı 1 Ocak 2003 s.157-166

TÖRELİ, Türkmen, "PKK Terör Örgütü Tarihsel ve Siyasal Gelişim Süreci Bakımından İncelenmesi 1978-1998", **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Doktora Tezi**, Isparta, 2002

Turkey 2007 Progress Report, Commission of the European Communities, Brussels, 2007

TÜRKDOĞAN, Orhan, **Sosyal Şiddet ve Türkiye Gerçeği**, Timaş Yayınları, İstanbul, 1996

Türkiye Gazetesi

Türkiye’de Anarşi ve Terörün Sebepleri ve Hedefleri, YÖK Yayınları, Ankara, 1985

Türkiye’de Yıkıcı ve Bölücü Akımlar, Kara Kuvvetleri Komutanlığı Yayınları, 1982, Ankara

Türkiye’nin Ulusal Güvenliğine Yönelik Etnik Ayrılıkçı Terör Tehdidinin Analizi ve Irak’ın Kuzeyinde Bir Kürt Devleti Kurulmasına İlişkin Değerlendirme, Bahçeşehir Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi Araştırma Raporu, İstanbul, 2008

The Council Of the European Union Decision About Terrorists Organizations, Official Journal of the European Communities, Luxembourg, 18.06.2002

THORNTON, T. Pery: "Terror as a Weapon of Political Agitations", Internal War, Editör: H. Eckstein, London, 1964, s. 41-63

United Nations General Assembly, Resolutions Adopted by the General Assembly During It's Twenty-Fourth Session, 2603 (XXIV), 16 December 1969

<http://www.un.org/documents/ga/res/33/ares33r58.pdf> (Erişim: 02.12.2009)

ÜÇÖK, Çoşkun, **Siyasi Tarih (1789-1960)**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1978

Vatan Gazetesi

WILKINSON, Paul, **Terrorism and the Liberal State**, The Macmillan Press, London, 1977

YAYLA, Atilla, “Terörizm: Kavramsal bir Çerçeve”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi** Cilt: XLV Ocak-Aralık, Ankara, 1990, s.333-385

Yeniçağ Gazetesi

YILMAZ, Aytekin, **Etnik Ayrımcılık**, Vadi Yayınları, Ankara, 1994,

YILMAZ, Muzaffer Ercan, “Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Sınır İçi Etnik Çatışmalar” **Uluslararası Hukuk ve Politika Dergisi**, Cilt:2, No:6, 2006, s.17-30

YILMAZ, Tülay, “Türkiye’nin Kullanmadığı Güç: Lobicilik Faaliyetleri”, <http://www.tasam.org/index.php?altid=2937> (Erişim: 08.01.2010)

YILMAZER, Yakup “Terör Örgütlerinin Finansmanı ile Mücadelede Etkili Olan Şüpheli İşlemler”, **Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı**, Editör: Süleyman Aydın, Adalet Yayınevi, Ankara, 2008, s.452-462

YONAH, Alexandre, **International Terroism: Political and Legal Documents**, Martinus Nijhaff Publishers, The Netherlands, 1992

Zaman Gazetesi

“Türkiye ve Dünyada Terör Nedenleri ve Çözüm Önerileri Hakkında Yuvarlak Masa Toplantıları” **Hukuki Perspektif Dergisi**, Sayı:5, Yıl:2005, s.44-84

ÖZET

ŞENGÜL, Ata. “Türkiye’nin Ulusal Güvenliği Bağlamında Ayrılıkçı Terör Örgütü Sorunu”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2010

“Türkiye’nin Ulusal Güvenliği Bağlamında Ayrılıkçı Terör Örgütü Sorunu” başlıklı bu çalışmada, teorik planda terör, terörizm ve ulusal güvenlik kavramlarının analizleri yapılmış, bu kavramlar ışığında PKK terör örgütünün geçirdiği tarihsel süreç ve Türkiye’nin ulusal güvenliğine yönelik oluşturduğu tehdit incelenmiştir.

Ülkemizi otuz yılı aşkın bir süredir tehdit eden etnik temelli ayrılıkçı PKK terörünün, uyguladığı şiddetle toplumun hafızasında yer etmesi bakımından ayrı bir önemi bulunmaktadır. Örgüt’ün elebaşı terörist Abdullah Öcalan’ın yakalanmasıyla birlikte strateji değişikliğine giden örgüt, terörist adlandırmasından kurtulup siyasal bir nitelik kazanma çabası içindedir. Bununla birlikte, 20. yüzyılın en kanlı terör örgütlerinden biri olarak, Türkiye’nin ulusal güvenliğini tehdit eden PKK gelecekte de Türkiye için bir tehdit olma özelliğini sürdürecektir.

Anahtar Sözcükler

1. Terörizm
2. Terör
3. Ulusal Güvenlik
4. PKK Terör Örgütü
5. Abdullah Öcalan

ABSTRACT

ŞENGÜL, Ata. "The Issue of Separatist Terrorist Organization in the Context of National Security of Turkey", M.A. Thesis, Ankara, 2010

In this study entitled "The Issue of Separatist Terrorist Organization in the Context of National Security of Turkey", the concepts of terror, terrorism and national security are analyzed in a theoretical view and in the light of these concepts, the historic evolution of PKK and the threat exposed by this organization to national security of Turkey are examined.

Ethnic secessionist terror of PKK that has been threatening our country for more than 30 years has a special importance since it occupied a place in the memory of people because of the violence that it executed. Hereupon the capture of the organization's terrorist leader Abdullah Öcalan, the organization carried out a shift in its strategy in order to get rid of the terrorist label and gain a political character. Nonetheless, as one of the bloodiest terrorist organizations of the 20th century, PKK which threatens the national security of Turkey will maintain to be a threat for Turkey in the future as well.

Key Words

- 1. Terrorism**
- 2. Terror**
- 3. National Security**
- 4. PKK Terrorist Organization**
- 5. Abdullah Öcalan**